

Fundació "la Caixa"

Atenció religiosa al final de la vida

Coneixements útils sobre
creences i conviccions

Atenció Integral a Persones
amb Malalties Avançades

Atenció religiosa al final de la vida

Coneixements útils sobre creences i conviccions

Fundació "la Caixa"

EDICIÓ

Fundació "la Caixa"

COORDINACIÓ DE LA PUBLICACIÓ

Xavier Sobrevia i Francesc Torradeflot

AUTORS

Budisme o Buda Dharma, hinduisme o Sanatana Dharma, Església de Jesucrist dels Sants dels Darrers Dies (mormons), islam xiïta, islam sunnita, judaisme, sikhisme, tradicions xineses (confuciana i taoista): Associació UNESCO per al Diàleg Interreligiós; **convicció atea:** Joan Carles Marset; **Fe Bahà'í:** Antonio Camps; **Església catòlica:** Xavier Sobrevia; **Església cristiana ortodoxa:** arxipreste Joan Garcia; **esglésies cristianes evangèliques o protestants:** Mariano Blázquez; **religiositat gitana:** Sergi Rodríguez, i **testimonis cristians de Jehovà:** Aníbal Matos

AUTORIA DE L'ASSOCIACIÓ UNESCO PER AL DIÀLEG INTERRELIGIÓS

Said Karam, Elisabeth Lheure, Manuel Pérez i Francesc Torradeflot

DISSENY GRÀFIC

Amélie Ponce

IMPRESSIÓ

Milimétrica

2014, primera edició

2023, edició revisada

© dels textos, els autors i els consultors

© de les fotografies, els autors

© de l'edició, Fundació "la Caixa", 2023

Pl. de Weyler, 3 – 07001 Palma

Dipòsit legal: B-18.061-2014

ISBN: 978-84-9900-341-2

CONSULTORS

Budisme o Buda Dharma: Florencio Serrano; **hinduisme o Sanatana Dharma:** Bhakti Das, Juan Carlos Ramchandani i Gundicha Das; **Església catòlica:** bisbe Rafael Palmero i Abilio Fernández, sacerdot; **esglésies cristianes evangèliques o protestants:** Daniel Rodríguez; **Església cristiana ortodoxa:** bisbe Timoteo Laurant i Arxipreste Aurel Bunda; **Església de Jesucrist dels Sants dels Darrers Dies (mormons):** Sergio Flores i Elder Faustino López; **islam xiïta:** Yafar González; **islam sunnita:** Riay Tatary; **judaisme:** Ezequiel Sakal i León Benmayor; **sikhisme:** Hardev Singh i Kartar Singh; **tradicions xineses (confuciana i taoista):** Tian Cheng Yang i Arthur Mateu.

ASSESSORS SANITARIS

Xavier Busquet, Pilar Claret, Cecília Farrús, Cristina Llagostera, José Martín de Rosales, Yolanda Santesteban, Ainhoa Videgain i Joan Viñas.

Així mateix, volem agrair l'especial col·laboració de José Carlos Bermejo, Jesús Etayo i Miguel Martín.

La responsabilitat de les opinions expressades en aquesta publicació correspon exclusivament als seus autors. La Fundació "la Caixa" no s'hi identifica necessàriament.

ÍNDEX

■	Presentació	8
■	Pròleg	10
■	Introducció	12
■	Església catòlica	19
■	Esglésies cristianes evangèliques o protestants	37
■	Islam sunnita	49
■	Islam xiïta	63
■	Judaisme	75
■	Budisme o Buda Dharma	91
■	Església cristiana ortodoxa	109
■	Església de Jesucrist dels Sants dels Darrers Dies. Mormons	121
■	Testimonis cristians de Jehovà	129
■	Fe Bahà'í	139
■	Hinduisme o Sanatana Dharma	155
■	Sikhisme	169
■	Tradicions xineses: confuciana i taoista	183
■	Ateisme	195
	Annex	203
■	La mort i el dol en la religiositat gitana	

Presentació

Des de l'any 2008, la Fundació "la Caixa" desenvolupa el Programa per a l'Atenció Integral a Persones amb Malalties Avançades. L'objectiu és contribuir a millorar la qualitat de vida d'aquestes persones, que experimenten una situació especialment vulnerable, mitjançant l'atenció als aspectes emocionals, socials i espirituals, i oferir suport als professionals que s'encarreguen d'atendre-les.

Les persones que pateixen malalties greus necessiten una atenció integral que doni resposta a les qüestions mèdiques, psicològiques, socials i espirituals, i que tingui en compte el benestar de la persona cuidadora i la preparació per als moments de dol. En aquest sentit, els professionals de les unitats de cures pal·liatives dels hospitals fan una tasca molt important. El Programa per a l'Atenció Integral a Persones amb Malalties Avançades de la Fundació "la Caixa" es proposa complementar la seva actuació mitjançant activitats assistencials, de formació i de seguiment, a través dels 65 equips d'atenció psicosocial que donen suport a hospitals, residències i equips d'atenció domiciliària de tot Espanya.

És també funció del programa impulsar i desenvolupar instruments que puguin ajudar els professionals a abordar-ne les diverses línies d'actuació (atenció emocional, social, espiritual, tractament del dol, voluntariat...). En matèria d'espiritualitat, la Fundació "la Caixa" ha editat diverses publicacions: *Guía de buenas prácticas en atención espiritual al final de la vida*; *Directori de recursos religiosos a les àrees d'actuació dels equips d'atenció psicosocial del Programa a Catalunya*; *Velad conmigo, inspiración para una vida en cuidados paliativos*, de Cicely Saunders; *Material para formadores en Espiritualidad. Conceptos básicos de espiritualidad y atención al sufrimiento en cuidados paliativos*; *Manual per a l'atenció psicosocial i espiritual a persones amb malalties avançades. Intervenció psicològica i espiritual*. L'objectiu és sempre difondre l'espiritualitat com una dimensió fonamental en l'atenció integral i ajudar els professionals que treballen en aquest camp.

Abordar els aspectes transcendentals i espirituals adquireix, en els moments del final de vida, una importància especial. Des del programa es vol proporcionar una atenció de quali-

tat a les persones, adaptant-se a les necessitats concretes i des d'un respecte màxim a les creences i conviccions de cadascú.

Aquesta guia bàsica per a l'atenció religiosa al final de la vida pretén ser una eina que faciliti la tasca que els professionals fan, en l'àmbit de les cures pal·liatives, tant en hospital, residències, com a domicili, i tenint sempre com a objectiu fonamental el benestar de la persona.

La Fundació "la Caixa" vol agrair la tasca de l'Associació UNESCO per al Diàleg Interreligiós, que ha coordinat aquesta publicació, la dels consultors sanitaris i religiosos i la d'innombrables persones i institucions que ens han donat la seva opinió al llarg del procés per poder-la millorar. L'objectiu final ha estat sempre ser d'utilitat i cuidar millor les persones amb malalties avançades i les seves famílies, i també els professionals que les atenen.

Fundació "la Caixa"

Mort i diversitat religiosa

La mort és interpretada i viscuda de diverses maneres segons les conviccions religioses de cada persona que arriba al final de la seva vida, la voluntat de les famílies i les tradicions de cada comunitat. En les societats antigues, els codis utilitzats per a l'atenció religiosa relacionada amb la mort es constituïen d'acord amb les normes establertes per la religió majoritària. En el nostre temps, caracteritzat per una creixent diversitat de religions i per un sensible creixement del nombre de persones que són agnòstiques, atees o distants dels credos i de les confessions religioses, és oportú actualitzar els criteris de l'assistència religiosa a les persones que arriben al final de la vida.

És important reconèixer el dret de tots els éssers humans i comunitats de creences i conviccions fonamentals a ser respectats en els seus desitjos de morir d'acord amb els seus itineraris ideològics i religiosos. La llibertat religiosa és una conquesta irrenunciable de la dignitat humana. L'hora de la mort acostuma a ser un moment molt significatiu per a l'expressió de qualsevol creença que s'ha viscut fora de l'univers religiós. La societat ha de respectar amb molta cura les opcions de cada persona, de la seva família i del seu entorn cultural.

L'atenció personal al procés de la mort és perfectament compatible amb la utilització dels recursos espirituals i ritus de les diverses tradicions religioses i posicions no religioses. El cerimonial relacionat amb la mort està molt desenvolupat a totes les cultures. Els codis establerts en cada tradició són el marc que ofereix les interpretacions, suggereix els comportaments, proposa la socialització de l'esdeveniment, canalitza i acompanya el dolor, orienta sobre el sentit de la mort i dona pautes sobre el memorial dels difunts. Són aportacions molt valuoses per curar les ferides que produeix la mort de les persones estimades. Permeten evitar la improvisació i alleujar el desconcert provocat per la mort. Els codis són útils si saben adaptar-se a cada cas concret.

L'Associació UNESCO per al Diàleg Interreligiós té una llarga experiència en la promoció del diàleg i la tolerància entre religions, la defensa de la llibertat religiosa, l'assessorament

en la gestió de la diversitat de creences i conviccions, la mediació entre comunitats locals i la sensibilització sobre les diferents tradicions religioses.

L'Associació UNESCO per al Diàleg Interreligiós ofereix, conjuntament amb la Fundació "la Caixa", aquesta publicació sobre les principals tradicions religioses de la nostra societat i els seus plantejaments espirituals i pràctics en relació amb l'etapa final de la vida i la mort. Es tracta d'una presentació breu que pretén oferir una aproximació a la diversitat religiosa i a les normes més generals d'atenció religiosa de cada tradició.

Fèlix Martí Ambel

President honorari de l'Associació UNESCO
per al Diàleg Interreligiós

Introducció

La religió, a més de ser important per a moltes persones durant la vida, adquireix un interès especialment rellevant en apropar-se el final.

Així, és freqüent que la persona amb una malaltia avançada faci un acostament o retorn a la religió. I sembla lògic, perquè les creences i les conviccions donen resposta al sentit de la vida, de la malaltia i al que passa després de la mort.

Les persones amb malalties avançades requereixen, generalment, cures paliatives. L'Organització Mundial de la Salut (OMS) defineix les cures paliatives com "l'enfocament que millora la qualitat de vida de pacients i famílies que s'enfronten als problemes associats amb malalties amenaçadores per a la vida, a través de la prevenció i l'alleujament del sofriment mitjançant la identificació precoç i de la impecable avaluació i tractament del dolor i altres problemes físics, psicosocials i espirituals"^a.

L'espiritualitat, per tant, és una dimensió que s'ha de tenir en compte per donar una veritable atenció integral, per aconseguir el benestar del pacient i perquè pugui morir en pau.

Encara que l'espiritualitat i el sentit existencial poden desenvolupar-se al marge del religiós, el més freqüent és que la persona malalta tingui una vivència des de la seva religió. No obstant això, molts factors fan que aquesta dimensió sigui oblidada, passi desapercebuda o sigui evitada. Amb aquest llibre es vol contribuir a millorar la qualitat de l'atenció a les persones que es troben en el procés final de la vida i als seus familiars; concretament vol oferir la possibilitat que l'àmbit del religiós i de les conviccions sigui percebut com una oportunitat que, respectant les creences de cada persona, val la pena aprofitar.

Una publicació que ofereix més i millor informació

Aquest llibre s'ha escrit, principalment, pensant en les necessitats que poden tenir els professionals sanitaris (metges, infermers, psicòlegs, treballadors socials, gestors

a. *World Health Organization. National cancer control programmes: policies and managerial guidelines, 2a ed. Ginebra, 2002.*

d'hospital...) per donar una millor atenció integral a les persones amb malalties avançades i als seus familiars.

Es pretén aportar més i millor informació sobre les diverses creences i conviccions, una realitat que cada vegada és més àmplia i complexa, i que requereix un esforç comú. Un coneixement que podrà millorar la capacitat d'empatitzar, de detectar i explorar les necessitats de la dimensió espiritual i de donar-hi resposta.

A cada religió o convicció s'hi ha dedicat un capítol i, al final, hi ha un annex sobre la religiositat gitana. Es presenten les creences i conviccions sociològicament més rellevants al nostre país i s'obvien algunes tradicions religioses que tenen rellevància mundial però que són poc presents a Espanya, com per exemple les religions zoroastriana o jainista.

Cada capítol, per regla general, conté diversos apartats: la denominació de la creença o convicció; l'origen i el fundador; les doctrines i creences; la moral, els comportaments i els compromisos; les pràctiques i els ritus; les festes principals i els objectes útils; l'organització de la tradició religiosa i la seva atenció als malalts; les dades per contactar-hi; els llibres fonamentals; algunes oracions i textos espirituals per confortar i resar; els consultors d'aquella religió i, en alguns casos, un glossari final amb l'explicació de les paraules assenyalades amb asterisc.

En alguns apartats es presenten orientacions concretes sobre la malaltia, el procés del final de la vida, el més enllà de la mort i el dol. Destaquem el valor afegit de la selecció de textos espirituals de cada tradició, útils per donar sentit o transcendència al sofriment i a la malaltia, un sentit viscut pels pacients, per les seves famílies i per les seves comunitats. Hem pretès que pugui ser entès i respectat pels professionals de la salut que, probablement, no coneixen aquelles conviccions; d'aquesta manera, els oferim l'oportunitat de valorar millor els efectes positius que l'espiritualitat pot exercir sobre l'equilibri i l'harmonia psíquica i espiritual de la persona malalta.

L'ordre dels capítols respon al marc jurídic de l'Estat espanyol. Així doncs, s'ha situat en primer lloc l'Església catòlica

ca, que té acords de rang internacional; després, les altres tradicions religioses amb les quals l'Estat té acords signats, i, finalment, la resta, seguint el criteri de col·locar abans les que tenen reconegut només el notori arrelament, sempre per ordre alfabètic. A continuació de les tradicions religioses, s'ha situat la convicció no religiosa atea, l'única que disposa d'algun grau de visibilitat institucional entre les posicions no religioses.

Convé detallar la raó de la presència d'un capítol per a la convicció atea (d'ara endavant, *ateisme*) en un document que s'ofereix com un instrument per a una millor gestió de la diversitat religiosa en l'acompanyament pal·liatiu dels malalts avançats. Les Nacions Unides, quan parlen de la diversitat religiosa, ho fan dins el marc del principi i del dret de llibertat de pensament, consciència i religió. En aquest context queden incloses, per descomptat, les creences religioses, però també les conviccions no religioses. La presència de la visió atea del món en aquesta publicació ha d'interpretar-se des d'aquesta perspectiva inclusiva i dialogal.

La religió contribueix a la pau

Les Nacions Unides han considerat que les religions són essencials per a la convivència al planeta. La Declaració Universal dels Drets Humans (1948), en l'article 18, diu: "Tota persona té dret a la llibertat de pensament, de consciència i de religió; aquest dret inclou la llibertat de canviar de religió o de creença, i la llibertat de manifestar la seva religió o la seva creença, de forma individual o col·lectiva, tant en públic com en privat, per mitjà de l'ensenyament, la pràctica, el culte i l'observança". Aquest dret protegeix les creences i conviccions de les persones i de les comunitats, i ha de ser interpretat en sentit ampli, com estableix el Comitè de Drets Humans, sense restriccions arbitràries o discriminatòries.

L'Organització de les Nacions Unides per a l'Educació, la Ciència i la Cultura (UNESCO) reconeix el valor de la diversitat cultural i religiosa, així com el diàleg entre cultures, religions i conviccions. La UNESCO considera que la cultura és "el conjunt de trets distintius espirituals i materials, intel·lectuals i afectius que caracteritzen una societat o un grup social i que comprèn, a més de les arts i les lletres, les

formes de vida, les maneres de viure junts, els sistemes de valors, les tradicions i les creences”^b. La pau es construeix en la ment dels éssers humans, com subratlla el preàmbul de la Constitució de la UNESCO^c. La pau és una necessitat inevitable i imprescindible, i les religions no poden quedar-se al marge d’aquest desafiament.

Algunes agències de les Nacions Unides disposen de materials, persones o grups de referència especialitzats en diversitat i diàleg entre religions. Destaquem, en especial, el valor de la religió en el projecte de “Qualitat de vida” de l’OMS.

Les Nacions Unides i la UNESCO destaquen, a més a més, el valor i la necessitat del diàleg intercultural i, de manera especial, del diàleg interreligiós. Es tracta d’una qüestió fonamental per a la pau, però també per a la seguretat. La UNESCO, a través de la seva Divisió de Cultura, disposa d’un programa de diàleg intercultural i interreligiós^d, que ha desenvolupat la xarxa de càtedres UNESCO de diàleg interreligiós, així com l’organització regular de seminaris i conferències d’experts i de representants de les diferents tradicions religioses i espirituals, per tractar especialment els temes de la contribució de les religions a la cultura de la pau i a l’ètica mundial, de l’educació en la tolerància i la cultura religiosa^e.

Sembla obvi que les Nacions Unides reconeixen i valoren el paper irremplaçable de les tradicions religioses i espirituals, així com de les conviccions no religioses, entre d’altres àmbits concrets, també en el de la salut.

- b. *Declaració Universal de la UNESCO sobre la Diversitat Cultural, preàmbul* (http://portal.unesco.org/es/ev.php-URL_ID=13179&URL_DO=DO_TOPIC&URL_SECTION=201.html).
- c. *“(…) ja que les guerres neixen en la ment dels homes, és en la ment dels homes on han d’erigir-se els baluards de la pau”* (Constitució de la UNESCO, preàmbul, consultable en línia a <https://www.unesco.org/es/legal-affairs/constitution>)
- d. *Cfr.* <https://www.unesco.org/interculturaldialogue/en/what-intercultural-dialogue>
- e. *TORRADEFLOT, Francesc (ed.), Diàleg entre religions. Textos fonamentals, Madrid: Trotta, 2002.*

Metodologia

L'Associació UNESCO per al Diàleg Interreligiós ha col·laborat amb la Fundació "la Caixa" en la preparació d'aquesta publicació per a l'atenció religiosa al final de la vida des del punt de vista de cada creença.

Aquest llibre és fruit d'una tasca laboriosa, delicada i estimul·lant, en què la cerca constant de l'acord ha estat fonamental. Per elaborar aquesta publicació s'ha dut a terme una recerca bibliogràfica conduïda per experts en ciències de la religió, i s'ha redactat el primer manuscrit de molts capítols incorporant-ne les nombroses aportacions posteriors. Hi han col·laborat com a consultors persones especialitzades en cada tradició religiosa o convicció i, a més a més, nombrosos assessors que treballen professionalment en l'àmbit sanitari. Tot això ha estat conduït per la coordinació compartida entre l'Associació UNESCO per al Diàleg Interreligiós i la Fundació "la Caixa".

La coordinació de l'obra ha evitat donar preeminència o projectar una determinada teologia o filosofia sobre d'altres, i ha garantit alhora el respecte a la forma d'expressió dels autors, consultors i assessors, sempre que aquesta fos intel·ligible per a lectors de l'àmbit de la sanitat sense coneixements previs.

És una publicació pensada per ser consultada quan el professional es troba amb una persona amb unes creences o conviccions que no coneix gaire. S'ha procurat aportar coneixements útils i que el text sigui: *a)* clar, perquè es pugui llegir amb rapidesa; *b)* elemental, per donar la informació bàsica a una persona que no coneix aquella tradició religiosa; *c)* breu, que reculli el més important d'aquella religió; *d)* interessant per a un professional de la salut (metges, infermers, psicòlegs, treballadors socials, gestors d'hospital...); *e)* destinat a l'atenció de pacients en l'etapa final de la vida i la seva família, i *f)* pràctic, amb aspectes concrets que es poden usar per donar suport al pacient. En definitiva, hem intentat que, en pocs minuts de lectura, una persona pugui conèixer el fonamental de la religió del pacient i disposar d'unes orientacions per procurar el seu benestar.

Hem hagut de cenyir-nos a les limitacions d'espai pròpies d'un llibre de butxaca, manejable i accessible per als professionals de la salut. Es podran observar alguns desequilibris entre capítols, deguts a la naturalesa intrínseca de la tradició religiosa i/o a la major o menor sobrietat dels autors i revisors de les diferents tradicions religioses i conviccions.

Ens agradaria que aquest llibre servís per valorar la importància de les creences i conviccions de la persona amb una malaltia avançada i per despertar l'interès per facilitar o acompanyar la vivència religiosa del pacient i els seus familiars, i convertir, d'aquesta manera, la vivència espiritual del malalt en una "aliada" del procés terapèutic.

Agraïm als autors, als consultors de les principals tradicions religioses i als assessors sanitaris, així com a tota la resta de persones que han fet possible aquesta publicació, l'ajut, la paciència, la col·laboració i, sobretot, el seu esperit i voluntat d'acord, un exemple pràctic de la nova cultura de diàleg que, entre tots, volem construir.

Xavier Sobrevia, assessor del Programa per a l'Atenció Integral a Persones amb Malalties Avançades de la Fundació "la Caixa".

Francesc Torradeflot, director de l'Associació UNESCO per al Diàleg Interreligiós

Coordinadors de la publicació

Les xifres aràbigues volades que segueixen alguns dels termes del text remeten a l'apartat **Citacions** que està al final de cada capítol.

Església catòlica

*Basilica de la Sagrada Família, Barcelona (Espanya)
Arxiu de l'Arquebisbat de Barcelona*

Denominació

Església catòlica.

Origen i fundador

Jesucrist.

Déu va voler mostrar la seva bondat, el seu amor i la seva salvació a les persones, i va escollir el poble jueu, sorgit del patriarca Abraham fa uns 3.800 anys, per comunicar-se directament amb la humanitat.

A més a més, tant va estimar Déu el món, que es va fer home: és Jesucrist, nascut a Betlem de Judà, fa uns 2.000 anys. Jesucrist va anunciar, a Israel, el Regne de Déu i va cridar a abandonar el mal. Va escollir dotze apòstols, va assenyalar Sant Pere com a fonament de l'Església, i els va enviar a anunciar l'amor i el perdó de Déu a tota la humanitat.

Doctrines i creences

- Els cristians catòlics creuen que Déu és amor¹ i que, per amor, ha creat l'ésser humà. Mai s'oblida de l'home i vol que, lliurement, participi de la seva felicitat.
- Cada persona és única i irrepetible i és coneguda i estimada personalment per Déu. L'home busca, té set de sentit i de felicitat. Déu, per la seva part, es dona a conèixer i atrau les persones perquè trobin en Ell la plenitud de veritat i felicitat que desitgen².
- La fe és l'adhesió personal de l'home a Déu i l'assentiment lliure a tota la veritat que Déu ha revelat³.
- El credo és l'oració que recull les principals creences. Aquestes són:
  - L'existència d'un sol Déu, origen de tot, que és tri. Hi ha tres persones amb una mateixa naturalesa divina: Pare, Fill i Esperit Sant (Misteri de la Santíssima Trinitat).
  - Jesús és Déu i home. La seva vida s'explica en els quatre evangelis. És el Messies esperat pel poble jueu, el Crist (Jesucrist = Jesús és el Crist). Ell por-

ta l'alliberament del pecat i de la mort. Amb la seva vida, el seu sofriment, la seva mort a la creu i la seva resurrecció, mostra la bondat de Déu i dona la vida eterna a les persones que creuen en Ell i compleixen els seus ensenyaments.

- Santa Maria és la mare de Jesús i pot ser anomenada "Mare de Déu"⁴. El seu culte és "essencialment diferent del culte d'adoració", que només es dona a Déu⁵.
- L'Església és el Poble de Déu, el conjunt dels "fills de Déu", dels batejats. Els qui gaudeixen de Déu en el cel, els sants, són models en el seguiment de Jesucrist i se'ls pot demanar el seu ajut davant Déu.
- És fonamental la unitat amb el Papa perquè és el successor de Sant Pere. Jesucrist va dir: "Tu ets Pere, i sobre aquesta pedra edificaré la meva Església"⁶.
- La Bíblia i la tradició apostòlica contenen el missatge que Déu ha comunicat a la humanitat i que l'Església transmet. Jesucrist mostra qui és Déu i també qui és l'ésser humà⁷.

La malaltia. Jesucrist va atendre molts malalts i va lluitar contra la malaltia i tot el que la causa. Va curar cecs, leprosos, paralítics. Va ensenyar que el que féssim a un malalt era com si ho ens ho féssim a nosaltres mateixos: "vaig estar malalt i em vau visitar"⁸. També va donar exemple de com viure el sofriment amb els seus patiments i la seva mort.

La mort. Quan el cos deixa de tenir vida, l'ànima espiritual subsisteix i es presenta davant Déu per ésser jutjat personalment. Segons la fe i les obres, l'ànima participa de la glòria de Déu (cel), o s'ha de purificar abans d'entrar a la glòria (purgatori), o queda allunyada de Déu per sempre (infern). Al final dels temps, vindrà Jesucrist i ressuscitaran els cossos, per tornar a formar una unitat amb l'ànima.

Moral, comportaments i compromisos

Per a què som a la terra?

- per conèixer i estimar Déu,
- per fer el bé segons la seva voluntat i
- per anar un dia el cel⁹.

Els catòlics procuren imitar i identificar-se amb Jesucrist. Des del baptisme estan cridats a unir-se a Jesucrist i ser sants: estimar i actuar com ell. Per a això, els cal l'ajut de Déu, que, sobretot, donen els sacraments.

L'amor ha de guiar el comportament: amor a Déu i amor al proïsme. Sempre s'ha de desitjar i fer el bé, tant a amics com a enemics¹⁰. Un amor que arriba fins a donar la vida per l'altre¹¹.

Estima aquell que compleix els Manaments¹². Els Manaments són deu¹³ i es complementen amb les Benaurances¹⁴. És pecat una paraula, un acte o una intenció amb la qual una persona atempta, de forma conscient i voluntària, contra el veritable ordre de les coses, previst així per l'amor de Déu¹⁵.

Déu té paciència amb tots i sempre espera el retorn de qui s'ha apartat d'Ell. No hi ha ofensa tan gran que no pugui ser perdonada. La seva misericòrdia és infinita i això anima molt a reconciliar-se amb Ell, fins i tot en l'últim moment de la vida.

Saber que tot no s'acaba amb la mort i que Déu és misericordiós dona molta esperança i força per viure.

La malaltia. Tots han de preocupar-se pels malalts, procurar la seva cura i alleujar els seus sofriments. La vida és un do de Déu que s'ha de cuidar, i cada malalt ha de col·laborar amb els professionals sanitaris: prendre la medicació indicada, els calmants necessaris i fer les proves o els tractaments adequats. Amb tot, el patiment lliurement assumit pot ser una manera d'unir-se a Jesucrist¹⁶, que va patir per la salvació de tots en la creu, i és una manera de contribuir a la salvació del món¹⁷.

El sofriment, la malaltia i la mort poden provocar crisis de fe, disgustos o decepcions. No obstant això, es poden percebre

d'una manera diferent en contemplar Jesucrist a la creu i, també, si es pensa en les vides de molts sants, especialment de Santa Maria, la persona més estimada per Déu, que no van ser gens fàcils. L'exemple d'aquestes persones pot servir per reconduir sentiments de culpabilitat, abandonament o acusacions contra Déu.

Pràctiques i ritus

Jesucrist convida a comunicar-se o parlar amb Déu, això és resar. Es pot fer amb oracions establertes (el parenostre, l'avemaria...), llegint la Bíblia, conversant-hi espontàniament igual que amb un amic, etc.

Hi ha uns moments especials per celebrar la fe i la trobada personal amb Déu: els sacraments. "Els sacraments són signes sensibles (que es veuen, se senten, es toquen, fan olor) i eficaços de la gràcia, instituïts per Crist i confiats a l'Església, a través dels quals se'ns dona la vida divina"¹⁸. Són set:

- **Baptisme.** Se celebra amb aigua i és el primer sacrament que es rep. Converteix en "fill de Déu", en cristià, i esborra tots els pecats.
- **Confirmació.** És una especial efusió de l'Esperit Sant que omple de força per seguir a Jesucrist.
- **Eucaristia o Comunió.** En la celebració de la Santa Misa es transformen el pa i el vi en el cos i la sang de Crist. L'eucaristia és el "cos de Crist", aliment espiritual per viure cristianament. En l'últim sopar, Jesucrist va dir: "Preneu i mengeu; això és el meu cos"¹⁹. "L'eucaristia és font i cim de tota la vida cristiana"²⁰.

Per prendre la Comunió s'ha de tenir fe i estar sense consciència de pecat greu. Si algú fa molt de temps que no es confessa, convé recordar-li si desitja fer-ho abans de rebre la comunió.

- **Reconciliació, Penitència o Confessió.** Manifesta la misericòrdia infinita de Déu, perdona qualsevol pecat i omple d'alegria. El capellà dona l'absolució i guarda absolut secret sobre allò conegut en confessió.

- Unció dels malalts²¹. Mitjançant el signe de la unció amb l'oli, es dona "una gràcia especial al cristià que experimenta les dificultats inherents a l'estat de malaltia greu o a la vellesa"²². És un sagrament de vius. Es prega per la salut del malalt i perquè Déu li atorgui "fortalesa, pau, ànims i també el perdó dels pecats, si el malalt no ha pogut confessar-se"²³.
- Orde sacerdotal. Qui el rep, és configurat a imatge de Jesucrist com a sacerdot.
- Matrimoni. Excepcionalment es pot celebrar a l'hospital, quan un dels contraents està en perill de mort.

Únicament el bisbe i el sacerdot poden celebrar la santa missa, confessar i administrar la Unció dels malalts.

La malaltia. Hi ha pacients que desitgen ser acompanyats espiritualment i rebre els sagraments. Participar en la santa missa o rebre la Comunió són grans ajuts i convé preguntar si el malalt hi té interès. També, veure o escoltar, per la ràdio o la televisió, la santa missa, el res del rosari, etc., pot donar un gran benestar al creient.

Qualsevol fidel que comença a trobar-se en perill de mort per malaltia o vellesa pot rebre la Unció dels malalts. Quan s'agreuja el seu estat, pot rebre la Unció de nou. És molt convenient que el pacient estigui conscient i pugui resar. Per això cal evitar esperar que la mort sigui imminent per sol·licitar aquest sagrament.

La Unció dona una gran pau i prepara per passar a la Casa del Pare (cel). La celebració d'aquest sagrament ha d'anar precedida, si és possible, de la confessió²⁴. Encara que el malalt estigués inconscient, se li pot donar la Unció. També dona una gran pau als familiars sentir que s'ha fet el que corresponia segons les conviccions del pacient.

Per morir en pau i anar al cel, és molt important estar lliure de pecats. El perdó dels pecats ordinàriament es dona amb la confessió i l'absolució del sacerdot. Per aquests motius, és molt recomanable proposar al malalt la possibilitat de parlar amb un sacerdot.

La mort. El cadàver ha de ser tractat sempre amb respecte, però no hi ha uns rituals específics per a després de la mort. Pot haver-hi diferències en les pràctiques funeràries segons els costums socials i culturals de cada lloc. Les oracions dels vius ajuden els difunts perquè puguin participar de la glòria del cel. Si l'oració de les exèquies és sense missa, normalment s'ofereix una missa per al difunt uns dies després.

Es recomana enterrar el cadàver a semblança de Jesucrist. Des de 1963 està permesa la cremació.

L'alimentació

- No està prohibit cap tipus d'aliment.
- Es dejuna una hora abans de rebre la comunió. Però els malalts i els seus cuidadors no estan obligats al dejuni²⁵.
- Es dejuna parcialment dos dies a l'any: Dimecres de Cendra i Divendres Sant. Es compleix des dels 18 anys fins als 59.
- Abstinència de menjar carn els Divendres de Quaresma i el Dimecres de Cendra. Es compleix des dels 14 anys.

Festes

- Tots els diumenges de l'any se celebra la resurrecció de Jesucrist. Es concreta en la participació a la santa missa.
- Pasqua de Resurrecció. El dia pot variar entre el 22 de març i el 25 d'abril.
- Pentecosta: vinguda de l'Esperit Sant. Cinquanta dies després de Pasqua.
- Altres festes de precepte: 1/1, Mare de Déu; 6/1, l'Epifania (Reis); 15/8, Assumpció de la Verge; 1/11, Tots els Sants; 8/12, Immaculada Concepció de la Verge Maria; 25/12, Naixement de Jesús.

Objectes

- Una creu o un crucifix.
- El rosari.
- Estampes, imatges o figures que representen Jesucrist, la Verge Maria o altres sants.
- L'escapulari de la Verge del Carme.

Organització de la comunitat religiosa i de l'atenció als malalts

L'Església catòlica es divideix en diòcesis. Són porcions de territori que tenen un bisbe com a cap. El bisbe nomena un delegat per atendre millor els temes relacionats amb els malalts (Pastoral de la Salut).

Les diòcesis es divideixen en parròquies. Cada capellà té la responsabilitat d'atendre els creients i especialment els malalts. Per fer-ho, compta amb la col·laboració de feligresos voluntaris. Sempre es pot trucar a la parròquia per a demanar assistència religiosa.

Els centres hospitalaris públics, i molts dels privats, tenen una capellania o servei religiós per a l'atenció dels malalts.

Llibres

- La Bíblia (Antic Testament i Nou Testament).
- Catecisme de l'Església Catòlica.
- Compendi del Catecisme de l'Església Catòlica.

Textos

Credo dels Apòstols ²⁶ (Símbol de la fe)

Crec en un Déu,
Pare totpoderós, creador del cel i de la terra,
I en Jesucrist, únic Fill seu i Senyor Nostre;
el qual fou concebut per obra de l'Esperit Sant,
nasqué de Maria Verge;

patí sota el poder de Ponç Pilat,
fou crucificat, mort i sepultat;
davallà als inferns,
ressuscità el tercer dia d'entre els morts;
se'n pujà al cel, seu a la dreta de Déu, Pare totpoderós;
i d'allí ha de venir a jutjar els vius i els morts.

Crec en l'Esperit Sant;
la santa Mare Església catòlica;
la comunió dels sants;
la remissió dels pecats;
la resurrecció de la carn;
la vida perdurable. Amén.

Oracions per a tots

Senyal de la Creu

En el nom del Pare i del Fill i de l'Esperit Sant. Amén.

Pare nostre (és la millor oració, la que va ensenyar Jesucrist)

Pare nostre, que esteu en el cel:
sigui santificat el vostre nom;
vingui a nosaltres el vostre Regne;
faci's la vostra voluntat,
així a la terra com es fa en el cel.

El nostre pa de cada dia
doneu-nos, Senyor, el dia d'avui;
i perdoneu les nostres culpes,
així com nosaltres perdonem
els nostres deutors;
i no permeteu que nosaltres caiguem a la temptació,
ans deslliureu-nos de qualsevol mal. Amén

Glòria al Pare

Glòria al Pare i al Fill i a l'Esperit Sant.
Com era en el principi, ara i sempre,
pels segles dels segles. Amén.

Ave Maria

Déu vos salve, Maria, plena de gràcia;
el Senyor és amb vós.
Beneïda sou vós entre totes les dones,
i beneït és el fruit del vostre ventre, Jesús.

Santa Maria, Mare de Déu,
pregueu per nosaltres, pecadors,
ara i en l'hora de la nostra mort. Amén.

Per als malalts

Oració del malalt (sant Joan Pau II)

Senyor, Tu coneixes la meva vida i saps el meu dolor,
Has vist els meus ulls plorar,
El meu rostre entristir-se,
El meu cos ple de mals,
I la meva ànima traspassada per l'angoixa.
El mateix que et va passar a tu quan, camí de la creu,
tots et van abandonar.
Fes-me comprendre els teus sofriments
I amb ells, l'amor que Tu ens tens.
I que jo també aprengui que,
unint els meus dolors als teus dolors, tenen un valor
redemptor pels meus germans. Ajuda'm a sofrir amb
amor, fins i tot amb alegria, si no és possible que passi
de mi aquest calze. Et demano per tots els que patei-
xen:

Pels malalts com jo, pels pobres, els abandonats, els
desvalguts, els que no tenen afecte ni comprensió i
se senten sols. Senyor, sé que també el dolor el per-
mets Tu.

Per a major bé dels que t'estimem. Fes que aquests
mals que m'afligeixen em purifiquin, em facin més
humà, em transformin i m'apropin més a Tu.
Amén.

Oració de confiança²⁷

Senyor Jesús, t'agraeixo el do de la vida. Tu coneixes
les persones i les circumstàncies que m'han format, ja
sigui físicament com emocionalment i espiritualment.
Elles, i les més íntimes experiències de la meva ment i
del meu cor, m'han fet la persona que soc ara.

Perdona'm Senyor, per totes les vegades que t'he
fallat, pels errors contra mi mateix i la resta. Alhora,
perdono tots els qui m'han fallat d'alguna manera i
m'han ferit.

Ajuda'm a veure que la meva malaltia és una part molt important de la meva vida. M'ajudarà a ser plenament la persona que Tu vols que jo sigui. No permetis que jo perdi o desaprofiti el que Tu vols fer amb mi, per fer completa la meva vida en aquesta terra i per preparar la meva vida amb tu en el Cel.

Ara jo no puc orar de la manera que voldria. (Estic dolorit, cansat, confós). Et demano que acceptis cada respir meu com un acte d'amor i de confiança en Tu.

Tu ets el meu Salvador. Jo vull descansar sobre el teu amant cor en la seguretat i en la pau, com un nen en els braços del seu pare. Jo sé que Tu no m'abandonaràs.

T'estimo, Senyor meu, voldria estimar-te amb tot el meu cor. Amén

Per als familiars i amics

Oració per un malalt²⁸

Senyor Jesús, aquell/aquella a qui estimes està malalt/a.

Tu ho pots tot. Et demano humilment que li tornis la salut. Però, si són uns altres els teus designis, et demano que li concedeixis la gràcia de suportar cristianament la seva malaltia.

En els camins de Palestina tractaves els malalts amb tanta delicadesa que tots venien a tu, dona'm aquella mateixa dolçor, aquell tacte que és tan difícil de tenir quan s'està sa.

Que jo sàpiga dominar el meu nerviosisme per no atabalar-lo, que sàpiga sacrificar una part de les meves ocupacions per acompanyar-lo, si és el seu desig.

Jo estic ple de vida, Senyor, i te'n dono gràcies. Però fes que el sofriment dels altres em santifiqui, formant-me en l'abnegació i en la caritat. Amén.

Oracions pera després de la defunció

Que els àngels et portin al paradís,
que a la teva arribada et rebin els màrtirs
i et condueixin a la ciutat santa de Jerusalem.

Que et rebi el cor dels Àngels i que, com Llätzer,
en altre temps pobre, tinguis un repòs etern.

Altres oracions

Sota la teva protecció²⁹ (s. II)

Sota el vostre mantell ens emparem,
Santa Mare de Déu;
Escolteu les nostres pregàries en tota necessitat
i aparteu-nos sempre dels perills,
Verge, gloriosa i beneïda

Oració de sant Francesc³⁰

Senyor, fes de mi un instrument de la teva pau:
on hi hagi odi, que jo hi porti l'amor,
on hi hagi ofensa, que jo hi porti el perdó,
on hi hagi discòrdia, que jo hi porti la unió,
on hi hagi dubte, que jo hi porti la fe,
on hi hagi error, que jo hi porti la veritat,
on hi hagi desesperació, que jo hi porti esperança,
on hi hagi tristesa, que jo hi porti l'alegria,
on hi hagi tenebra, que jo hi porti la llum.
Oh, Mestre, fes que jo no busqui ser consolat,
sinó consolar, ser comprès, sinó comprendre,
ser estimat, sinó estimar.

Perquè és donant com es rep,
és perdonant com s'és perdonat,
i morint es ressuscita a la vida eterna. Amén

Altres textos bíblics per confortar en la malaltia

Benaurances³¹

"Feliços els pobres en l'esperit: d'ells és el Regne del cel!
Feliços els qui ploren: Déu els consolarà!
Feliços els humils: ells posseiran la terra!
Feliços els qui tenen fam i set de ser justos: Déu els saciarà!
Feliços els compassius: Déu se'n compadirà!
Feliços els nets de cor: ells veuran Déu!
Feliços els qui treballen per la pau: Déu els anomenarà fills seus!
Feliços els perseguits pel fet de ser justos: d'ells és el Regne del cel!
Feliços vosaltres quan, per causa meva, us insultaran,
us perseguiran i escamparan contra vosaltres tota

mena de calúmnies! Alegreu-vos-en i celebren-ho, perquè la vostra recompensa és gran en el cel.”

De l’Evangeli segons sant Mateu³²

Jesús diu: “Veni a mi tots els qui esteu cansats i afeixugats; jo us faré reposar. Accepteu el meu jou, feu-vos deixebles meus, que jo soc benèvol i humil de cor, i trobareu el repòs que tant desitjàveu, perquè el meu jou és suau, i la meva càrrega lleugera”.

Paràbola del bon samarità³³

“Va dir a Jesús [un doctor de la Llei]: Qui és el meu proïme? Jesús respongué: Un home baixava de Jerusalem a Jericó i va caure entre lladres, que li van robar tot el que portava, el van ferir greument i van marxar deixant-lo mig mort. Un sacerdot baixava per aquell camí, en veure’l, va donar una volta i va passar de llarg. Igualment un levita que passava per allà, en veure’l, va donar una volta i va passar de llarg. Però va arribar un samarità, que anava de viatge, i, en veure’l, es va compadir d’ell, s’hi va acostar, li va embenar les ferides, tirant-hi oli i vi; el pujà a la seva pròpia cavalcadura, el dugué a un hostel i se’n va ocupar. L’endemà va treure uns diners i els va donar a l’hostaler dient-li: Ocupa’t d’ell, i el que gastis de més, jo t’ho pagaré a la tornada. Qui dels tres et sembla que va ser proïme de qui va caure en mans dels lladres? I ell va contestar: El que es va compadir d’ell. Jesús li va dir: Vés, i fes tu el mateix”.

Salm 31,2-6³⁴

En tu, Senyor, m’emparo, que no en tingui un desengany. Treu-me del perill, tu que ets bo, escolta’m, no triguïs a alliberar-me; sigues el meu castell inexpugnable, la meva roca salvadora. Ets per a mi penyal i plaça forta; guia’m, encamina’m per amor del teu nom, treu-me del llaç que m’han parat, ets tu qui em defensa. Confio el meu alè a les teves mans; tu, Senyor, Déu fidel, m’has rescatat.

Altres recursos

Cançons

- Rosa d'abril (Virolai). J. Verdaguer i J. Rodoreda
- Color esperanza. D. Torres.
- Vós heu passat vora l'aigua. C. Gabarain.
- Gloria Te, Cristo Gesù (Himne del Gran Jubileu 2000). J. P. Lécot.
- Jesus Christ You are my life. M. Frisina.

Músiques

- Ave Maria. F. Schubert.
- Ave Verum Corpus, K.618. W. A. Mozart.
- Cantata 147. J. S. Bach.
- Disc per als malalts. C. Erdozáin.
- Himne a l'alegria. Novena Simfonia. L. van Beethoven.
- Llac dels cignes. P. I. Tchaikovsky.
- Les quatre estacions. A. L. Vivaldi.
- Preludi BWV 853. J. S. Bach.

Enllaços d'interès

- www.vatican.va
- www.conferenciaepiscopal.es
- www.youtube.com/channel/UCYMvWbKmCpC-IN7N-Q0yIXEQ

Bibliografia

- Comissió Episcopal de Pastoral. *La Asistencia Religiosa en el Hospital. Orientaciones Pastorales*. Madrid, Edice 1987.
- Comissió Episcopal de Pastoral. *Orar en la Enfermedad. ¿Un tiempo de gracia?* Madrid, Edice 1997.
- Consell Pontifici de la Pastoral per als Agents Sanitaris. *Carta a los Agentes de la Salud*. Madrid, Palabra 1995. Disponible a (últim accés 15/9/2012): <https://bioetica.com.mx/carta-a-los-agentes-sanitarios/>. Presenta el cri-

teri catòlic sobre molts temes bioètics. Álvarez, F., Bermejo, J. C. (eds). *Diccionario de Pastoral de la Salud y Bioética*. Madrid, San Pablo 2009.

- Joan Pau II. *“Salvifici Doloris”*. Sobre el sentit cristià del sofriment humà. Barcelona, Claret 1984. Madrid, Edicions Paulinas 2012.
- Pangrazzi, A. *En mi dolor te invoco, Señor. Oraciones en la enfermedad y el dolor*. Santander, Sal Terrae 2002.

Autors i consultors

- **Rafael Palmero**, bisbe emèrit d'Orihuela-Alacant. Responsable del Departament de Pastoral de la Salut de la Conferència Episcopal Espanyola.
- **Abilio Fernández**, sacerdot. Director del Departament de Pastoral de la Salut de la Conferència Episcopal Espanyola.
- **Xavier Sobrevia**, sacerdot i doctor en Medicina. Diòcesi de Sant Feliu de Llobregat.

Citacions

1. 1 Joan 4,8.
2. *Catecisme de l'Església Catòlica: Compendi*. Barcelona, Coeditors Catalans del Catecisme 2006: pàg. 25. Preg. 2.
3. *Catecisme de l'Església Catòlica*. Barcelona, Coeditors Catalans del Catecisme 1993: n. 150.
4. Concili d'Efes (any 431).
5. *Concili Vaticà II. Lumen Gentium n. 66* (any 1965).
6. Mateu 16,18.
7. *Concili Vaticà II. Gaudium et Spes n. 22* (any 1965) “Realment, el misteri de l'home només s'esclareix en el misteri del Verb encarnat”.
8. Mateu 25,36.
9. YOUCAT. *Catecisme Jove de l'Església Catòlica*. Barcelona, Claret 2011: pàg. 14. Preg. 1.
10. Mateu 5,44.
11. Joan 15,13.

12. Joan 15,10; 1 Joan 2,3-6.
13. 1. Estimaràs Déu sobre totes les coses. 2. No juraràs el nom de Déu en va. 3. Santificaràs les festes. 4. Honraràs pare i mare. 5. No mataràs. 6. No faràs accions impures. 7. No robaràs. 8. No diràs falsos testimonis ni mentiràs. 9. No consentiràs pensaments ni desigs impurs. 10. No desitjaràs els béns del proïsme. En: *Catecisme de l'Església Catòlica*. Barcelona, Coeditors Catalans del Catecisme 1993: pàg. 435-436.
14. Pot llegir-se en l'apartat d'"Altres textos bíblics per confortar en la malaltia".
15. YOUCAT: *Catecisme Jove de l'Església Catòlica*. Madrid, Trobada 2011: pàg. 178. Preg. 315.
16. 1 Pere 4,13.
17. Colossencs 1,24.
18. *Catecisme de l'Església Catòlica: Compendi*. Barcelona, Coeditors Catalans del Catecisme 2006: pàg. 100. Preg. 224.
19. Mateu 26,26.
20. *Catecisme de l'Església Catòlica: Compendi*. Barcelona, Coeditors Catalans del Catecisme 2006: pàg. 117. Preg. 274.
21. Antigament rebia el nom d'Extremunció. Es desaconsella l'ús d'aquest terme.
22. *Catecisme de l'Església Catòlica: Compendi*. Barcelona, Coeditors Catalans del Catecisme 1993: n. 1528.
23. *Catecisme de l'Església Catòlica: Compendi*. Barcelona, Coeditors Catalans del Catecisme 2006: pàg. 129. Preg. 319.
24. *Catecisme de l'Església Catòlica: Compendi*. Barcelona, Coeditors Catalans del Catecisme 2006: pàg. 128. Preg. 316.
25. Codi de Dret Canònic c. 919.3.
26. *Catecisme de l'Església Catòlica: Compendi*. Barcelona, Coeditors Catalans del Catecisme 2006: pàg. 37.
27. Font: <http://www.iglesia.cl/especiales/diaenfermo/oraciones.html>
28. Font: <http://www.devocionario.com/>

29. *Catecisme de l'Església Catòlica: Compendi*. Barcelona, Coeditors Catalans del Catecisme 2006: pàg. 242.
30. Autor anònim.
31. Mateu 5,3-12.
32. Mateu 11,28-30.
33. Lluc 10,29-37.
34. En la numeració dels salms hi ha petites diferències entre la versió hebrea i la versió grega (i llatina). Posem la numeració segons la versió grega.

Si vol facilitar-nos alguna informació addicional rellevant, pot dirigir-se a secretaria@audir.org

La responsabilitat de les opinions expressades en aquesta publicació correspon exclusivament als seus autors. La Fundació "la Caixa" no s'hi identifica necessàriament.

Esglésies cristianes evangèliques o protestants

Església St. Michaelis, Hamburg, Alemanya
MiJoZi en Wikimedia Commons

Denominació

Esglésies cristianes evangèliques o protestants.

Origen i fundador

L'Església cristiana evangèlica o protestant* neix el segle I i fins al segle XVI comparteix una història comuna amb l'Església catòlica.

L'Església cristiana té el seu origen en l'obra i els ensenyaments de Jesucrist, que va fundar una única Església, constituïda per tots aquells que han cregut, creuen i creuran en ell.

Aquesta Església cristiana és universal, va ser constituïda pels apòstols en el segle I i s'estén fins avui, formada per cadascuna de les esglésies i organitzacions creades al llarg de la història. Entre elles hi ha les Esglésies protestants o evangèliques. Totes les Esglésies cristianes estan cridades a ser fidels als ensenyaments de Jesucrist, qui serà el qui jutgi el grau de fidelitat de cadascuna d'elles.

Doctrines i creences

- Les Esglésies evangèliques o protestants accepten els textos de la Bíblia com inspirats per Déu i els seus principis i ensenyaments com a norma de fe i conducta.
- Són trinitàries, és a dir, creuen en un Déu que són tres persones: Pare, Fill i Esperit Sant. Resen el mateix Credo Apostòlic* que catòlics i ortodoxos.
- No reconeixen cap autoritat humana com infal·lible.
- Procuren viure l'experiència de la seva fe personal en comunitats, de manera diversa i contextualitzada en la realitat social. Defensen la llibertat organitzativa de cada comunitat i la intercomunió de les seves esglésies sempre que respectin els preceptes de la Bíblia.
- Creuen en el valor sagrat de la vida humana, que pertany a Déu des del seu origen fins al final dels seus dies. Per això defensen i protegeixen la vida.

---

* *Glossari: les paraules que porten asterisc s'expliquen al glossari situat al final de cada capítol.*

El dolor, la malaltia i la mort formen part de la vida. La vida no acaba amb la mort, sinó que la transcendeix: hi ha una vida d'aquesta futura per a aquells qui, dipositant la seva confiança en Déu, són fets els seus fills i amics i, per això, actuen segons els principis de la seva paraula.

Déu dirigeix els temps i coneix la nostra vida. És savi i ajuda a que tot el que ens passa finalment pugui revertir en el nostre bé.

El dolor per la separació dels éssers estimats és contrapesat per l'esperança de passar a la presència de Déu.

Moral, comportaments i compromisos

Un dels principis bàsics del protestantisme és que ningú pot guanyar-se el cel. La vida eterna, com qualsevol vida, és un regal de Déu. I Déu la regala a qui vol rebre-la i es compromet a seguir els ensenyaments de Jesús.

La conseqüència de la fe i el compromís és que la persona es constitueix en amic de Déu i inicia una relació personal amb Ell, que transcendeix a aquesta vida. És una relació que no implica perfecció, sinó progrés. Progrés en ètica personal, social, laboral, en la relació amb els altres i amb l'entorn, per expressar coherència i gratitud amb allò que la persona veritablement és.

Pràctiques i ritus

- Es realitzen diversos rituals com són: Baptisme (sovint, d'adults), Confirmació (en esglésies que bategen nens), Matrimoni, taula del Senyor, sant sopar* o eucaristia, encomanació o ordenació al ministeri cristià, etc.
- L'oració ha de ser una pràctica diària i constant.

La malaltia. L'oració també la realitzen els malalts. Normalment es prega després d'una lectura i meditació bíbliques. No són habituals oracions recitades, sinó els diàlegs lliures i espontanis amb Déu, obrint-ne el cor, demanant perdó pels pecats i sol·licitant la salut del malalt.

Aquestes oracions pot fer-les l'interessat o qualsevol altre cristià. Però habitualment s'espera que siguin dirigides pels pastors o responsables de les Esglésies.

En algunes esglésies se celebra la Taula del Senyor o s'ungeix el malalt amb oli abans de demanar per la restauració de la seva ànima i cos.

Aquesta Unció no és just abans de morir o per malalties greus, sinó que es realitza davant de qualsevol tipus de malaltia, normalment en dependències de l'església o a casa de l'interessat.

La mort. La vetlla i els funerals són actes de consol i d'acompanyament als familiars i éssers estimats d'un difunt.

També són moments de comiat de les restes mortals, però no de l'ànima que ha partit i està en la presència del Senyor sense que hi càpiguen ulteriors intercessions. Per tant, no són apropiats els actes, recordatoris o oracions a favor de la seva ànima. Sí que ho són, textos i promeses de Déu sobre la vida eterna.

És molt comú celebrar actes religiosos de trenta minuts a una hora de durada, al cementiri, tanatori o a peu de tomba.

Si es tracta de persones rellevants també es realitzen cultes *corpore insepulto* a l'església o cultes en el seu record després d'haver transcorregut unes setmanes del sepeli.

Festes

- Es commemoren les principals festivitats cristianes com són: Nadal i Setmana Santa.
- No se celebren les festivitats d'advocació a Maria o als sants en dirigir la devoció únicament a Déu.
- També es commemoren altres dies com són: el Dia de la Mare (el segon diumenge de maig) o el Dia de la Reforma* (31 d'octubre).

Objectes

Se centren en l'ús de la Bíblia.

Organització de la comunitat i de l'atenció als malalts

El terme “Esglésies cristianes evangèliques o protestants” gaudeix de general acceptació, si bé no hi ha una denominació uniforme ni una organització que aglutini tot aquest moviment religiós.

A Espanya hi ha la Federació d'Entitats Religioses Evangèliques d'Espanya (FEREDE), que, encara que existia amb anterioritat, es va constituir jurídicament durant el procés de signatura de l'Acord de Cooperació amb l'Estat (1992) i que agrupa i representa —en el seguiment de dit acord— les esglésies evangèliques de l'Estat espanyol. En el 2012, estan federades 2.450 congregacions de les 2.900 ó 3.000 que s'estima existeixen a Espanya.

L'atenció als malalts normalment és dispensada pels pastors o ministres de culte de l'església local a la qual hi assisteix l'interessat.

Existeix, en alguns hospitals, un servei evangèlic unificat d'assistència religiosa dispensat per pastors evangèlics i auxiliars que pertanyen a diferents esglésies del protestantisme espanyol.

Llibres

- La Bíblia*.
- A més de la Bíblia, existeixen altres textos de referència sobre l'acompanyament protestant de la malaltia, del dol i de la mort.

Textos

Per a confortar en la malaltia

En la majoria de les esglésies, les oracions són converses espontànies amb Déu en què s'intercedeix pel malalt i la família, acudint a la bona disposició de Déu, que va prometre estar al nostre costat sempre.

Aquest és un model de pregària adaptat de la litúrgia de l'Església espanyola reformada episcopal:

“Déu omnipotent i Pare misericordiós, en la mà del qual hi ha la vida i la mort de les teves criatures. Mira des del cel amb ulls de pietat aquest malalt que jeu al llit del dolor. Visita'l, oh Pare, amb la teva salvació, allibera'l de la seva malaltia corporal quan sigui el teu beneplàcit, i salva la seva ànima per la teva misericòrdia. Si t'agrada perllongar els seus dies a la terra, fes que visqui per a tu i sigui instrument de la teva glòria, servint fidelment i fent el bé en la seva generació, i si no, rep-lo a les estances celestials, on les ànimes que dormen en el Senyor gaudeixen de descans i felicitat perpètua. Concedeix-nos això, clementíssim Senyor, en nom del teu molt estimat Fill, que amb tu i l'Esperit Sant viu i regna pels segles dels segles. Amén.”

Les lectures bíbliques¹ recomanades són:

Caminant en vall d'ombres (salm 23 o salm de David)

El Senyor és el meu pastor: no em manca res.

Em fa descansar en prats deliciosos, em mena al repòs vora l'aigua,

i allí em retorna.

Em guia per camins segurs, per amor del seu nom; ni que passi per la vall tenebrosa, no tinc por de cap mal.

Tu, Senyor, ets vora meu: la teva vara i el teu bastó em donen confiança. Davant meu pares taula tu mateix enfront dels enemics; m'has ungit el cap amb perfums, omplés a vessar la meva copa.

Ben cert, tota la vida m'acompanyen la teva bondat i el teu amor.

I viuré anys i més anys a la casa del Senyor.

Tu que vius a recer de l'Altíssim (salm 91)

Tu que vius a recer de l'Altíssim i fas nit
a l'ombra del Totpoderós,
digues al Senyor: "Ets la muralla on m'emparo,
el meu Déu, en qui confio".
Ell et guardarà del parany del caçador i del flagell
de la pesta;
t'abrigarà amb les seves plomes, trobaràs refugi
sota les seves ales:
ell, que és fidel, et serà escut i cuirassa.
No et farà por la basarda de la nit, ni la fletxa que
vola de dia,
ni la pesta que s'esmuny en la fosca o
l'epidèmia que a migdia fa estralls.
Ni que en caiguin vora teu un miler o deu mil al
teu costat,
a tu res no et tocarà. Només obrir els ulls,
veuràs la paga que reben els injustos.
Quan deies: "M'emparo en el Senyor",
feies de l'Altíssim el teu refugi.
No et passarà res de mal ni s'acostarà a casa
teva cap desgràcia,
perquè donarà ordre als seus àngels de guardar-te
en tots els camins.
Et duran a les palmes de les mans perquè els
teus peus no ensopeguin amb les pedres;
trepitjaràs lleopards i escurçons, passaràs sobre
lleons i sobre dracs.
"Ja que s'empara en mi, jo el salvaré,
el protegiré perquè coneix el meu nom.
Sempre que m'invoqui, l'escoltaré, estaré vora
d'ell en els perills,
el salvaré i l'ompliré de glòria; saciaré el seu
desig de llarga vida,
li mostraré la meva salvació."

Mai estem sols (Joan 14, 12-18)

Us ho ben asseguro: qui creu en mi, també farà
les obres que jo faig, i encara en farà de més
grans, perquè jo me'n vaig al Pare. I tot allò que
demanareu al Pare en nom meu, jo ho faré;

així el Pare serà glorificat en el Fill. Sempre que demaneu alguna cosa en nom meu, jo la faré.

Si m'estimeu, guardareu els meus manaments, i jo pregaré el Pare, que us donarà un altre Defensor perquè es quedi amb vosaltres per sempre. Ell és l'Esperit de la veritat, que el món no pot acollir, perquè no és capaç de veure'l ni de conèixer-lo: sou vosaltres qui el coneixeu, perquè habita a casa vostra i estarà dins de vosaltres. No us deixaré pas orfes; tornaré a vosaltres.

Els fruits de les dificultats (Romans 5, 1-11)

Ara, doncs, que som justos per la fe, estem en pau amb Déu gràcies a nostre Senyor Jesucrist. Per ell, en virtut de la fe, tenim entrada en aquesta gràcia que ja posseïm en ferm, i per ell hem rebut l'honor d'esperar la glòria de Déu. Més encara: fins i tot en les tribulacions trobem motiu de gloriar-nos, perquè sabem que la tribulació engendra paciència; la paciència, virtut provada; la virtut provada, esperança. I l'esperança no enganya, perquè Déu, donant-nos l'Esperit Sant, ha vessat el seu amor en els nostres cors. Perquè, quan encara érem del tot febles, Crist, en el temps fixat per Déu, va morir pels qui érem dolents. De fet, amb prou feines trobaríem algú que volgués morir per un home just; més ben dit, potser sí que algú estaria disposat a morir per un home bo. Però Déu ha donat prova de l'amor que ens té, perquè Crist va morir per nosaltres quan encara érem pecadors. Amb molta més raó, doncs, ara que som justos per la sang de Crist, serem salvats del càstig gràcies al mateix Crist. Perquè, si quan encara érem enemics vam ser reconciliats amb Déu per la mort del seu Fill, molt més ara que ja estem reconciliats serem salvats gràcies a la seva vida. Més encara: gràcies a nostre Senyor Jesucrist, que ara ens ha reconciliat, trobem motiu de gloriar-nos en Déu.

Altres

- Els fruits de les dificultats (Corintis 12,9-10 i 1 Pere 4,12-13).
- Vivim o morim per al Senyor (Romans 14,7-9).
- Més que els vencedors en les dificultats (Romans 8,28-39).

Per a després de la mort i el dol

Oració tradicional per al moment de la inhumació

“Havent-se dignat l’omnipotent Déu a treure d’aquest món l’ànima del nostre germà ara difunt, nosaltres encomanem el seu cos a la terra: terra a terra, cendra a cendra, pols a pols; amb l’esperança segura de la resurrecció a vida eterna, mitjançant el nostre Senyor Jesucrist; el qual transformarà el nostre vil cos, perquè sigui a semblança del seu gloriós cos, segons l’obra poderosa per la qual pot subjectar a Si mateix totes les coses.”

Joan 11, 23-27

Jesús li diu:

–El teu germà ressuscitarà.

Marta li respon:

–Ja sé que ressuscitarà en el moment de la resurrecció, el darrer dia.

Li diu Jesús:

–Jo soc la resurrecció i la vida. Qui creu en mi, encara que mori, viurà; i tot aquell qui viu i creu en mi, no morirà mai més. Ho creus, això?

Ella li respon:

–Sí, Senyor: jo crec que tu ets el Messies, el Fill de Déu, el qui havia de venir al món.

Jesús prepara un lloc per als seus seguidors (Joan 14,1-4)

Que els vostres cors s’asserenin. Creieu en Déu, creieu també en mi. A casa del meu Pare hi ha lloc per a molts; si no n’hi hagués, us podria dir que vaig a preparar-vos-hi estada? I quan hauré anat a preparar-vos-la, tornaré i us prendré amb mi, perquè també vosaltres

estigueu allà on joestic. I allà on jo vaig,
ja sabeu quin camí hi porta.

L'esperança de la resurrecció (1 Corintis 15,20-28)

- Però, de fet, Crist ha ressuscitat d'entre els morts, com a primícia de tots els qui han mort. Ja que la mort vingué per un home, també per un home vindrà la resurrecció dels morts: així com per la seva unió amb Adam tots moren, així també per la seva unió amb Crist tots tornaran a la vida. Però cadascú en el moment que li correspon: Crist, com a primícia; després, el dia que ell vindrà, els qui són de Crist. Llavors arribarà la fi, quan ell destituirà tota mena de potència, d'autoritat i de poder i posarà el Regne en mans de Déu, el Pare. Perquè Crist ha de regnar fins que Déu haurà posat tots els enemics sota els seus peus. El darrer enemic destituït serà la mort, perquè, segons l'Esriptura, Déu ho ha posat tot sota els seus peus. Quan el Crist dirà:

“Tot està sotmès”, és obvi que no hi inclourà Déu, que és justament qui li haurà sotmès tota cosa. I quan tot li haurà estat sotmès, el Fill mateix se sotmetrà al qui li ho haurà sotmès tot. Així Déu serà tot en tots.

Altres

- L'esperança de la resurrecció (1 Corintis 35-38.42- 58).
- La vida futura (Apocalipsi 7,9-17; 21,3-7).

Autors i consultors

Mariano Blázquez, secretari executiu de la Federació d'Entitats Religioses Evangèliques d'Espanya (FEREDE).

Daniel Rodríguez Ramos, vocal de la Comissió Permanent de la FEREDE.

*** Glossari**

Bíblia: és el fonament dels evangèlics, no només en la seva doctrina i pràctica, sinó també en la vida quotidiana i especialment en moments de dificultat o dolor. En aquesta, es

troben passatges sobre l'adversitat, el dolor, el sofriment i l'esperança davant la separació d'éssers estimats. La meditació sobre aquests passatges resulta fonamental en aquests moments per a rebre consol i pau.

Credo apostòlic: declaració bàsica de la fe de la doctrina cristiana i oració que la resumeix. Es diu que la van redactar els apòstols per a unificar la predicació en els primers temps. A l'Església primitiva el recitaven els nous cristians en rebre el baptisme.

Reforma: moviment cristià que a l'Europa del segle XVI proposava reformar profundament l'Església i que va acabar amb la separació entre catòlics i protestants. Luter i Calvi van ser algunes de les figures prominents.

Sant sopar: el que celebren els protestants és el record simbòlic de l'últim sopar i ho fan llegint els passatges de l'Es-criptura corresponents al sopar del Senyor, realitzant oracions al·lusives al sacrifici de Crist —realitzat un sol cop i per a sempre— i repartint posteriorment el pa i el vi en senyal d'identificació personal i pública amb aquest sacrifici. En aquest sentit, no accepten el paper del sacerdot en la consagració de l'hòstia, sinó que partir i distribuir el pa i repartir el vi són funcions que poden ser assignades a qualsevol cristià, encara que l'usual és que siguin realitzades per un pastor o ministre de culte.

Citacions

1. Segons la versió de la Bíblia *Déu Parla Avui*.

Si vol facilitar-nos alguna informació addicional rellevant, pot dirigir-se a secretaria@audir.org

La responsabilitat de les opinions expressades en aquesta publicació correspon exclusivament als seus autors. La Fundació "la Caixa" no s'hi identifica necessàriament.

Islam sunnita

*Nova mesquita de Kuala Lumpur (Malàisia)
Félix Martí*

Denominació

Islam sunnita.

Origen i fundador

Islam significa “submissió” a Allah, que és “Un, Déu, l'Etern. No ha engendrat, ni ha estat engendrat. No té parió”¹. Deriva de salam, el significat del qual és “pau”. Els seus practicants reben el nom de musulmans.

Els musulmans no consideren que l'islam tingui un fundador ni que es tracti d'una “nova” religió, sinó la mateixa veritat que Allah ha revelat a diferents pobles a través dels seus profetes².

Doctrines i creences

Els musulmans creuen que l'última revelació d'Allah a la humanitat és l'Alcorà, comunicada a través de l'àngel Gabriel al profeta Muhàmmad* entre 610 i 633 dC.

La majoria dels musulmans del món són sunnites: “la gent de la tradició profètica (sunna)”. Creuen que l'Alcorà és una revelació perfecta, que no necessita d'intèrprets iniciats, i que Muhàmmad és l'últim profeta, l'exemple del qual és el que principalment segueixen. A l'islam sunnita no hi ha clerecia.

Els cinc pilars de l'islam són:

- Professió de fe (*shahada*): Allah és Un i Únic i Muhàmmad el seu missatger.
- Pregària (*salat*). Els musulmans la realitzen orientats cap a la Qiblah* (a La Meca, Aràbia Saudita) cinc vegades al dia. És un recordatori constant de la seva relació amb Allah. La pregària del divendres al migdia és especialment important.
- Impost de purificació (*zakat*). Donen el dos i mig per cent del capital personal aconseguit durant un any. Els hi recorda la seva responsabilitat cap als més necessitats.

---

* Glossari: les paraules que porten asterisc s'expliquen en el glossari ubicat al final de cada capítol.

- Dejuní (*sawn*). Durant el mes de Ramadan s'abstenen voluntàriament de menjar, beure i tenir relacions sexuals durant les hores de llum. És un exercici d'autodisciplina per a augmentar la compassió i la solidaritat que uneix els musulmans de tot el món.
- Peregrinació (*hagg*). Aquelles persones amb prou recursos econòmics i la capacitat física necessària han de peregrinar a La Meca (Àrabia Saudita) una vegada a la vida.

L'existència humana es divideix en cinc etapes o vides. Cada una comença i acaba amb un passatge transcendental.

1. La vida preterrenal, quan la humanitat va fer un pacte de reconeixement de la unitat divina, la memòria de la qual s'esborra amb el naixement.
2. La vida terrenal a la *dúnia* ("món inferior"): la petita porció de realitat més familiar. Es divideix en infància, joventut, maduresa, veterania i vellesa; cada una amb les seves necessitats i habilitats. És l'única etapa de la qual l'ésser humà serà cridat a passar comptes.
3. La tomba o *barzaj*: "regne intermedi" de formes sense matèria on les ànimes continuen el seu desenvolupament espiritual fins al Dia del Judici Final.
4. La Resurrecció, que tindrà lloc l'Últim Dia, quan la Terra deixarà d'existir. Són els Successos del Judici: el toc de trompeta, la reunió, el pont (*sirat*), la balança i la *shafa'a* ("intercessió") de Muhàmmad. La humanitat tornarà a ser reunida com en la vida preterrenal, per creuar junta un pont tan fi com un cabell i tan afilat com una espasa.
5. La permanència davant la presència divina, ja sigui en el Jardí (el paradís) o el Foc (l'infern).

La mort. No és un final, sinó el començament d'una altra fase de l'existència, el passatge d'un món a un altre: de les obres a la retribució. És un retorn a Allah. L'hora i el lloc de la mort ja estan decretats per a cada persona i res els pot avançar ni retardar.

Després de la mort i abans de l'enterrament, l'ànima roman lligada al cos, conscient del que passa al seu voltant. A la tomba les persones són visitades per dos àngels (Munkir i Nakir), per ser interrogades sobre les seves creences i accions, i després d'això, reben una bestreta de les seves experiències al Jardí o al Foc.

L'experiència de la tomba és descrita com la Resurrecció menor i la de l'Últim Dia com la Resurrecció major.

Moral, comportaments i compromisos

L'*adab* ("bon comportament" social i espiritual) ha d'impregnar tota la vida del musulmà i ser el reflex d'un estat interior "sa". Es tracta d'adquirir una manera de fer que aspira a la bellesa i convida a dignificar Allah i tota la seva creació.

Es desenvolupa a través de la totalitat de la conducta, per exemple, a través del menjar i la beguda. Es divideix en dos: allò *halal* (permès, beneficiós, sa i pur) i allò *haram* (prohibit, perjudicial i nociu).

El musulmà es compromet a preservar:

- La religió, educant en ella i transmetent el respecte a les seves obligacions.
- La vida, prohibint l'homicidi, el suïcidi i el consum de productes haram; promovent la seguretat, la justícia, l'habitatge i la salut.
- La raó, instituint l'educació per a tots i prohibint les substàncies embriagadores.
- El patrimoni, respectant la llibertat de propietat, producció i comerç; prohibint el robatori, la usura i altres abusos.
- La identitat i el llinatge, instaurant el matrimoni i prohibint l'adulteri i la falsa filiació.

Les següents màximes resumeixen l'ètica islàmica:

- Les coses han de jutjar-se pels seus propòsits.
- La certesa no és anul·lada pel dubte.
- El dany ha de ser eliminat.

- La necessitat i la privació han de ser alleujades.
- El costum té pes de llei.

Pràctiques i ritus

La malaltia. Es considera una posada a prova de la fe i no un càstig. El malalt és animat a curar-se i els metges a investigar per trobar un remei. El Profeta va dir: "Allah no ha fet baixar una malaltia sense fer baixar, al mateix temps, la seva curació". Però és Allah qui permet la cura, els metges i els remeis només són mitjans.

El musulmà ha de confiar en Allah³ i, en la mesura del possible, seguir complint amb les seves obligacions religioses. Això l'ajudarà a ser més pacient, alleujarà el seu dolor i, fins i tot, accelerarà la seva recuperació. El personal de l'hospital ha de tenir-ho en consideració i facilitar la pràctica religiosa als malalts.

El malalt està dispensat d'alguna pràctica, per exemple, pot:

- Fer l'oració assegut o estirat, fins i tot movent només els ulls.
- Sense orientar-se cap a la Qiblah.
- Ajuntar les dues oracions del dia i les dues de la nit.
- Fer les ablucions "seques", utilitzant una pedra llisa.
- Deixar el dejuni del Ramadà, amb la possibilitat d'ajornar-ho per quan estigui recuperat.

La visita als malalts és obligatòria per als parents i altament recomanada per a tots els membres de la comunitat⁴. S'aconsella als familiars i amics continuar realitzant les oracions diàries, llegir l'Alcorà i demanar Allah la curació del familiar a través de diferents invocacions. Tot això els ajudarà a alleujar la seva pena i a tenir esperança en la seva recuperació.

La transfusió de sang està autoritzada. La donació d'òrgans, d'un donant viu o mort, també, sempre que serveixi per salvar la vida del receptor o permeti el funcionament d'un òrgan essencial. El consentiment de les dues parts i l'aval dels metges han de ser obtinguts amb anterioritat. El trasplantament de les glàndules genitals està prohibit.

Els calmants estan autoritzats per a ús terapèutic.

La mort. Quan s'aproxima, cal col·locar la persona sobre el seu costat dret, amb el cap orientat cap a la *Qiblah*, o, si no és possible, ajaguda panxa enlaire i amb els peus cap a la *Qiblah*.

Quan el patiment es torna intens, els presents reciten la sura Ya Sin i pronuncien la professió de fe. Es recomana que al moribund l'acompanyin els seus éssers estimats.

Després de morir es tanquen els ulls i es cobreix el cos. El cos sempre ha de ser manipulat amb el major respecte i les parts íntimes romandre acuradament cobertes.

Hi ha quatre rituals funeraris obligatoris, no importa el tipus de mort (només màrtirs, nens impúbere o nascuts morts i pelegrins reben un tracte específic):

- 1.** Rentar el cos. Una vegada i amb aigua. Generalment s'encarreguen els familiars. Les dones renten els cosos de dones i els homes, els d'homes. Però un marit pot rentar la seva dona i viceversa. És un acte ben remunerat per Allah⁵.
- 2.** Amortallar. El cos s'embolica amb una tela blanca i de cotó.
- 3.** Realitzar la pregària pel mort transmesa pel Profeta. Es fa sense prosternar-se, de peu i calçats.
- 4.** Enterrar el cos. La incineració està prohibida. És un dret ser enterrat poc després de morir.

Els taüts estan desaconsellats excepte en cas de necessitat. Seguir el seguici fúnebre en silenci és molt meritori.

El cos es col·loca a la tomba orientant cara, ulls o peus cap a la *Qiblah*.

D'aquests rituals és preferible que s'encarregui la pròpia comunitat, per assegurar que es compleixen tots els requisits, si bé pot fer-se càrrec d'això qualsevol musulmà que els conegui i sigui digne de confiança i del mateix sexe del mort (llevat de quan es tracta del cònjuge i dels petits).

Els familiars i íntims observen un duel de tres dies, en els que incrementen els actes de devoció, reben visites i menjar, accepten condol i eviten portar roba vistosa i joies. Està aconsellat visitar les tombes, resar pel mort i la seva família i consolar-la.

L'aflicció per la mort d'una persona estimada és perfectament acceptada tant per part d'homes com de dones, però s'anima a expressar-la amb dignitat i discreció. Es recomana evitar els condols molt temps després de la mort, per no revifar records dolorosos.

Les vídues observen un període de dol o "espera" (*iddah*), durant el qual no poden tornar a casar-se. Té una durada de quatre mesos i vint dies, període suficient per confirmar un embaràs i preservar els drets d'herència de la possible descendència del difunt. Es recomana l'espòs fer un testament a favor de la seva esposa per garantir-li manteniment i habitatge durant un any, a més del que estipula en l'herència.

L'alimentació. Alimentar-se de manera saludable i portar una vida sana són obligacions religioses. El Profeta va ensenyar que "el teu cos té drets sobre tu"⁶.

Estan prohibides la carn de porc, la carn no sacrificada ritualment, la carn d'animals trobats morts i d'animals carnívors, així com consumir sang.

També estan prohibides les begudes alcohòliques i drogues. Tampoc és lícit vendre-les, oferir-les, servir-les o transportar-les.

Festes

- 1 de Muharram: Any Nou musulmà.
- 12 de Rabi al-Awwal: naixement del Profeta (*Mawlid al-Nabi*).
- 27 de Rayab: Nit de l'Ascensió, el miraculós viatge nocturn del Profeta als Set Cels.
- Ramadà (mes de la revelació de l'Alcorà i de dejuni).
- La nit del 26 se celebra la Nit del Poder o del Destí (*Laylat al-Qadr*), la primera revelació de l'Alcorà a Muhàmmad.
- 1 de Shawwal: Festa del final del dejuni (*Aïd al-Fitr*).
- 10 de Dhu-l-Hiyya (mes del pelegrinatge): Festa del Sacrifici* (*Aïd al-Adha*). Marca la fi del temps de pelegrinatge a La Meca.

Objectes

- Catifa.
- Alcorà.
- Rosari (tasbih).
- Pedra llisa, per a l'ablució seca.

Organització de la comunitat i de l'atenció als malalts

A l'islam sunnita no existeixen organismes o persones que facin d'intermediaris o representin Allah. Tot ésser humà neix amb el dret i la capacitat de relacionar-se directament amb Ell.

Muhàmmad reunia les funcions de cap d'estat i líder espiritual. Després de la seva mort, aquestes funcions es van anar repartint i van donar origen a diferents institucions i figures (el califa, l'emir, l'ulema, etc.), que havien de respondre a la nova realitat de la comunitat i preservar els seus coneixements.

A Espanya existeix la Comissió Islàmica d'Espanya, composta per la Federació Espanyola d'Entitats Religioses Islàmiques (FEERI) i la Unió de Comunitats Islàmiques d'Espanya (UCIDE). És una estructura burocràtica —sense autoritat religiosa— formada per desenvolupar i seguir l'aplicació de l'Acord de Cooperació de l'Estat espanyol de 1992, que exigeix un interlocutor únic i que aborda qüestions hospitalàries.

Llibres bàsics

- L'Alcorà, considerat la transcripció exacta de les paraules revelades per Allah al profeta Muhàmmad a través de l'àngel Gabriel. Aquestes paraules van ser memoritzades per Muhàmmad, dictades als seus companys i escrites i examinades per escribes en vida del Profeta. Els musulmans creuen que cap paraula dels seus 114 capítols (sures) ha estat canviada des de llavors⁷.
- La segona font de la fe, del dret i de la vida és la sunna: l'exemple llegat pel Profeta Muhàmmad i els seus companys, la primera generació de musulmans. Està principalment composta pels hadits o relats autoritzats del que el Profeta Muhàmmad va dir, va fer o va aprovar.

Textos

Alcorà 17:82

“Així fem baixar gradualment per mitjà d'aquest Alcorà tot allò que dona salut a l'esperit i és una misericòrdia per als qui creuen en nosaltres.”

El musulmà pot i ha d'acudir a l'Alcorà i a les invocacions per alleujar els seus mals i tranquil·litzar el cor de qui pateix físicament o psicològicament.

Alcorà 8:10

“No és per ventura amb el record d'Allah que els cors es tranquil·litzen.”

Quan estava malalt, el Profeta recitava la primera o les tres últimes sures de l'Alcorà i després bufava en les seves mans i les passava pel seu cos.

En cas de no poder recitar tot l'Alcorà es recomana recitar en àrab:

***Al-Fatiha* ("L'Apertura"), sura 1, 1-7**

"En el nom d'Allah, el Més Misericordiós, el Dispensador de Gràcia:

La lloança és deguda completament a Allah, el Sustentador de tots els mons, el Més Misericordiós, el Dispensador de Gràcia. Senyor del Dia del Judici, A Tu només adorem; i en Tu sol busquem ajuda. Guia'ns pel camí recte —el camí d'aquells sobre els que has vessat les Teves benediccions, no el d'aquells que han estat condemnats per Tu, ni el d'aquells que caminen extraviats."

***Al-Ijlas* ("La Declaració de la Perfecció d'Allah"), sura 112, 1-4**

"En el nom d'Allah, el més Misericordiós, el Dispensador de Gràcia:

Digues: Ell és Allah, l'Eterna Causa Primera de tot el que existeix. No engendra, ni ha estat engendrat; i res pot ser comparat amb Ell."

***Al-Falaq* ("L'Alba"), sura 113, 1-5**

"En el nom d'Allah, el més Misericordiós, el Dispensador de Gràcia:

Digues: Em refugio en el Sustentador de l'alba, del mal del que Ell ha creat, del mal de la foscor quan descendeix, del mal d'aquells éssers humans obstinats a afanys ocults, i del mal de l'envejós quan enveja."

***An-Nas* ("La gent"), sura 114, 1-6**

"En el nom d'Allah, el Més Misericordiós, el Dispensador de Gràcia:

Digues: Em refugio en el Sustentador dels homes, el Sobirà dels homes, El Déu dels homes del mal del xiuxiuador, que xiuxiueja en els cors dels homes de tota incitació al mal per part de les forces invisibles i també dels homes."

Versicle 255 (Ayatul kursi o “Versicle del Tron”) d’Al-Baqara, sura 2

“Allah! Cap divinitat llevat d’Ell, el Vivent, el Subsistent! Ni la son se n’empara, ni l’ensopiment. Tot el que hi ha en els Cels i en la Terra li pertany. Qui podrà intercedir davant d’Ell, sense la seva vènia? Ho sap tot, de les seves criatures, mentre que elles no copsen res de la seva Ciència, fora d’allò que Ell vol. El seu Tron abasta l’horitzó dels Cels i de la Terra, llur conservació no li és feixuga. Ell és l’Altíssim, el Magnífic!”

Versicles 285 i 286 d’Al-Baqara, sura 2

“L’enviat creu en el que s’ha fet descendir sobre ell procedent del seu Sustentador, i també els creients: tots creuen en Allah, en els Seus àngels, en les seves revelacions i en els Seus enviats, sense fer distinció entre cap dels Seus enviats, i diuen: Escoltem i obeïm. Concedeix-nos el Teu perdó, oh Sustentador nostre, doncs a Tu és el retorn” (285).

“Allah no imposa a ningú una càrrega superior a les seves forces: al seu favor tindrà el bé que faci i en la seva contra el mal que faci. Oh, Sustentador nostre. No ens culpis si oblidem o ens equivoquem, sense voler. Oh Sustentador nostre. No ens imposis una càrrega com la que vas imposar als que ens van precedir.

Oh Sustentador nostre. No ens imposis una càrrega que no puguem suportar. I esborra les nostres faltes, perdona’ns i concedeix-nos la Teva misericòrdia. Tu ets el nostre Suprem Senyor: auxilia’ns, doncs, contra les gents que neguen la veritat” (286).

El Profeta posava la mà dreta sobre el cos del malalt i deia:

“Oh Senyor de la gent! Emporta’t la malaltia. Cura’l, perquè Tu ets l’únic que pot curar.

No hi ha cura excepte a través de Tu. Una cura que no té efectes indesitjats.”

Es recomana dir varies vegades:

“Oh Allah! Vessa la teva Misericòrdia sobre Muhàmmad i sobre la seva família, com vas vessar la teva misericòrdia sobre Ibrahim i la família d’Ibrahim. I

beneeix Muhàmmad i la família de Muhàmmad, com has beneït Ibrahim i la família d'Ibrahim. Tu ets el digne de lloança i el gloriós.”

I repetir la súplica:

“No hi ha canvi, moviment o transformació excepte a través d'Allah.”

Encara que no és una tradició profètica, també es poden recitar “els versicles de curació” (*Ayaat us-Shifaa*). Per exemple:

As-Shu'ara, 26:80

“I quan em poso malalt, Ell em cura.”

Al-Israa, 17: 82

“I hem revelat l'Alcorà que és curació i misericòrdia per als creients.”

També es pot recitar les sures *Ya-Sin* (sura 36) i *Al-Burda* (“El poema del Mantell”).

Música

La recitació de l'Alcorà és rítmica i amb uns tons i regles establerts. Escoltar recitadors alcorànics es considera beneficis per al malalt.

Xeic Mishary Rashed Al-Afasy és un exemple de recitador alcorànic.

La sura *Al-Burda* (“El poema del Mantell”) cantada pel grup The Fez Fingers:

<http://www.youtube.com/watch?v=zRH1VGymsml>

Autor

Associació UNESCO per al Diàleg Interreligiós.

Consultor

Riay Tatary, secretari general de la Comissió Islàmica d'Espanya.

* Glossari

Festa del Sacrifici: commemora el sacrifici d'un xai per part del profeta Ibrahim (Abraham), a qui Allah primer havia demanat que sacrificués el seu fill Isaac. Ibrahim es disposava a complir la voluntat d'Allah quan aquest, comprovada la seva fe, li va enviar un xai en substitució. És un moment per compartir i la tradició és que aquell dia cada família, després d'anar a la mesquita, sacrificui un be segons un ritual prescrit (a Espanya hi ha escorxadors oficialment habilitats per a això).

Muhàmmad: El profeta de l'islam, a qui a l'edat de quaranta anys Allah va revelar l'Alcorà i l'exemple del qual orienta la vida dels musulmans de tot el món. El consideren l'últim d'una cadena de profetes a través dels quals Allah ha volgut parlar i guiar la humanitat.

Va viure i va morir (570-632 dC) en l'actual Aràbia Saudita, entre La Meca i Medina. Va fundar la comunitat musulmana, a la qual es van convertir els habitants de la zona i es va convertir en el seu cap d'Estat. Tradicionalment anomenat "Mahoma" en espanyol, els musulmans prefereixen "Muhàmmad".

Qiblah: significa "direcció" i més concretament la direcció de la Ka'ba. És un edifici de color negre, en forma de cub irregular i recobert amb una tela negra que es troba al centre del pati de la gran mesquita de la Meca i que és reverenciada pels musulmans. Des que el propi Muhàmmad va pelegrinar allà l'any 632 just abans de morir, és el destí de pelegrinatge que cada any realitzen milions de musulmans.

Citacions

1. Alcorà, 3:19
2. Alcorà, 112
3. Sahihu Muslim, narrat per Yabir: hadiz n.º 5125.
4. Sahih Bukhari, narrat per Abu Mussa al-Ashari, hadiz n.º 282.
5. Al Mundhari: Attarhib wa-ttarhib, hadiz n.º4/175 (ed. Dar al Fajr Lizzurat, Caire, 2000).
6. Sahih Bukhari: hadiz n.º 6134.
7. Alcorà, 15:9

Si vol facilitar-nos alguna informació addicional rellevant, pot dirigir-se a secretaria@audir.org

La responsabilitat de les opinions expressades en aquesta publicació correspon exclusivament als seus autors. La Fundació “la Caixa” no s’hi identifica necessàriament.

Islam xiïta

*Mesquita de Karbala (Iraq)
SFC Larry E. Johns en Wikimedia Commons*

Denominació

Islam xiïta.

Origen i fundador

El Profeta Muhàmmad va predir que l'islam es dividiria en 73 faccions, una sola de les quals estaria en possessió plena de la veritat. Els xiïtes creuen ser aquesta branca.

El xiisme és una branca minoritària de l'islam amb la seva pròpia escola jurídica*. Es distingeix de les escoles sunnites —majoritàries— per creure en l'existència de dotze imams purificats per Allah de tot pecat i error¹ i, després de la mort de Muhàmmad, encarregats de transmetre la revelació divina.

La seva denominació es remunta al propi Muhàmmad, qui es va referir com xiïtes als “seguidors” d'Alí, cosí i gendre seu a qui va designar com el seu hereu espiritual i autoritat temporal de la comunitat.

Els altres onze imams es troben entre els descendents del mateix Alí i de Fàtima, la filla de Muhàmmad. L'últim i dotzè és Al-Mahdi (“la Guia”), designat per restablir el govern diví a la Terra. És l'imam ocult*.

Doctrines i creences

Els fonaments de l'islam xiïta són:

- “Unicitat” (*tawhid*). Allah és Un i Únic. No té forma, imatge ni semblança, principi ni fi. La multiplicitat només és aparent: tot el que existeix és una manifestació de la Unitat².
- “Profecia” (*nubúwa*). Tots els profetes esmentats en l'Alcorà són missatgers d'Allah i l'últim és Muhàmmad (el segell de la profecia). Històricament, Allah ha enviat 124.000 profetes a totes les comunitats, perquè el Dia del Judici cap pugui al·legar que no ha tingut la guia divina.

---

* *Glossari: les paraules que porten asterisc s'expliquen al glossari ubicat al final de cada capítol.*

- “Imamato” (*imáma*). L'imam és un guia espiritual infal·lible, establert per designació divina entre els descendents de Fàtima. La seva missió és continuar per sempre la difusió i la interpretació correcta del missatge d'Allah recollit en l'Alcorà i en els hadits*.
- “Justícia divina” (*adl*). Tot el que Allah fa és just. Totes les criatures estan subjectes a rebre càstig o recompensa d'acord amb les seves accions³. Unes no tenen més possibilitats de salvar-se que d'altres. Aquest món és una prova per a elles.
- “Resurrecció” (*maád*). Allah ressuscita tots els éssers humans el Dia del Judici Final per a jutjar-los conforme a les seves accions i intencions.

La mort. L'ésser humà està compost per un esperit i un cos. La mort és la separació d'aquests dos elements, l'entrada en un altre estat de vida, en què la felicitat depèn de les bones o males obres realitzades a la Terra. L'existència és en realitat eterna. El Profeta va dir: “Tu has estat creat per subsistir, no per ser aniquilat. El que passa és que seràs transferit d'una casa a una altra”.

Les ànimes, entre la mort i la resurrecció, van al Barzaj: món intermedi de formes sense matèria. Allà, continuen el seu desenvolupament espiritual fins al Dia del Judici Final, rebent ensenyaments que els hi faciliten la comprensió de la realitat. Allà també comença el sofriment d'aquells que van malgastar el seu temps a la Terra com una forma de purificació⁴.

Moral, comportaments i compromisos

As-Sádiq, el sisè imam, va mencionar algunes obligacions:

- Vol per al teu germà el que vols per a tu mateix i no li desitgis el que no vols per a tu mateix.
- Ajuda'l amb tota l'ànima i amb les teves pertinences, la teva parla, les teves mans i peus.
- Sigues el seu ull, el seu guia i el seu mirall.
- Visita el malalt i assisteix el seu funeral. Si saps que necessita alguna cosa, satisfés la seva necessitat sense esperar que t'ho demani.

Creure en Allah implica realitzar bones accions i allunyar-se de les dolentes. La fe sense bones obres és morta.

L'Alcorà ensenya els éssers humans que el bé o el mal que fan, s'ho fan a ells mateixos. El bé i el mal es gaudeixen o es pateixen immediatament i també en la pròxima vida. D'això depèn que es prolongui més o menys l'etapa de la redempció.

Pràctiques i ritus

Els xiïtes tenen les mateixes obligacions rituals que la resta de musulmans, encara que practiquen algunes d'elles amb particularitats:

- Solen unir les oracions del migdia i de la mitja tarda, així com la del capvespre i la de la nit, com creuen que solia fer el Profeta.
- Es prosternen sobre petites pedres o peces de terra premsada i pura, usualment fetes d'argila de la terra de la ciutat sagrada de Karbala.
- Per realitzar les seves ablucions rituals no necessiten banyar els peus en aigua: mullar-se'ls amb les mans és suficient.
- També solen recitar súpliques i pregàries, algunes de les quals són per a situacions específiques de satisfacció, por, agraïment, etc.
- Trenquen el dejuni del Ramadà uns minuts més tard que els sunnites, quan desapareix el color vermellós que el Sol deixa al cel després de posar-se.
- A més d'un impost obligatori habitual, destinen una cinquena part dels seus beneficis anuals nets (el jums o "cinquè") al Profeta, a la seva família, als imams purificats i als dirigents de la comunitat.
- A més de a la Meca i Medina (Aràbia Saudita), pelegrinen a Karbala i Najaf (on es troben les tombes dels imams Husain i Alí) i a les tombes dels altres imams.

També és habitual en ells aprendre l'Alcorà de memòria i recitar-lo amb freqüència i llegir tant els hadits* profètics que

contenen súpliques com les lletanies devocionals ensenyades pels imams purificats.

La malaltia. Demana resignació a la voluntat divina. No està prohibit plorar o lamentar-se, però el malalt també ha de lloar Allah, donar-li gràcies (tot sofriment esborra algun pecat) i demanar-li salut. Ser pacient i saber patir en silenci és un senyal d'identitat xiïta. El Profeta va dir: "I aquells que són pacients rebran una recompensa incalculable".

De totes maneres, intentar curar-se és una obligació i una mostra de reconeixement al Creador.

Està recomanat visitar els malalts perquè atrau a ells la misericòrdia divina. Per això els malalts musulmans solen tenir molts visitants. Aquests solen pronunciar invocacions i oferir aigua beneïda al pacient.

El procés d'agonia i de mort té una importància transcendental. Se segueixen mandats molt detallats sobre el tracte al moribund.

En apropar-se la mort, és important procurar-se el perdó dels éssers humans, ja que Allah no pot perdonar a qui no ha estat perdonat pels seus semblants. El penediment sincer lliura l'ésser humà de les seves faltes⁵.

També s'anima els malalts a reafirmar la seva fe en els dotze imams i a recitar versos de l'Alcorà i renovar la seva fe recitant la professió de fe (*shahada*).

El moribund ha de ser orientat cap a la *Qiblah* (direcció cap a la Kaaba, a la Meca).

Els acompanyants recitaran la *shahada* i diferents sures alcoràniques especialment recomanades per a aquestes ocasions⁶. A més a més, es recomana llegir, com més millor, l'Alcorà. Els acompanyants tenen l'obligació d'evitar parlar de les coses mundanes i esmentar només fets bons i lloables per atreure la misericòrdia divina.

En general els xiïtes prefereixen morir a casa, per assegurar-se de que tots els ritus seran realitzats.

La mort. De seguida que es constata la mort d'una persona, se li gira el cap cap a la *Qiblah*, se li tanquen la boca i els ulls, se li estenen els braços i cames, se li cobreix amb un drap i s'il·lumina el lloc on va morir. També es recita la sura: "Pertanyem a Allah i tornem a Ell".⁷

S'evita deixar sol el moribund o col·locar un objecte pesat sobre el seu ventre.

A continuació, es practiquen tres banys complets successius al difunt, el primer amb aigua amb càmfora, el segon amb aigua de lotus i el tercer amb aigua pura i es procedeix a la unció amb càmfora del front, els palmells de les mans i la punta dels dits grossos dels peus. Finalment, el cos s'embolica en un kafan (mortalla).

Després, davant del cos, es realitza l'oració fúnebre obligatòria (*salat-al-Janazah*).

L'enterrament s'ha de fer tan aviat com sigui possible, si pot ser abans de la posta del sol del mateix dia. La cremació està prohibida. El cos s'orientarà amb els peus cap a la Meca.

És preferible donar el condol als familiars pel duel immediatament després de la sepultura i evitar donar-ho passat un temps, per no revifar el dolor.

Durant el duel està prohibit esgarrapar-se o auto danyar-se, també estripar-se la roba durant el duel d'un familiar que no sigui el pare o el germà. No s'ha de plorar a un mort en veu molt alta.

Festes

- L'*Ashura* (el desè dia del mes de Muharram): la commemoració del martiri de l'imam Al-Hussein, nét del Profeta assassinat pels tirans omeies (680 dC.) al desert de Karbala (prop del riu Èufrates, en l'actual Iraq).
- Durant el mes de Muharram existeix la tradició cultural del *Rawdah-joni*: una combinació de sermons, recitacions de poemes i versos alcorànics juntament amb una representació teatralitzada (*el taziye*) de la passió d'Al-Husain. També s'organitzen de l'imam Al-Hussein.

- Els xiïtes també commemoren el naixement i la mort com a màrtirs dels altres deu imams.

Objectes

- Estoreta per a la pregària.
- *Turbah* o *Mohr*: petites pedres o peces de terra premsada fetes d'argila de la terra de Karbala.
- Mortalla, lotus i càmfora, per al futur rentat ritual mortuori.

Organització de la comunitat i de l'atenció als malalts

Els familiars són els que solen organitzar els ritus funeraris i localitzar, en cas de necessitar-los, els religiosos encarregats de dirigir-los.

A Espanya no hi ha una organització que centralitzi els assumptes de la comunitat xiïta.

Llibres

- L'Alcorà.
- Els hadits*. Existeixen varies recopilacions considerades de referència pels xiïtes:
  - *Bihar Al-Anwar*, de Alama Maylisí. És la major i recull en 110 volums tots els hadits existents.
  - *Nahyul Balaga*, que recopila els discursos, cartes i dites d'Alí.
  - *Sahif us-Sayyadia*, obra del quart imam que consisteix en 57 súpliques que es coneixen com "Els Salms de la Casa del Profeta".
  - *Mafátih ul-Yinán*, que inclou una selecció d'oracions.

Textos

La súplica de Kumail

“Oh, Déu! Et demano per la Teva Misericòrdia que abasta totes les coses, per la Teva Fortalesa amb la qual domines totes les coses i davant la qual s’humilien totes les coses i davant la qual totes les coses són menyspreables... Per la Teva Invencibilitat a través de la qual derrotaràs totes les coses, pel Teu Poder que res no pot resistir, per la Teva Majestuositat que ha satisfet totes les coses, per la Teva Autoritat que supera totes les coses, per la Teva Essència que subsistirà després que morin totes les coses, pels Teus Noms que han omplert els fonaments de totes les coses, per la Teva Ciència que abasta totes les coses i per la Llum del Teu Rostre amb la qual il·lumines totes les coses.

Oh, Llum! Oh, Santíssim! Oh Primer dels primers i Últim dels últims!

Oh, Déu! Perdona’m els pecats que deshonren.

Oh, Déu! Perdona’m els pecats que causen adversitats.

Oh, Déu! Perdona’m els pecats que alteren les mercès.

Oh, Déu! Perdona’m els pecats que empresonen la súplica.

Oh, Déu! Perdona’m els pecats que tallen les esperances.

Oh, Déu! Perdona’m els pecats que atreuen tribulacions.

Oh, Déu! Perdona’m tots els pecats que hagi comès i tots els errors en què hagi incorregut.

Oh, Déu! En veritat busco la Teva Proximitat a través del teu Record i sol·licito per a mi la Teva Intercessió davant Tu Mateix.

Et prego per la Teva Munificència que em portis a prop de la Teva Proximitat, que m’infonguis gratitud cap a tu i que m’inspiris el Teu Record.

Oh, Déu! En veritat et suplico amb la súplica de l’obedient, humiliat i submís, que em demostris tolerància, que em tinguis misericòrdia i em tornis complagut i satisfet amb la Teva Provisió i humil en tot estat.

Oh, Déu! T'imploro amb la súplica d'aquell del qual la privació és extrema, que ha exposat davant Teu les seves necessitats i del qual el desig pel que està en Tu s'ha engrandit..."

Sahif us-Sayyadia, súplica 1

"La lloança sigui amb Déu, el Primer sense cap 'primer' que l'antecedeixi, l'Últim sense cap 'últim' que el precedeixi. Ell és aquell a qui la mirada dels observadors no arriba, i davant qui la imaginació dels fisonomistes es mostra impotent. Va fer la creació amb el seu poder i la va produir segons la Seva voluntat. Després la va fer marxar en el camí del Seu desig, fent-la sorgir en el camí del Seu amor, mentre que ells no poden travessar els límits que se'ls hi ha designat. Ha establert per a cada un d'ells un suport fix, provinent del Seu suport, i ha dividit la seva provisió de forma tal que ningú pot augmentar-la ni reduir-la. Després, ha posat i establert per a ell en la vida un termini determinat i un terme limitat, cap al qual marxa amb els dies de la seva existència, fins aproximar el final del seu període i completar el compte del seu temps. Després, el jutjarà pels seus actes i li atorgarà, ja sigui l'abundant recompensa o el càstig terrible, a fi de castigar els que van obrar malament per les seves males accions i premiar els que van realitzar el bé per les seves bones obres segons la Seva justícia. Santificats siguin els seus noms!

Les seves mercès són manifestes. "Ell no ha de respondre ningú pel que fa, però els altres sí que són interrogats (han de respondre pel que fan, és a dir, pels actes que donen lloc a objecció)..."

Imam Alí: *Nahyul Balaga*, discurs 21

"El Paradís i l'Infern estan ambdós davant de vosaltres, i la mort, com un element de la natura us està empenyent cap al vostre final. Reduïu el pes dels vostres pecats i vicis perquè podeu continuar el viatge amb comoditat i us podeu sentir feliços d'abraçar el vostre destí. Els que han marxat abans que vosaltres us estan esperant."

Imam Alí: *Nahyul Balaga*, discurs 23

“Feliç és l’home molt pietós que és honest en els seus tractes; espera amb complaent expectació qualsevol de les dues retribucions. Està feliç i complaent de trobar la mort quan sigui que vingui, és a dir, estar sempre disposat a anar-se’n en qualsevol temps que sigui cridat. Si se li concedeix una llarga vida, està content amb qualsevol cosa amb la qual Déu Totpoderós li hagi beneït.”

Música

És aconsellable per a la pau de la seva ànima que el moribund escolti la recitació alcorànica.

A Internet es troben nombroses recitacions de l’Alcorà, per exemple:

<http://es.assabile.com>

<http://www.youtube.com/watch?v=NLhtaTS44VQ>

Autor

Associació UNESCO per al Diàleg Interreligiós.

Consultor

Yafar González, Hoyyat ul-Islam i erudit xiïta. Traductor de l’Alcorà a l’espanyol.

* Glossari

Escoles jurídiques (en àrab i en plural *madhahib*: “camins”, “mètodes”, “doctrines”). Diverses doctrines teològiques i jurídiques que van aparèixer durant els primers segles de l’islam per reglamentar la vida quotidiana. L’islam sunnita té quatre escoles de dret (*fiqh*): la malakí, la hanafí, la hanbalí i la shafi’í, l’islam xiïta una: la yafari (que deu el seu nom al sisè imam) i que en molts aspectes és similar al dret de les escoles sunnites.

Hadits: relat de les dites i fets del profeta Muhàmmad transmesos oralment pels seus companys, segons una cadena que legitima la seva transmissió. Permeten respondre les

preguntes sobre la creença, el dret o la vida quotidiana i conformen la tradició o costum (*sunna*) que els musulmans han de seguir. Representen la segona font de la llei islàmica (*xaria*) després de l'Alcorà.

Els xiïtes no discuteixen la seva autoritat doctrinal, si bé consideren que alguns relats han estat adulterats i, en conseqüència, són poc fiables. Per a ells un hadit escoltat directament de la boca del Profeta o d'un dels imams i transmès per una cadena de persones dignes de crèdit, té el mateix valor canònic que l'Alcorà, sempre que no entri en contradicció amb el text alcorànic. També tenen hadits que relaten les dites i fets dels imams i que consideren del mateix valor canònic.

Imam ocult: últim dels dotze imams purificats del xiisme. Viu ocult des del segle X, però es manifestarà quan la Terra estigui dominada per l'opressió per a portar la justícia al món.

Citacions

1. Alcorà, 33:33.
2. Alcorà, 2:156.
3. Alcorà, sura de la Tremolor, 8-9.
4. Alcorà, 3:185.
5. Alcorà, 4:110.
6. Iasin (36), As-Saffat (37), Al-Ahzab (33) i Aiatul Kursii (2:255, 256 y 257), així com l'aleia 54 de la sura Al-'Aaraf (7) i les tres últimes aleies de la sura Al-Baqarah (2).
7. Alcorà, 2:156.

Si vol facilitar-nos alguna informació addicional rellevant, pot dirigir-se a secretaria@audir.org

La responsabilitat de les opinions expressades en aquesta publicació correspon exclusivament als seus autors. La Fundació "la Caixa" no s'hi identifica necessàriament.

Judaisme

*Nova sinagoga de Berlín (Alemanya)
Pingallery*

Denominació

Judaisme.

Origen i fundador

El judaisme és el fruit d'un llarg procés que es remunta a uns quatre mil anys. Neix amb l'Aliança* entre Déu i el patriarca Abraham¹, "el primer hebreu" de qui es consideren descendents tots els jueus. Aquest pacte queda reafirmat quan Moisès rep la Paraula de Déu (YHWH) o Torà al Mont Sinai².

La Torà forma part de la *Tanak* o Bíblia jueva. Són els cinc llibres que en la Bíblia cristiana corresponen al Pentateuc. El judaisme està considerat la més antiga de les anomenades religions del Llibre*.

Doctrines i creences

- La religió i la cultura jueves estan molt barrejades. La religió es basa en la creença en un Déu únic (immaterial, irrepresentable, infinit, omniscient, provident, etc.) que ha creat l'Univers i ha triat el poble jueu per revelar-se a través de la Paraula. Déu és Paraula. La llengua hebrea és considerada com a sagrada (*Leshon Ha Kodesh*), la llengua primera amb la qual Déu va crear el món. El món va ser creat per ser el Regne de Déu i s'espera l'arribada del Messies*.
- Els homes estan dotats de llibertat per triar entre el bé i el mal, i reben el premi o càstig que mereixen per la seva elecció. Si compleixen els manaments divins, llavors obtenen ser cridats de nou a la vida des del món dels morts.
- Tant l'ànima com el cos són sagrats. Cada ésser humà és únic i una vida és tan valuosa com tota la Creació³. Maimònides (filòsof, teòleg i metge jueu espanyol del segle XII) instava el metge a no limitar la seva atenció a determinat membre o òrgan malalt o afectat, sinó a parar atenció al cos i l'ànima del malalt a un mateix temps.

---

* *Glossari: les paraules que porten asterisc s'expliquen al final de cada capítol.*

La mort. Al mateix temps que s'emfatitza el valor de la vida, es posa l'accent en la seva transitorietat i en el fet inevitable de la mort: "Doncs pols ets i a la pols tornaràs"⁴. Hi ha diferents creences relatives a l'altra vida. En general, els jueus no creuen en una vida encarnada després de la mort física i molts no creuen en cap forma de vida futura. De fet, s'aconseïlla no intentar imaginar l'inimaginable. Per al creient, la vida és un do de Déu, qui dona la vida i la reprèn: "Neixes al teu pesar, vius al teu pesar i mors també al teu pesar (...) I al teu pesar has de retre comptes davant del Sant, beneït sigui"⁵.

Els jueus ortodoxos sí confien en una altra vida, encara que els textos no aclareixin del tot què hi ha més enllà del *Sheol*: la casa terrestre on van a parar tots els morts, bons i dolents, i on no hi ha discerniment (recompensa o càstig, plaer o dolor).

Moral, comportaments i compromisos

L'halajá (la Llei Jueva) està composta per la Torà i el Talmud (la Llei Oral).

El fonament de la moral i del comportament és l'Aliança de Déu amb el poble jueu. Els deus manaments resulten d'aquest pacte. L'acció alliberadora de Déu per a salvar els jueus de l'esclavitud egípcia té com a contrapartida l'obligació d'acatar unes normes universals.

Així mateix, les set lleis *noàiques* (donades per Déu a Noé després del Diluvi) són preceptes que tots els éssers humans han d'obeir:

1. No tenir ídols, ni servir a imatges. Només creure en un sol Déu.
2. No maleir Déu.
3. No matar ningú sota cap circumstància, excepte en defensa pròpia.
4. No cometre incest ni adulteri.
5. No furtar.
6. Impartir justícia i establir jutjats que l'apliquin.
7. No menjar carn d'un animal viu.

Altres principis legals i ètics continguts en la Torà són els 613 preceptes (*mitzvot*) que es divideixen entre “mandats positius” que indiquen accions a realitzar i “mandats negatius” (o prohibicions). Es refereixen als deures de l’home envers Déu, envers el proïsme i envers si mateix. Regeixen la totalitat de la vida d’un jueu.

El nivell de compliment dels preceptes varia segons els diversos corrents jueus. És màxim entre els ultraortodoxos, que regeixen tota la seva vida d’acord amb la Llei Jueva.

Atendre el moribund i acompanyar el difunt són *mitzvot* positius i són font de felicitat humana.

Pràctiques i ritus

La pràctica varia molt d’una persona a una altra. Alguns jueus són molt religiosos i altres, poc, i alguns trien certs ritus abans que altres. Però fins i tot entre els més liberals i laics, els ritus de trànsit es duen rigorosament a terme, més per un sentit de pertinença a la comunitat que moguts per la fe. Aquests ritus són:

- La circumcisió del nen: als 8 dies de néixer.
- La majoria d’edat religiosa: als 13 anys, quan un nen es converteix en *Bar-Mitzvah* (“subjecte als preceptes”). Alguns sectors liberals tenen una cerimònia equivalent per a les nenes quan compleixen 12 anys (*Bat-Mitzvah*).
- El matrimoni.
- Els ritus fúnebres.
- El *Shabbat*: comença amb la posta del sol del divendres i acaba amb la de dissabte. És un dia sagrat i de repòs, respectat en diversos graus segons els diferents grups. Mentre dura no es poden dur a terme exàmens mèdics o tractaments que requereixin desplaçament, només si són imprescindibles per a la supervivència. Els jueus més ortodoxos poden demanar ajuda per encendre la llum i no voler trucar les infermeres utilitzant els timbres.
- El *Mikvé*: bany ritual de purificació que acostuma a prendre’s la vigília de la festa del *Yom Kipur*.

- Lectura de la Torà.
- Recitació del *Shemá Israel*, la professió de fe, tres vegades al dia.

La malaltia. El sofriment no té sentit de redempció i no és ineludible. La Llei Jueva és una llei de la vida: s'han d'intentar tots els tractaments dels quals l'eficàcia estigui reconeguda. No s'admet la prolongació de la vida d'una forma no natural. Sí que es recomanen les cures "de confort" utilitzades per a les cures pal·liatives.

L'eutanàsia està prohibida perquè la vida pertany a Déu i només a Ell. La vida és un dret, la mort no.

Alguns sectors interpreten que la salut és un premi per la seva obediència a Déu. En qualsevol cas, cuidar-se i tenir cura de la vida d'un altre és una obligació i una responsabilitat.

Visitar els malalts, escoltar-los, compartir, etc., són mostres de solidaritat comunitària i part de la teràpia per salvaguardar la vida⁶. A la sinagoga els dissabtes es recita una oració especial pels malalts.

És fonamental el precepte de *pikouah' nefech* ("preservació de la vida"), pel qual les obligacions i les prohibicions es deixen de banda quan una vida està en joc.

Un jueu agonitzant no està obligat a veure un rabí ni necessita un intermediari que li proporcioni els últims ritus.

La *Teshuvà* —pràctica del "retorn" als orígens i el penediment— anul·la les imperfeccions passades i les faltes futures. Perquè es doni, és molt important que la família sempre acompanyi el moribund.

Alguns consideren que durant l'agonia està prohibit tocar el moribund. Per a no afectar-lo, tot i la imminència de la mort, no s'acostuma a anticipar els preparatius funeraris. Això dificulta obtenir informació sobre les seves últimes voluntats. En principi la donació d'òrgans no està permesa. No obstant això, si una persona és donant es respecta la seva decisió.

La mort. Es comprova en aturar completament les funcions vitals (la parada definitiva del cor) i no solament per "mort

cerebral” irreversible. Sempre és el metge qui té l’última paraula. Cal tractar el cadàver de forma molt respectuosa. No es permet mutilació alguna, llevat que hi hagi un mandat legal per a l’autòpsia.

Els familiars presents tanquen els ulls i la boca del difunt, cobreixen el seu rostre, redrecen els seus membres i dipositen el cos a terra, degudament cobert i amb els peus orientats cap a la porta de l’habitació. També cobreixen els miralls que hi pugui haver (perquè l’ànima no pateixi si no es reconeix reflectida sense el seu cos) i, si és possible, encenen espelmes.

Fins a l’enterrament el difunt sempre ha d’estar acompanyat, excepte durant la preparació del cos (tara). Aquesta va a càrrec d’una persona del mateix gènere, que el renta i vessa sobre ell aigua, símbol de vida i purificació. Després d’una breu cerimònia, s’instal·la el cos en un taüt amb una mica de terra —si és possible, d’Israel— sota el cap.

En la vetlla s’encenen espelmes a la capçalera del difunt. Es llegeixen els salms i s’esmenten les virtuts i les bones obres que va realitzar. No s’ha de menjar, fumar o mantenir converses frívoles a tot el recinte. Exhibir el mort es considera degradant i mancat de respecte, per això roman cobert. No s’acostumen a enviar o posar flors o corones i no s’ofereix condol fins a l’enterrament.

L’enterrament sol dur-se a terme en el transcurs de vint-i-quatre hores o tan aviat com sigui possible. L’obligació és enterrar sota terra. Es prohibeixen els mausoleus i les incineracions, llevat que el precepte s’interpreti simbòlicament com en el cas d’alguns sectors progressistes.

Assistir, acompanyar les restes mortals (*Levaià*) i fer-se càrrec de les tasques domèstiques dels familiars del difunt són preceptes que permeten interrompre el compliment d’altres preceptes. Cal procurar alleugerir les necessitats dels sofrents, que han de poder expressar la seva aflicció.

En senyal de dol, els parents homes no solen afaitar-se ni tallar-se el cabell durant trenta dies. Els més propers procedeixen a la *keria*: un tall o estripar la seva roba.

L'alimentació. El menjar pur i aprovat és qualificada com kosher. La Torà exposa les prescripcions alimentàries que distingeixen els animals comestibles.

La carn de certs animals és impura, per exemple, la del porc, el conill i el marisc i els peixos sense aletes o escates. Els animals comestibles (aquells amb peülles feses o remugants) han de ser sacrificats de manera ritual i se'ls hi ha de treure tota la sang.

La Llei del *Kasherut* prohibeix prendre carn i llet simultàniament. Per als més conservadors, no es pot cuinar, menjar i conservar els aliments amb les mateixes vaixelles.

Aquestes normes impedeixen els jueus més ortodoxos acceptar menjar de no jueus o de jueus no complidors, ja que la mínima quantitat de menjar impur contamina la resta. Per això, alguns pacients poden sol·licitar que els aliments els siguin proporcionats per la seva comunitat.

Durant les vint-i-quatre hores de la festa del *Yom Kipur* se sol observar un dejuni absolut, i durant la *Pesah* no es menja cap aliment o producte amb llevat.

Festes

- *Rosh Hashaná* (al setembre). Any Nou, que celebra la Creació del món, i el "Dia del Judici".
- *Yom Kipur* (deu dies després de *Rosh Hashaná*). "Dia de l'Expiació i del Perdó".
- *Sucot* (al febrer): la "Festa de les Cabanyes". Durant set dies recorda la vagabunderia pel desert, l'esclavitud i l'alliberament.
- *Janucà* (finals de novembre / finals de desembre): la "Festa de la Llum". Comemora durant vuit dies la recuperació de la independència i la neteja del Temple de Jerusalem de les icones paganes.
- *Purim* (març / abril). Celebra una miraculosa salvació dels jueus relatada en el Llibre d'Ester. Se sol visitar els malalts i ajudar els necessitats.

- *Pesah* (març / abril). “Festa dels Pans Àzims”, que durant set dies commemora l’èxode i l’alliberament de l’esclavitud d’Egipte.
- *Chavouot* (set setmanes després de *Pesah*). Comemora el dia en què la nació israelita, reunida al Mont Sinaí, va rebre la Torà.

Objectes

- La *Mezuzà*: estoig amb fragments de la Torà que es col·loca en el brancal dret de la porta d’entrada de les cases i habitacions.
- Els diferents objectes per al *Shabbat*: les “copes de kidush” (per santificar el vi a l’inici), els *Jalot* (pans), etc.
- La *Janukà* i la *Menorà*, canelobres de nou i set braços respectivament.
- La safata del *Séder*, on es col·loca el pa àzim, en record del pa enforat durant l’Èxode d’Egipte.
- Els objectes cerimonials de la sinagoga inclouen els rotllos de la Torà i el *Shofar* (banya de moltó).

Els jueus ortodoxos necessiten objectes cerimonials personals:

- La *Kipà*: petita gorra ritual amb què els homes es cobreixen el cap quan resen o estan a la sinagoga i que els ortodoxos sempre porten posada.
- El *Talit*: mantell d’oracions amb franges que pot col·locar-se sobre les espatlles o el cap i els seus serrells es consideren sagrats.
- Els *Tefilin*: parell de caixes de cuir negre en forma de cubs i que contenen passatges rellevants de la Torà escrits en pergamí. S’usen per a la pregària matutina, lligant-se amb corretges de cuir negre al braç i al cap.

Organització de la comunitat i de l'atenció als malalts

No existeix una autoritat centralitzada. La Federació de Comunitats Jueves d'Espanya agrupa catorze comunitats jueves, vuit associacions i organitzacions jueves de tota Espanya.

Existeixen altres comunitats i organitzacions que no són membres de la Federació. Al conjunt de l'Estat espanyol hi ha quatre corrents dins de les comunitats jueves: judaisme ortodox, conservador, progressista o reformista, i liberal.

A cada comunitat hi ha la institució de l'Hebra Kadisha ("Associació Sagrada"), formada per voluntaris i que sol mobilitzar-se per encarregar-se de l'atenció als malalts i dels enteraments. Són els que solen encarregar-se del rentatge ritual i de la preparació del cos. Les famílies jueves —fins i tot les no creients— sempre acaben recorrent a ella perquè el seu familiar pugui rebre sepultura segons la tradició jueva.

Les dades de les diferents comunitats, a través de les quals tenir accés a l'Hebra Kadisha, es poden obtenir a través de la Federació de Comunitats Jueves d'Espanya.

Llibres

- La *Tanak* o Bíblia jueva formada per la Torà, els Profetes (*Nebim*) i els Escrits (*Ketubim*).

La Torà està composta per cinc llibres: el *Bereshit* (Gènesi), el *Shemot* (Èxode), el *Vayikrá* (Levític), *Bemidbar* (Números) i el *Debarim* (Deuteronomi).

- El Talmud, fonamentat en la tradició oral, ofereix la interpretació de la *Tanak*. Marca els preceptes religiosos, jurídics, ètics i morals.

Textos

Per a l'acompanyament de la malaltia:

Shemá Israel (professió de fe): Deuteronomi 6,4

“ESCOLTA, Israel: el Senyor és el nostre Déu, el Senyor és l'ÚNIC. 5 Estima el Senyor, el teu Déu, amb tot el cor, amb tota l'ànima i amb totes les forces. 6 Grava en el teu cor les paraules dels manaments que avui et dono. 7 Inculca-les als teus fills; parla'n a casa i tot fent camí, quan te'n vagis al llit i quan et llevis.”

Nombres 21,7 (Moisés va pregar per la salut dels israelites que van ser mossegats per les serps)

“El poble va anar a trobar Moisés per dir-li: –Hem pecat parlant contra el Senyor i contra tu. Prega al Senyor que allunyi de nosaltres aquestes serps. Moisés va intercedir a favor del poble”.

Salm 4 (oració demanant salut)

“Benaventurat el que pensa en el pobre; En el dia dolent el lliurarà Jehovà.
Jhovà el guardarà, i li donarà vida; serà benaurat a la terra, i no l'entregarà a la voluntat dels seus enemics. Jehovà el sustentarà sobre el llit del dolor; Amolliràs tot el seu llit en la seva malaltia.
Jo vaig dir: Jehovà, tingues misericòrdia de mi; Sana la meva ànima, perquè contra tu he pecat.
Els meus enemics diuen malament de mi, preguntant: Quan morirà, i morirà el seu nom? I si vénen a veure'm, parlen mentida;
El seu cor recull per a si iniquitat, I en sortir fora, la divulguen.
Reunits, murmuren contra mi tots els que m'avorreixen; Contra mi pensen malament, dient de mi: Cosa pestilencial s'ha apoderat d'ell;
I el que va caure en llit no tornarà a aixecar-se.
Fins i tot l'home de la meva pau, en qui jo confiava, el que del meu pa menjava,
Va alçar contra mi el retaló.
Però tu, Jehovà, tingues misericòrdia de mi, i fes-me aixecar, i els hi donaré el pagament.

En això coneixeré que t'he agradat, Que el meu enemic no es pengi de mi.
Pel que fa a mi, en la meva integritat m'has sustentat, I m'has fet estar davant de tu per sempre. Beneït sigui Jehovà, Déu d'Israel,
Pels segles dels segles. Amén i Amén.”

Salm 107, 15-21

Que enalteixin el Senyor pel seu amor, pels prodigis que ha fet en bé dels homes:
ha esbotzat portes de bronze i ha partit forrellats d'acer.
D'altres, insensats, estaven abatuts per les seves culpes i pel seu viure pervers;
qualsevol menjar els repugnava, ja arribaven a les portes de la mort.
En les seves penes cridaren al Senyor, i els salvà d'aquell perill:
envià la seva paraula per guarir-los, per alliberar la seva vida del sepulcre. Que enalteixin el Senyor pel seu amor, pels prodigis que ha fet en bé dels homes.

2 Cròniques 6, 28-30

Si hi hagués fam o pesta al país, si bufessin vents xardorosos, si una malura s'apoderés de les espigues, si vingués la plaga de llagosta o de saltamartí, si l'enemic assetgés les ciutats dels país, si arribés qualsevol calamitat o malaltia, llavors, tota pregària o súplica que qualsevol home o tot el teu poble d'Israel facin estenent les mans vers aquest temple, penedit en la desgràcia i l'aflicció, tu escolta-la des del cel, on tens el tron, perdona i dona a cadascú el que mereixin les seves obres: tu coneixes els cors, ets l'únic que coneixes el cor dels homes.

Per al malalt

Shmone Esre (pregària que els jueus practicants solen pronunciar tres vegades al dia)

“Cura'ns, Déu, i ens curarem; salva'ns i ens salvarem, perquè tu ets la nostra glòria, qui cura i sana tots els nostres mals, ferides i dolors.”

2 Cròniques 32, 24-26 / Isaïes 38,1-22

Per aquell temps, el rei Ezequies es va posar malalt de mort. El profeta Isaïes, fill d'Amós, el va anar a veure i li digué:

–Això et fa saber el Senyor: “Prepara-ho tot, perquè ben aviat moriràs; la teva vida s’acaba”.

Llavors Ezequies es girà de cara a la paret i va fer al Senyor aquesta pregària:

–Ah, Senyor, recorda que m’he comportat davant teu amb un cor íntegre i fidel i que t’he complagut fent el bé .I va esclatar en un gran plor. Aleshores el Senyor va manar a Isaïes que tornés a veure Ezequies i li digués:

–Això diu el Senyor, Déu de David, el teu pare: “He escoltat la teva pregària i he vist les teves llàgrimes. Doncs bé, vet aquí que jo et sano, al tercer dia pujaràs a la casa del Senyor”.

Per als familiars i amics

“Khadish dels dolguts” o “del dol”

“Exaltat i santificat sigui el seu gran nom en el món que Ell ha creat segons la Seva voluntat. Que Ell estableixi el Seu regne, faci florir la seva redempció i aproximï la vinguda de Su Mashíaj durant els nostres dies i els vostres dies i en vida de tota la Casa d’Israel, ràpidament i en una època prospera i digueu, Amén.

Sigui el Seu gloriós nom beneït per sempre i per tota l’eternitat. Alabat, enaltit, honrat, lloat i venerat sigui el nom del Sant, beneït sigui, més enllà de tots els cants de lloança, les benediccions i consols que es pronuncien sobre la Terra. I digueu: Amén.

Hi hagi pau abundant del cel i una bona vida per a nosaltres i per a tot Israel, i digueu Amén.

Aquell qui fa la pau en els cels, farà la pau sobre nosaltres i sobre tot Israel, i digueu Amén.”

Eclesiastès 3

“Tot té el seu temps, i tot el que es vol sota el cel té la seva hora. Temps de néixer, i temps de morir; temps de plantar i temps d’arrencar el plantat; temps de matar i temps de curar; temps de destruir i temps d’edificar; temps de plorar i temps de riure; temps d’afligir-se i temps de ballar; temps d’escampar pedres i temps d’ajuntar pedres; temps d’abraçar i temps d’abstenir-se d’abraçar; temps de buscar i temps de perdre; temps de guardar i temps de rebutjar; temps de trencar i temps de cosir; temps de callar i temps de parlar; temps d’estimar i temps d’avorrir; temps de guerra i temps de pau.”

Salm 23

El Senyor és el meu pastor: no em manca res.

Em fa descansar en prats deliciosos, em mena al repòs vora l’aigua,

i allí em retorna.

Em guia per camins segurs, per amor del seu nom; ni que passi per la vall tenebrosa, no tinc por de cap mal.

Tu, Senyor, ets vora meu: Què és l’home perquè el recordis,

l’èsser humà perquè el tinguis en compte?

L’home de la terra prové i a ella s’haurà de retornar.

Una vegada més, la pols es torna en pols, no obstant això, l’esperit a Déu amb amor torna

Per després de la mort i el dol

El *Male Rajamim* (pregària pels difunts, segons la tradició ashkenazí)

“Déu, ple de compassió, que habita a la part alta, concedeix autèntic descans sobre les ales de la Shejiná (Presència Divina), en les excelses esferes del sant i pur, que brillen com la resplendor del firmament, a l’ànima de (mencioní’s el nom del mort), fill/a de (nom de la seva mare) que ha anat al seu món [superno],

doncs s'ha donat caritat en record de la seva ànima; que el seu lloc de descans sigui el Gran Edèn.

Per això, que el Tot misericordiós l'aculli amb la cobertura de les seves ales per sempre, i lligui la seva ànima en el vincle de la vida. Adonai és el seu patrimoni; que descansi en el seu lloc de repòs en pau, i diguem: Amén”.

Per al metge

Pregària del metge de Maimónides⁷

“Déu Totpoderós, inspira'm amb el meu amor pel meu art i les teves criatures. No permetis que la set de guanys o que l'ambició de glòria i admiració hagin d'interferir en la pràctica de la meva professió, ja que aquestes són les enemigues de la veritat i de l'amor a la humanitat, i poden esgarriar-se en el noble deure d'atendre el benestar de les vostres criatures. Sostingues la força del cos i del meu esperit per tal que estigui sempre disposat amb ànim a ajudar i sostenir el ric i el pobre, el bo i el dolent, l'amic i l'enemic. Fes que en aquell que pateix jo no vegi més que l'home. Il·lumina la meva ment perquè reconegui el que es presenti i perquè sàpiga discernir el que està absent o amagat. Que no deixi de veure el que és visible, però no permetis que m'arrogui el poder de veure el que no pot ser vist, doncs delicats i infinits són els límits del gran art de preservar les vides i la salut de les teves criatures. No permetis que em distregui. Que cap pensament estrany desviï l'atenció de la capçalera del malalt o alteri la meva ment en les seves silencioses tasques, doncs grans i sagrades són les reflexions requerides per a preservar la vida de les teves criatures. Déu Totpoderós, tu m'has escollit en la teva misericòrdia per vetllar sobre la vida i la mort de les teves criatures. Ara estic lliure per a practicar la meva professió. Ajuda'm en aquest gran deure perquè així es beneficiï la humanitat, doncs sense el teu ajut ni el més mínim tindrà èxit.”

Autor

Associació UNESCO per al Diàleg Interreligiós.

Consultors

Ezequiel Sakal i **León Benmayor**, persones de referència de la Comunitat Israelita de Barcelona en qüestions relacionades amb l'acompanyament de la mort.

* Glossari

Aliança: concepte central del judaisme que fa referència a un pacte entre Déu i el poble d'Israel. Un jueu és una persona que assumeix aquest pacte amb Déu.

Messies: terme hebreu que fa referència al rei o sacerdot que eren instituïts en les seves funcions mitjançant el ritu de la unció santa amb l'oli. Aquell qui restaurarà la independència d'Israel, governarà amb rectitud segons la Torà i mantindrà en el seu regne la pau entre els pobles de la zona. El judaisme contemporani ho contempla com un ideal o arquetip al qual s'arribarà sense necessitat de concretar-se en una figura de rei.

Religions del Llibre: expressió que sol aplicar-se a tres religions: el judaisme, amb la Bíblia jueva, el cristianisme, amb la Bíblia cristiana, i l'islam, amb l'Alcorà. Les tres religions atorguen una importància capital a un llibre sagrat que conté la revelació de Déu als homes. No obstant això, altres religions tenen un cos doctrinal transmès per escrit en forma de llibres i, en algunes ocasions, també s'inclouen en un concepte més ampli de "religions del Llibre".

Citacions

1. Llibre del Gènesi.
2. Llibre de l'Èxode.
3. Sanedrí 4,5.
4. Gènesi 3,19.
5. Talmud.
6. Nedarim 39,2.
7. Fragments seleccionats en CECHINI, León A.: *Ética en Medicina* (Editorial Científico-Mèdica, Barcelona, 1973).

Si vol facilitar-nos alguna informació addicional rellevant, pot dirigir-se a secretaria@audir.org

La responsabilitat de les opinions expressades en aquesta publicació correspon exclusivament als seus autors. La Fundació "la Caixa" no s'hi identifica necessàriament.

Budisme o Buda Dharma

*Monasteri de Drepung (Tíbet)
Dennis Jarvis (Halifax, Canadà) Wikimedia Commons per PDTillman*

Denominació

Budisme o Buda Dharma.

Origen i fundador

El budisme s'inspira en la pràctica i el missatge espiritual de Siddharta Gautama, el Buda. Va viure entre el segle VI i el V aC al nord de l'Índia; va assolir la il·luminació i va començar a predicar el 528 aC.

S'hi distingeixen dos o tres grans corrents, tot i que els principis són comuns. El primer és el corrent Theravada (o Hinayana, 'petit vehicle'), centrat en les pràctiques tradicionals, com la meditació, i que no reconeix nous budes. És el més freqüent al sud-est asiàtic (Tailàndia, el Vietnam, Cambodja...). El segon corrent és el Mahayana ('gran vehicle'), que es podria dividir en el Sutrayana i el Vajrayana:

- El Sutrayana subratlla el paper de la compassió (karuna) i dels bodhisattves* per assolir la il·luminació (nirvana*) i reconeix nous mestres com a budes. És el corrent més popular a la Xina, l'Índia, el Vietnam, el Japó, Corea del Sud i Mongòlia. Inclou la majoria d'autòctons practicants.
- El Vajrayana ('vehicle del diamant') accentua les tècniques físiques i mentals que permeten accedir a la il·luminació. És més freqüent al Tibet, Bhutan, el Nepal i l'Índia, i entre els seus emigrants.

Doctrines i creences

L'objectiu és assolir la il·luminació. Això exigeix eliminar el sofriment i les seves causes, que conformen el samsara*: el cicle vital de naixements i morts que esclavitza i fa sofrir els éssers vius. Cal superar el fet de quedar dominat pel que és il·lusori, la concepció errònia o distorsionada de la realitat, les pertorbacions mentals i el karma*.

---

* *Glossari: les paraules que porten asterisc s'expliquen al final de cada capítol.*

Per aconseguir eliminar el sofriment i les seves causes, cal alliberar-se (segons l'enfocament, controlant, transformant o reconduint l'essència) del desig o aferrament seguint la Sendera Òctuple (rectes visió, intenció, parla, acció, forma de vida, esforç, meditació i concentració) i practicant les perfeccions (ètica, generositat, paciència, perseverança, concentració i saviesa), entre altres pràctiques.

La malaltia. És inherent a la naturalesa dels éssers vius. És el resultat de les accions negatives del passat i a la vegada una oportunitat per alliberar-se'n.

La mort. És el final de la vida corporal actual, però no de l'existència. És un trànsit a una dimensió humana més àmplia i essencial, i que pot ser feliç o no, segons el que s'hagi fet en la vida present i en les anteriors.

Els amics i els familiars hi poden donar sentit en considerar-la el record de la transitorietat.

L'experiència de la mort és una oportunitat per comprendre la naturalesa més essencial i subtil de l'ésser, que és bàsicament búdica. Per això és important el bon morir. Per exemple, és essencial, de cara al futur renaixement, l'estat mental en el moment de morir, és a dir, l'últim pensament o l'última emoció.

Com a bona preparació, s'aconsella l'enfocament previ de solucionar tot allò (emocional, espiritual, material o pràctic) que pot pertorbar abans de morir, especialment la ira, el ressentiment o la no acceptació d'un mateix.

Les diverses escoles tenen diferents creences sobre el procés de la mort:

A totes les escoles, després de morir hi ha tres formes d'existència (*gati*) en les quals té lloc el renaixement i que constitueixen el seu fatal *samsara**. Hi ha tres formes bones i tres formes dolentes, segons el karma*.

Només és possible aconseguir el nirvana* com a ésser humà, no com a altres éssers vius ni tampoc com a déus, segons la cosmologia budista.

El cel és important en el Mahayana, on rep el nom de *regnes, paradisos del Buda* o *terra pura*. Aquests regnes són

innumerables i els éssers hi experimenten pau i felicitat plenes i duradores.

El budisme tântric considera que, amb la mort, el cos i la ment convencional es desintegren gradualment fins que emergeix la naturalesa búdica o ment essencial. Les tècniques tântriques busquen alliberar-nos i experimentar aquesta naturalesa búdica. Alguns practicants avançats poden reproduir a voluntat nivells de consciència superiors en l'estat de vigília, de son i fins i tot de mort.

El procés de la mort es descriu en vuit etapes, segons la persona i les circumstàncies de la mort, i segons els sistemes i les funcions que es van desactivant¹.

Quan es produeix la mort clínica, encara és activa la consciència subtil, de manera que la persona encara no ha mort.

En la fase del procés de mort s'experimenta una lucidesa clara, lliure de la dualitat subjecte/objecte, lliure de conceptes i emocions. És la manifestació de l'essència búdica de la consciència. Alguns místics hi poden romandre meditant durant setmanes per després morir o assolir el nirvana* més enllà de la mort.

Amb aquesta última fase es produeix l'autèntica mort. La calor corporal se sol concentrar a la zona del cor, i després l'abandona per mitjà de l'emissió de fluid per l'òrgan genital o de sang pel nas, signes externs —no sempre perceptibles— d'aquesta mort definitiva.

En els casos de mort natural, el procés pot durar d'un a tres dies. En casos de malalties ràpidament degeneratives, pot ser molt més ràpid i, en cas d'accident, fins i tot instantani. Alguns practicants experimentats poden dilatar els períodes.

Després de la mort autèntica, es reconstrueixen les energies vitals, i es passa així a l'estat intermedi (*bardo*, en tibetà): el període entre la mort i la propera vida en el qual es té un cos subtil, no físic, i que pot durar fins a set setmanes si el renaixement és com a ésser humà.

---

1. Vegeu al final del capítol el quadre sobre les etapes del procés de dissolució de la mort segons el budisme tibetà.

Si no es té la capacitat per aspirar a formes sublimes de mort —com la dels practicants anomenats anteriorment—, els budistes es poden intentar assegurar una mort plàcida amb una actitud positiva: un comportament ètic correcte i una pràctica meditativa regular.

El dol pot ser expressat, però amb discreció i sense aferar-s'hi.

Moral, comportaments i compromisos

En la seva conducta personal, els budistes es basen en els cinc preceptes:

- no matar;
- no robar;
- no ferir o mentir amb la paraula;
- abstenir-se de tenir una conducta sexual indigna;
- abstenir-se de consumir estupefaents.

La saviesa i la compassió són la base de la pràctica i les dues ales de la il·luminació.

La saviesa budista consisteix a alliberar-se de la il·lusió (maya), que és la base de les actituds i emocions pertorbadores, com la ignorància, el desig i l'aversió.

Per aconseguir-ho, cal cultivar la concentració o calma mental, cosa que alhora exigeix l'equilibri i l'harmonia que proporciona l'ètica.

La meditació i la contemplació dels ensenyaments del Buda permeten la realització de la vertadera naturalesa búdica de cadascú.

També s'han de desenvolupar totes les qualitats que ajuden a erradicar actituds i passions pertorbadores: la saviesa, el despreniment, la tolerància, l'equanimitat, l'amor i la compassió.

Un dels actes més meritoris és ajudar una persona a assolir un estat positiu de ment per preparar-se per a la mort.

Pràctiques i ritus

La malaltia. És fonamental cuidar molt l'atmosfera prèvia a la mort amb la meditació diària en silenci, sovint davant d'una estàtua del Buda (que no es pot tocar sense permís del pacient).

La pràctica inclou les lectures de textos sagrats i la recitació de mantres, en alguns casos davant d'imatges protectores (que es poden portar a l'hospital) i col·locant-hi al costat encens, flors o un altre tipus d'ofrenes.

Pel que fa a l'assistència religiosa, si el nivell espiritual és alt, es pot morir en soledat. No obstant això, és de gran ajuda la companyia de mestres (ministres de culte) i d'altres practicants.

En la tradició tibetana es pot llegir el *Llibre tibetà dels morts* (*Bardo Thödol*, en tibetà), com es coneix popularment el llibre de "L'alliberament per audició durant l'estat intermedi". Es llegeix a l'oïda o bé al més a prop possible de la persona moribunda, i la finalitat és ajudar-la a reconèixer el procés de la mort i de l'estat intermedi, i recorda-li o inspirar-li la pràctica convenient.

Si la persona moribunda sent devoció cap a un buda o bodhisattva*, se'n pot col·locar una petita imatge al costat del llit com un objecte de contemplació.

També és adequat rentar el malalt i canviar-lo quan s'apropa la mort.

L'important és crear una situació que condueixi a la pau mental, per la qual cosa és convenient facilitar al pacient tanta pau i quietud com se li pugui oferir.

Com a preparació per a la mort, hi ha infinitat de pràctiques.

És freqüent la pràctica de la meditació de la transitorietat dels agregats o constituents de la persona (*skandha**) com a antídote per a la noció il·lusòria de permanència i per a l'aferament. També, la recitació del mantra d'Amitabha, el buda de llum infinita: "*Om ami dewa hri*"; o el de Chenrezig, el buda de la compassió: "*Om mani peme hum*".

Alguns budistes potser voldran renunciar a calmants o analgèsics per preservar una certa lucidesa de consciència davant la mort que els permeti meditar (acompanyats o en soledat), sempre que això no sigui contraproductiu per a la pròpia tranquil·litat, en el cas que el sofriment sigui tan gran que tampoc no els permeti meditar.

Si tenen testament vital o últimes voluntats protocol·litzades davant de notari, és millor seguir les seves indicacions.

La mort. S'ha d'informar amics, familiar o mestres (ministres de culte, si els té) del moment concret de la mort per poder fer les pregàries i els ritus adequats.

Si el pacient mort a l'hospital, seria convenient deixar-li una habitació buida on la família i els amics puguin cantar i resar. Si no hi ha acompanyants budistes s'hauria de contactar amb un líder espiritual de la seva escola. El cos s'ha d'emboïllar amb un llençol llis sense cap símbol.

Per tal que la consciència abandoni correctament el cos, els budistes tibetans consideren que el cos s'ha de respectar impol·lut, en alguns casos sense tocar-lo ni traslladar-lo —llevat d'excepcions i sota les consignes d'un mestre— fins a 72 hores després de la mort. Per això se senten especialment incòmodes amb l'autòpsia (tot i que, en cas de ser necessària, hi ha tècniques espirituals per facilitar-la).

Si l'hospital ha de moure el cos, es pot traslladar en silenci a una habitació buida o al dipòsit de cadàvers, sense tocar-lo del llit on ha mort fins que passin les 72 hores, si és possible.

Hi ha budistes que accepten la donació o recepció d'òrgans perquè ho consideren una expressió d'afecte i consideració. Si s'hi oposen és perquè consideren que pot obstaculitzar el procés de mort. Cal tenir en compte que s'ha de seguir el testament vital o últimes voluntats protocol·litzades en cada moment.

Sigui com sigui, els òrgans no s'han d'extreure fins que la consciència hagi deixat completament el cos —en alguns casos, amb la certificació d'un líder religiós o mestre—, però com a màxim tres dies després que deixi de respirar, ja que es considera que la consciència també és als òrgans i no solament al cervell.

Una vegada retirada la consciència, no es guarda cap reverència especial pel cos. Es prefereix la incineració, però els cossos també poden ser enterrats o embalsamats.

Les cerimònies funeràries varien segons els costums culturals del país i segons la tradició particular seguida per la persona moribunda.

Es practica la benedicció de les cendres, que després es col·loquen en diferents objectes o es veneren, i així s'obté mèrit per a la consciència que va estar connectada amb aquest cos.

En l'actual legislació espanyola, la Unió Budista d'Espanya (UBE), única federació budista interlocutora amb l'Estat espanyol, va arribar a un acord específic anomenat Protocol Funerari, signat entre la UBE i la funerària Parcesa (d'àmbit estatal i amb acords de col·laboració amb altres importants funeràries que cobreixen tot Espanya) en el marc i la seu del Ministeri de Justícia l'any 2015. En cas que no hi hagi instruccions específiques de la persona difunta per testament vital o protocol·litzades davant de notari, l'esmentat **Protocol funerari per a budistes** exposa:

Indicacions del ministre de culte:

- La col·locació del cadàver dins el fèretre s'ha de fer evitant de tocar-li el cap i la resta del cos. El fèretre ha de ser com més senzill millor, de fusta i sense cap motiu religiós.
- La persona difunta s'ha de traslladar directament del lloc d'origen al túmul refrigerat del tanatori evitant al màxim possible de tocar el cos, i allà els serveis funeraris seguiran les indicacions posteriors del ministre de culte per a la cerimònia que s'hagi de celebrar. En aquest sentit, es recomana que el ministre de culte pugui utilitzar per a les oracions una zona anomenada "sala íntima" on hi hagi poques persones i que la resta s'estiguin a la sala comuna contigua amb un càtering de begudes naturals i menjar vegetarià.
- Quan el ministre de culte consideri que la mort és definitiva (cessament de la respiració interior, entre un i deu dies en la majoria de casos), indicarà juntament a la fa-

mília si es desitja que es renti, es condicioni i es vesteixi el cos d'una forma determinada.

- El condol als familiars per part dels serveis funeraris serà: "Us acompanyo en el sentiment".
- En el cas que calgui traslladar la persona difunta a un temple de culte fora de la comunitat on hagi mort, la funerària es retirarà i esperarà que el ministre de culte els convoqui per fer el trasllat del cos al crematori o cementiri de destinació.
- Totes les defuncions estaran subjectes als requisits legals estipulats en les normatives de cada comunitat autònoma en referència a trasllats i conservacions temporals, intentant evitar qualsevol tipus de manipulació o tractament que sigui contrari als principis religiosos budistes. Els familiars poden demanar que se segueixi aplicant el conveni o no.
- La destinació final, incineració o inhumació, la indicarà el ministre de culte o la família.
- S'ofereixen diferents opcions de finançament.

Punts importants que cal tenir en compte:

- Es pot aplicar a totes les persones que vulguin seguir la tradició budista en la seva defunció (siguin o no budistes).
- El ministre de culte (lama o mestre designat expressament per a aquesta activitat) decideix quin tipus d'oracions i pràctiques budistes que són necessàries segons el cas i també determina durant quant de temps necessita la persona difunta ser vetllada.
- En aquest cas, els criteris espirituals del ministre de culte es poden complementar amb els treballs i decàlegs d'actuació que diferents organitzacions han anat promovent amb el pas dels anys sobre com cal actuar i què cal aplicar en el moment de vetllar la persona difunta segons la tradició budista.

- Segons la voluntat que hagi expressat la persona difunta amb anterioritat, hi ha dues opcions perfectament reglades a Espanya: la incineració o l'enterrament.
- És molt recomanable que les persones o practicants budistes que vulguin seguir la tradició budista en la seva defunció deixin instruccions clares en aquest sentit, si és possible per escrit (com a última voluntat davant de notari, testament vital, etc.) i amb un clar coneixement per part dels familiars i de la persona o persones responsables de portar a terme la seva voluntat.
- Els que vulguin ser tractats segons la tradició budista no han d'estar inscrits en cap organització, tot i que, com s'ha dit abans, sí que han de declarar la seva voluntat que així es faci.
- Seria interessant disposar d'una assegurança de decessos per finançar els funerals, com el que s'esmenta en el conveni subscrit entre Parcesa i la UBE. Parcesa pot també, i així està acordat en el conveni, oferir alternatives de finançament.
- És recomanable contactar amb Parcesa al telèfon 918 061 800 d'atenció 24 hores perquè coordini el protocol amb els serveis funeraris més propers a la persona interessada.

L'alimentació. No hi ha preceptes generals sobre l'alimentació. Si es menja carn, és important que s'obtingui amb el mínim patiment possible (per exemple, d'un únic animal que serveixi per donar menjar a moltes persones i no a la inversa).

Festes

- Vesak (durant el pleniluni del mes de Visakha, maig-juny): la celebració del naixement de Siddharta Gautama, la seva il·luminació a Bodhgaya (Índia) i la seva mort.
- Cho Kor (juliol): festa del primer sermó del Buda.
- Uposatha: els dies de lluna plena i nova, tradicionalment dedicats a la meditació i al dejuni.

- Altres celebracions són el naixement (dia de Hanamatsuri), la mort (dia del Nirvana*) i la il·luminació del Buda (dia de Bodhi).

Objectes

- Figures o representacions del cos, paraula i ment del Buda.
- Als altars s'hi solen disposar imatges o estàtues del Buda, textos i també reproduccions de stupes*.
- El rosari o mala.
- Encens.

En el budisme tibetà s'utilitzen també:

- el molí d'oració, que es fa girar mentre es reciten mantrés;
- el dorje, símbol de la vacuïtat, que és l'essència de la realitat;
- el cordó de protecció;
- el drilbu o campana ritual.

Els practicants poden demanar que no siguin retirats els objectes mentre estiguin amb vida.

Els llibres sagrats no es poden col·locar a terra ni poden servir de base per a un altre objecte, ni seure-hi al damunt o llençar-los.

Organització de la comunitat i de l'atenció als malalts

Els budistes espanyols són majoritàriament autòctons, tot i que també n'hi ha d'origen oriental.

Cada corrent té diverses escoles i mestres, segons llinatges tradicionals.

A Espanya, els budistes estan organitzats majoritàriament a l'entorn de centres liderats per determinats mestres i també hi ha alguns monestirs de tradició tibetana o zen que són centres de missió, aprenentatge i retir. Molts

d'aquests centres pertanyen o es relacionen amb la Unió Budista d'Espanya.

Llibres

- El cànon pali o *Tripitaka* ('tres cistelles'): la primera col·lecció de llibres i la més antiga. Divideix els ensenyaments del Buda en tres cistelles: Vinaya (regles de la disciplina monàstica), Sutra (ensenyaments del Buda) i Abhidharma (argumentació filosòfica, psicològica i exegetica).
- El *Kanjur*: col·lecció dels sutres del Buda que inclou els de Mahayana.
- El *Tanjur*: col·lecció de comentaris de sants budistes de 224 volums.
- Els *Tantra*: col·lecció dels treballs del fundador de l'escola tântrica i els seus seguidors.
- El *Llibre tibetà dels morts* o "L'alliberació per audició durant l'estat intermedi": guia per prevenir les pors i els perills que es poden experimentar durant el procés de mort i l'estat intermedi.

Textos

Busquen tranquil·litzar la ment de la persona malalta, per exemple mostrant la destresa de determinats mestres a l'hora de fer que la ment "es deixi anar" dels seus aferraments.

Sutra del cor, *Sutras Prajnaparamita*

Avalokiteshvara, el noble bodhisattva*, meditava en el camí profund de la perfecció de la saviesa. Va mirar cap avall i va veure que els cinc *skandhas** eren buits i així es va alliberar del sofriment. Aquí, oh, Shariputra!, la forma és buit, el buit és forma; la forma no difereix del buit, el buit no difereix de la forma; tot el que és forma és buit; tot el que és buit és forma. Així també són les sensacions, les percepcions, els impulsos i la consciència. Aquí, oh, Shariputra!, tots els fenòmens són buits. No són produïts ni aniquilats, ni impurs ni immaculats, ni incomplets ni sencers.

Així, Shariputra, en el buit no hi ha forma, ni sensacions, ni percepcions, ni impulsos, ni consciència; no hi ha ulls, ni oïdes, ni nas, ni llengua, ni cos, ni ment; no hi ha formes, ni sons, ni olors, ni gustos, ni tactes, ni objectes mentals; no hi ha consciència dels sentits.

No hi ha ignorància ni extinció de la ignorància, ni hi ha tot el que procedeix de la ignorància; ni vellesa, ni mort, ni extinció de la vellesa i la mort.

No hi ha sofriment, ni causa del sofriment, ni cessament del sofriment, ni sendera d'alliberament. No hi ha coneixement, ni assoliments, ni n'hi ha la manca.

Així, Shariputra el bodhisattva*, lliure de l'aferrament, es basa en la perfecció de la saviesa i viu sense vels mentals. Així s'allibera de la por amb les seves causes i assoleix el nirvana*.

Tots els budes del passat, del present i del futur es desperten a la suprema i perfecta il·luminació basant-se en la perfecció de la saviesa.

Coneix que el *prajnaparamita* és el gran mantra, el mantra de la gran saviesa, el mantra més elevat, que no ha estat mai igualat i que extingeix tots els patiments.

Escolta la veritat infal·lible del *prajnaparamita*: “*Teyata om gate gate paragate parasamgate bodhi svaha.*” (Així acaba el cor de la perfecció de la saviesa).

Samyutta Nikaya, 6, 4

Un discret deixeble laic, Mahanama, que està malalt, hauria de ser exhortat per un altre deixeble laic amb les quatre consolacions, és a dir: “Conforta’t, estimat meu, en la teva indubtable lleialtat al Buda, dient: ‘Ell és l’excels, Arahant, el plenament il·luminat’. Conforta’t, estimat meu, en la teva indubtable lleialtat al Dharma... Conforta’t, estimat meu, en la teva indubtable lleialtat a la Sangha... Conforta’t, estimat meu, en la teva indubtable lleialtat als Ariyans...”.

Un discret deixeble laic, Mahanama, que està malalt, hauria de ser confortat per un altre deixeble laic amb les quatre consolacions. Llavors, si ell diu que enyora els pares, se li hauria de parlar així: “Estimat meu, es-

tàs subjecte a la mort. Tant si enyores els pares com si no, hauràs de morir. Serà més just per a tu abandonar ja l'enyor dels pares”.

I si diu que ha abandonat l'enyor dels pares, però que enyora l'esposa i els fills, li hauria de dir: “Encara que enyoris l'esposa i els fills moriràs. És millor que abandonis aquest enyor”... I si abandona aquesta ansietat, però sent enyor dels cinc plaers humans dels sentits, li hauria de replicar: “Però els plaers sensuals celestials són més excelsos i sublims que els plaers sensuals humans. Així doncs, aparta la teva ment dels plaers sensuals humans i dirigeix-la cap als plaers celestials”..., etc.

Llavors, si els pensaments de l'home malalt estan així fixats, que l'altre digui: “Amic meu, fins i tot el món de Brahma és transitori, temporal, tancat en una persona. És bo per a tu, amic, si alces la teva ment per damunt del món de Brahma i la fixes en el cessament del bagatge personal (els cinc agregats o *skhanda**)”.

I si l'home malalt diu que ho ha fet així, llavors, va declarar Mahanama que no hi ha diferència entre el deïxeble laic que així ho afirma i el monjo el cor del qual està alliberat de les lligadures mentals, és a dir, entre l'alliberament de l'un i l'alliberament de l'altre.

Altres textos

***La reina de les oracions* o *El rei de les pregàries*.** Aquesta pregària és la més popular per als difunts entre les del budisme tibetà. El text complet en castellà es pot trobar a <http://budistas-es.blogspot.com/2009/01/el-rey-de-las-plegarias.html>.

Mantra de Bhaisajyaguru

Dhammapada, 155-156

Samyutta Nikaya, V, 420s

Dhammapada, 219-220

Digha Nikaya, Brahmajala Sutta

Dhammapada, 46

Dhammapada, 147-151

Anguttara Nikaya, 6, 2

Samyutta Nikaya, III, 68-90

Udana, VIII, 1

Mahaparinibbana sutta

Autor

Associació UNESCO per al Diàleg Interreligiós

Consultors

Florencio Serrano, expresident de la Unió Budista d'Espanya (UBE)

Glossari

Bodhisattva: “ésser d'il·luminació”. En el budisme Mahayana, és un ésser que busca la budeïtat per mitjà de la pràctica sistemàtica de les virtuts perfectes (*paramita*), però que renuncia temporalment a entrar al nirvana* fins que tots els éssers se salvin. Ajuda els éssers prenent el seu sofriment i transferint-los el seu mèrit kàrmic.

Buda de la medicina (en sànscrit, *Bhaisajyaguru*): molt conegut en el budisme tibetà, xinès i japonès. És el buda que simbolitza la qualitat de la budeïtat de curar. La iconografia el mostra habitualment assegut en la postura del lotus i amb una planta medicinal a la mà dreta mentre amb l'esquerra, que descansa al genoll, fa el gest de protegir o de meditar, sostenint un bol ple de nèctars de longevitat. En meditar sobre aquest buda, es pot generar energia curativa sobre un mateix i sobre els altres éssers, cosa que alleuja el sofriment (gest de la mà dreta) o l'elimina definitivament (gest de la mà esquerra).

Karma: llei universal de la causalitat. Les accions bones o dolentes, segons la intenció amb què es porten a terme, produeixen efectes positius o negatius que comporten el renai-

xement segons el cicle de l'existència (samsara*). El resultat d'una acció, que pot ser de naturalesa corporal, de la parla o de la ment, només es deixa de produir si l'acció —causa— està lliure de desig, odi i ignorància. Les accions determinen la forma del renaixement, però no les accions del renascut individual.

Nirvana: finalitat de la pràctica espiritual en totes les branques del budisme. Suposa la superació del cicle dels renai-xements (samsara*) i del determinisme del karma per entrar en una altra forma d'existència transcendent (“la casa de la immortalitat”). En el Mahayana significa també la unitat amb l'absolut, el cessament del sofriment i la felicitat resultant. En l'Hinayana, hi ha dos tipus de nirvana: el condicionat, que s'aconsegueix en vida, i el incondicionat, que s'aconsegueix en morir.

Samsara: “cicle de les existències”, la successió de renai-xements d'un ésser fins que assoleix l'alliberament i entra al nirvana. L'empresonament del samsara, i el patiment que aquest comporta, ve determinat per l'odi, el desig i la igno-rància. En el Mahayana es refereix al món fenomenal i és considerat essencialment idèntic al nirvana.

Skhanda (o **khanda**): cada un dels cinc agregats o compos-tos de la “personalitat”: la corporalitat o forma (*rupa*), les sensacions (*vedana*), la percepció (*samjñā*), les formacions mentals (*samskara*) i la consciència (*vijñāna*). No tenen es-sència, són impermanents, buits i víctimes de l'aferrament i del patiment. Les seves característiques són naixement, mort, durada i canvi.

Stupa: monument on es conserven les relíquies del Buda històric o d'altres grans mestres.

Si voleu facilitar-nos alguna informació addicional rellevant, us podeu dirigir a secretaria@audir.org.

La responsabilitat de les opinions expressades en aquesta publicació correspon exclusivament als seus autors. La Fundació "la Caixa" no s'hi identifica necessàriament.

Procés de la mort: etapes del procés de dissolució de la mort segons el budisme

	Dissolucions en procés	Signes observables interns
1a etapa	Element: terra en aigua. Agregat: forma. Sentit: vista. Saviesa com mirall.	Debilitat i pèrdua de vigor i de color. Les extremitats s'afluixen. Sensació d'enfonament. La vista s'ennuvola. Els ulls arriben a poder obrir-se o tancar-se.
2a etapa	Element: aigua en foc. Agregat: sensacions. Sentit: oïda. Saviesa de la igualtat.	Comencen a assecar-se els fluids corporals. Descontrol de les sensacions. No es distingeixen consciències sensorials ni mentals. Cessa l'audició, fins i tot el so intern.
3a etapa	Element: foc en l'aire. Agregat: percepció. Sentit: olfacte. Saviesa del discerniment.	Pèrdua de calor corporal. Cessa la digestió. Es perden les nocions de les coses i del que és extern. Inspiració dèbil i expiració més fort i prolongada. Es perd l'olfacte.
4a etapa	Element: aire en consciència. Agregat: formacions kàrmiques. Sentit: gust i tacte. Saviesa de consumació.	L'expiració, encara més llarga i sorollosa, cessa per complet. Cessa finalment tot moviment i apareix el rigor mortis. La llengua es densifica i retrau. No s'experimenten sabors ni textures. Cessa l'interès pel món extern.
Fins aquí la persona podria ser reanimada, però des de la següent etapa seria declarada clínicament morta, ja que cessa tota activitat circulatoria i cerebral, en haver deixat d'actuar tots els elements i consciències primaris.		
5a etapa Aparició	36 factors mentals derivats de l'aversion.	Baixa l'essència subtil blanca cap al cor. Energies vitals per sobre del cor entren en el canal central.
6a etapa Increment	40 factors mentals derivats de l'afecció.	Puja l'essència subtil vermell cap al cor. Energies vitals per sota del cor entren en el canal central.
7a etapa Consecució imminent	7 factors mentals derivats de la delusió (il·lusió falsa o vana).	Les dues essències subtils s'uneixen en el cor. Totes les energies vitals es troben en el cor.
Etapa final Visió clara		Totes les energies vitals s'absorbeixen en la més subtil i totes les essències en la "gota indestructible".

Font: Una guia de la mort per a budistes, pàg. 75-77 (Coordinadora Catalana d'Entitats Budistes – CCEB, 2009)

Església cristiana ortodoxa

*Catedral San Basili, Moscú (Rússia)
StanShebs en Wikimedia Commons*

Denominació

Església cristiana ortodoxa.

Origen i fundador

L'Església cristiana ortodoxa té les seves arrels en la fidel successió als apòstols de Jesucrist i a la tradició apostòlica dels primers mil anys del cristianisme.

Està constituïda per diferents esglésies autocèfales, és a dir, jeràrquicament independents però en comunió de fe. Algunes d'elles estan dirigides per un patriarca (són patriarcats) i altres per un arquebisbe o un metropolità.

Pel seu arrelament i l'actual presència de fidels, a l'Estat espanyol destaca la representació dels patriarcats serbi i romanès.

L'Església ortodoxa sèrbia, la presència a Espanya de la qual es remunta cap a 1970, va ser promoguda per un grup de persones d'origen català amb inquietuds espirituals que van contactar amb l'ortodòxia a França.

L'Església ortodoxa romanesa té una parròquia a Madrid des de 1972 i, a partir de l'any 2000, va enviar sacerdots per atendre els immigrants ortodoxos romanesos a Catalunya, València i Castelló.

Doctrines i creences

- Déu trinitat; la doble naturalesa (divina i humana) de Crist-Jesús; Maria, mare de Déu; els set primers concilis ecumènics*; les Sagrades Escripures; la tradició dels Pares de l'Església*.
- Globalment, les diferències doctrinals dels ortodoxos respecte a les altres confessions cristianes tenen el seu origen en una experiència diferent de l'Església.

Més en detall, respecte als catòlics romans sobretot existeixen diferències de caràcter dogmàtic, i respecte als protestants hi ha diferències principalment relacionades amb la

---

* *Glossari: les paraules que porten asterisc s'expliquen en el glossari ubicat al final de cada capítol.*

pràctica dels sacraments i degudes a l'absència de la tradició dels Pares de l'Església*.

- L'ànima humana és immortal i per això, la vida (i la mort) es consideren el pas a la veritable i única: la vida en Crist per a l'eternitat.

La vida actual és el lloc d'adquisició de l'Esperit Sant i de la santedat personal i col·lectiva. L'Església és considerada com la primícia del cel a la Terra.

La malaltia i el dolor es consideren propis de l'estat actual de la humanitat.

La veritable i única mort és la pèrdua de l'experiència de Déu en l'home (el pecat). Expressions corrents i comunes com "traspàs", "dormit en el Senyor", "nascut al cel" substitueixen tradicionalment la paraula "mort". Però mai són sinònims de mort absoluta.

Moral, comportaments i compromisos

El comportament cristià que es desprèn del conjunt del Nou Testament i la conseqüent moral evangèlica conformen la naturalesa i l'actuació de tota persona ortodoxa.

En un sentit estricte, l'expressió de Jesús-Crist "Estimeu com jo us he estimat, estimeu els vostres enemics" delimita i sintetitza, tant horitzontalment com verticalment, l'acte ètic cristià per antonomàsia.

El paradigma de tot allò es troba resumit en els textos evangèlics de l'oració del Pare Nostre i de les Benaurances.

Pràctiques i ritus

Presideixen la pràctica religiosa dels cristians ortodoxos, la participació en:

- La divina litúrgia ortodoxa.
- El rès de l'ofici diví (la litúrgia de les hores).
- Els sacraments.
- L'oració en comú o personal.

- Els actes de pietat, misericòrdia i caritat.

La malaltia. L'administració del sacrament de la santa unció pot realitzar-se tantes vegades com sigui precís, per a la salut corporal i/o espiritual de la persona afectada. Mai és administrada com sinònim d'"extrema unció", encara que també s'administra a malalts moribunds.

La mort. Existeixen moltíssimes oracions tan privades com establertes per, primer, acompanyar el malalt en l'angoixa i, després, preparar el cos del que ha "nascut al cel".

Si és possible, durant el funeral el fèretre roman obert al centre de l'església, orientat a l'est o a l'oest segons diferents països i tradicions. El difunt és besat per familiars i amics. Després el fèretre es tanca i es condueix al cementiri, on s'enterra sota terra amb les cerimònies pertinents de comiat.

El tercer, novè i quarantè dia després de la defunció es pronuncien uns precis d'intercessió anomenats Panikidia, que es repeteixen en els aniversaris de la mort i s'acompanyen de menjars.

Si el difunt és bisbe o sacerdot, es realitzen diferents cerimònies especials com la unció del cos amb oli, abans de revestir-lo amb el vestit litúrgic de la seva condició i de posar-lo en el fèretre amb l'Evangeli sobre el pit.

L'alimentació. L'Església ortodoxa mana l'abstinència de carn, lactis i ous durant els períodes denominats "Petita Quaresma" (quaranta dies abans de Nadal), "Gran Quaresma" (quaranta dies abans de Pasqua), "Quaresma de la Mare de Déu" (del dia 1 al 15 d'agost), "Quaresma dels Apòstols" (Vigílies dels sants Pere i Pau) i, en general, en totes les vigílies de les anomenades "grans festes" i de la commemoració dels "grans sants". Tot això afecta els malalts a criteri del pare espiritual i de la pròpia persona.

Festes

- La Pasqua és l'anomenada "Festa de les Festes".
- Les dotze "grans festes" són: Anunciació, Nadal, Teofania, Santa Trobada, Dissabte de Llätzer, Entrada a Jerusalem, Gran Dijous, Gran Divendres, Pentecosta,

Transfiguració, Dormició de la Mare de Déu i Exaltació de la Santa Creu.

- Altres festes celebrades vivament són: el “Triomf de l’Ortodòxia”, la “Festa de les Icones” i el primer Diu-menge de Quaresma, a més de totes les festes dels “grans sants”.

Les festes litúrgiques segueixen dues referències:

- El Cicle de Pasqua o de les “festes mòbils”, seguit per totes les Esglésies ortodoxes segons el calendari gregorià.
- El cicle de Nadal o de les “festes fixes” i el cicle dels Sants (Menologi), seguits d’una banda, de l’ortodòxia (Rússia, Sèrbia, Geòrgia) segons el calendari julià i, d’altra banda, (Constantinopla, Grècia, Romania i Bulgària) segons el calendari gregorià.

Objectes

Són els propis que ajuden a la celebració de la divina litúrgia i a l’ofici diví o als actes de pregària personal: evangeliari d’altar, potir (calze), discs (patena), asterisc, llança, cullera, canelobres, creu, encenser, icones i el “choki” (comptador de pregàries), per ajudar l’anomenada Oració del Cor o de Jesús*.

Les santes icones* són elements que apropen Déu i atreuen beneficis espirituals. Són inseparables de les celebracions litúrgiques. En cap cas, es converteixen en imatges de decoració religiosa.

Organització de la comunitat i de l’atenció als malalts

Legalment, l’Església ortodoxa sèrbia està reconeguda per l’Estat espanyol com a religió amb rang de “notori arrelament”. Canònicament, a falta de bisbe en el territori, està regentada per un vicari general. Aquest és assistit per un consell i està sota la protecció del Sant Sínode de l’Església ortodoxa sèrbia i el seu patriarca.

Diferents clergues i laics atenen els malalts i els fan arribar, a hospitals i domicilis particulars, els auxilis necessaris, espiri-

tuals o d'una altra índole si és menester. En casos puntuals, intervenen metges de la pròpia comunitat.

Llibres

- *Bíblia* (Antic i Nou Testament).
- *Salteri*.
- *Divina litúrgia*.
- *Ofici diví*.
- Octoeco (vuit tons litúrgics).
- Menologi (santorals).
- Llibre d'*Acathistos*.
- *Hemerologion* (calendari litúrgic).

Textos

La major quantitat de textos oficials per a l'acompanyament en diferents circumstàncies es troben a l'*Hieraticon* (pontifical) i a l'*Eucolegion* (actes i benediccions sacramentals).

En un altre ordre, també hi ha infinitat de textos d'ús popular. Alguns exemples són l'"Oració del Cor" o "Pregària del Nom de Jesús", l'"Oració dels Starets (ancians) d'Optina", les oracions de preparació i d'acció de gràcies abans i després de la Comunió, les de preparació abans de la divina litúrgia i les d'acció de gràcies després de la mateixa, etc.

El repertori musical està al servei dels textos fixos dels oficis religiosos, així com dels textos variables segons les circumstàncies. Vuit tons diferents se succeeixen per ordre, en l'expressió d'aquests textos cantats de forma monòdica o en format coral i en absència completa d'instruments musicals. Només la veu humana es fa present.

A Internet es troba la gairebé totalitat de la relació de llibres clàssics i actuals disponibles que contenen la tradició de la pregària i la himnografia de l'Església ortodoxa.

Romans 6,8-9

"I si hem mort amb Crist, creiem que també viurem amb Ell; sabem que Crist, un cop ressuscitat d'entre

els morts, ja no mor més; la mort ja no té cap domini sobre ell.”

Primera oda del Cànon de Matutins del Diumenge de Pasqua

“Avui és el dia de la Resurrecció! Resplendim amb alegria, oh nacions! Perquè la Pasqua és la Pasqua del Senyor. Perquè Crist nostre Déu ens ha fet passar de la mort a la vida, i de la terra al cel. Nosaltres que li cantem el càntic de victòria i de triomf: Crist ha ressuscitat d’entre els morts!”

Troparion del Diumenge de Pasqua

“Aixequis, Déu, siguin dispersats els seus enemics; que els que l’odiïn, fugin d’ell.

Crist va ressuscitar d’entre els morts, trepitjant la mort amb la mort, i atorgant la vida als que jeien en els sepulcres.”

Fragment del troparion de l’Ofici de Matutins del Dissabte Sant

“Quan vas descendir a la Mort, oh Vida Immortal, vas aniquilar l’Infern amb el llampec de La Teva Divinitat. I quan vas aixecar els morts que estaven sota la terra, van clamar a Tu tots els poders celestials, oh Donador de Vida. Glòria a La teva Resurrecció, oh Crist. Glòria al Teu Domini. Glòria al Teu Pla de Salvació, oh Únic Amant de la Humanitat.”

Segon troparion del Diumenge de Rams

“Quan vam ser sepultats amb tu en el baptisme, oh Crist Déu, ens vas fer dignes de la vida eterna per La teva Resurrecció. Ara Et lloem cantant: Hosanna en les Altures! Beneït sigui El qui ve en el Nom del Senyor.”

Kontakion del Diumenge de Rams

“Assegut al Teu tron en els cels, i portat en un pollí d’ase a la terra, oh Crist Déu, acceptant la lloança dels àngels i el cant dels nens que proclamen: Beneït ets Tu que véns a restaurar Adam novament.”

Grans Vigílies de la Festa de l’Exaltació de la Santa Creu

“Oh Creu de Crist! Esperança dels cristians, Guia dels extraviats, Port i Refugi a les tempestes, Victòria a les

guerres, Fundació ferma de l'habitada terra, Metge dels malalts i Resurrecció dels morts. Tingueu pietat de nosaltres!”

Kondakion del Servei Fúnebre

“Amb els Sants dona el repòs, oh Crist, l'ànima del teu servidor, allà on no hi ha ni dolor, ni tristesa, ni sofriment, sinó la vida eterna.”

De la tradició ortodoxa romanesa

Canció-oració per als difunts

Beneït ets, Senyor, ensenya'm els teus manaments. El cor dels Sants va trobar la font de la vida i les portes del paradís. Pugui jo també trobar el camí pel penediment; jo soc l'ovella esgarriada, crida'm, Salvador, i salva'm.

Beneït ets, Senyor, ensenya'm els teus manaments. Oh Sants, que vau predicar l'Anyell de Déu i vau ser immolats com xais, sent traslladats a la vida gloriosa i eterna, demaneu, Màrtirs, sense parar, l'Anyell de Déu que ens doni el perdó dels nostres pecats.

Beneït ets, Senyor, ensenya'm els teus manaments. Tots els que heu caminat en aquesta vida pel camí estret i penós, que heu portat la creu com jou i m'heu seguit amb fe, veniu, gaudiu de les recompenses i de la corona celestial, que us he preparat.

Beneït ets, Senyor, ensenya'm els teus manaments. Jo soc la imatge de la teva glòria inefable, encara que porto en mi les nafres dels pecats: Tingues pietat de la teva criatura, Sobirà, i purifica-la amb la teva entrañable bondat. Concedeix-me la pàtria tan enyorada i fes-me de nou habitant del paradís.

Beneït ets, Senyor, ensenya'm els teus manaments. Tu, que al principi, del no-res, em vas formar i em vas honrar amb la teva divina imatge, i que, quan vaig faltar als teus manaments, em vas fer tornar a la terra, de la qual vaig ser pres, restitueix en mi la teva imatge, perquè es renovi en mi la primitiva bellesa.

Beneït ets, Senyor, ensenya'm els teus manaments. Concedeix, oh Senyor Déu, el descans als teus servents i porta'ls al paradís, on els Cors dels Sants i els rectes brillen com astres. Fes descansar els teus servents difunts, perdonant-los tots els seus pecats.

Glòria al Pare, al Fill i a l'Esperit Sant. Cantem amb pietat a la Triple Llum de la Única Divinitat, exclamant: Sant ets Tu, oh Pare Etern, amb El teu Fill, igualment Etern, i l'Esperit Diví. Il·lumina'ns als que et servim amb fe i lliura'ns del foc etern. Ara i sempre i pels segles dels segles. Amén.

Alegra't, Puríssima, que vas concebre Déu en la carn, perquè tots fóssim salvats, i per tu la humanitat va trobar la salvació. Que per la teva mediació trobem el paradís, oh Pura i Beneïda Mare de Déu.

Al·leluia, al·leluia, al·leluia, glòria a Tu Oh Déu!
(3 vegades).

Autors i consultors

Arxipreste Joan García, vicari general per a Espanya de la Diòcesi ortodoxa sèrbia d'Europa Occidental.

Bisbe Timoteo Luran, del Patriarcat Romanès per a Espanya i Portugal.

Arxipreste Aurel Bunda, de l'Església ortodoxa romanesa i rector de la Parròquia de Sant Jordi, a Barcelona.

*** Glossari**

Concili ecumènic: és la reunió de tots els bisbes per legislar o decidir sobre qüestions de fe o de l'Església. Els set primers concilis de la història (l'últim dels quals va tenir lloc l'any 787) són reconeguts com "ecumènics" tant per l'Església ortodoxa com per la catòlica, ja que van tenir lloc abans que aquestes esglésies se separessin l'any 1054. L'Església ortodoxa considera que no es pot qualificar com a "ecumènic" cap concili posterior a aquesta data.

Oració del Cor (o de Jesús): tècnica ascètica pròpia de la tradició cristiana oriental que consisteix en la repetició constant d'una oració que, amb algunes variacions, diu: "Se-

nyor Jesucrist, Fill de Déu, tingues misericòrdia de mi, pecador". L'objectiu és arribar a viure, respirar i bategar al ritme d'aquesta oració i, per a això, es requereix l'ajuda d'un guia.

Pares de l'Església: són alguns escriptors, bisbes i referents espirituals grecs i llatins dels primers cinc segles d'història del cristianisme, que van destacar pel seu aprofundiment de les Escriptures, l'ortodòxia de la seva doctrina, el combat de les heretgies i la santedat de la seva vida. El seu conjunt doctrinal és considerat fonament de la fe.

Santes icones: representació pictòrica sobre fusta de Crist, de la Mare de Déu o dels sants. A més de ser un objecte litúrgic venerat, es considera que són ajudes per a la devoció i canals de la benedicció divina. Els seus temes característics i elaboració responen a unes normes molt determinades. El procés d'elaboració d'una icona és considerat en si mateix una forma de devoció i de contemplació.

Si vol facilitar-nos alguna informació addicional rellevant, pot dirigir-se a secretaria@audir.org

La responsabilitat de les opinions expressades en aquesta publicació correspon exclusivament als seus autors. La Fundació "la Caixa" no s'hi identifica necessàriament.

Església de Jesucrist dels Sants dels Últims Dies. Mormons

Temple de Kirtland, Ohio (EUA)
ScottNewmanPhoto.com

Denominació

Església de Jesucrist dels Sants dels Últims Dies (mormons).

Origen i fundador

Joseph Smith (1805-1844) va organitzar l'Església a Estats Units en 1830. Nen d'origen humil i amb pocs anys d'escola, en 1820 se li van aparèixer per primera vegada Déu i Jesucrist. Més tard va rebre d'un ésser celestial unes planxes d'or, de les que va traduir el *Llibre del Mormó*. En revelacions successives, Déu li va transmetre instruccions per restaurar l'Evangeli i reorganitzar l'Església de Jesucrist sobre la terra.

Des de 1847, la seu central dels mormons està a Salt Lake City (Utah).

Doctrines i creences

Alguns dels postulats bàsics de l'Església dels Sants dels Últims Dies són:

- El restauracionisme. Els mormons es consideren cristians, però sense pertànyer a la tradició catòlica, ortodoxa o protestant. Joseph Smith va voler restaurar el cristianisme primitiu.
- El mil·lenarisme. Creuen en una segona i futura vinguda de Crist a la Terra, per regnar-hi durant mil anys. Després, tots els homes i dones, ja ressuscitats, seran jutjats per Déu i rebran la glòria que els correspongui segons com hagin viscut. La Terra recuperarà el seu estat paradisiac i es convertirà en un planeta celestial, casa d'éssers celestials.
- La Trinitat. Déu el Pare, Jesucrist el seu Fill i l'Esperit Sant són persones divines i eternes, però separades.
- La concepció de l'ésser humà. Té tres parts:
  - La intel·ligència. No ha tingut principi ni tindrà fi. És eterna.
  - El cos espiritual. Té principi, però no té fi. És immortal.

- El cos físic. És mortal, però després de ressuscitat serà immortal. El cos espiritual i el cos físic, units, formen l'ànima.
- El sentit del pecat. Totes les persones seran jutjades pels seus propis pecats i no per la transgressió d'Adam.
- La visió de la història i de les escriptures. El *Llibre del Mormó* relata la història d'un grup d'hebreus que van arribar a Amèrica cap al 600 aC procedents de Jerusalem. Es van dividir en dos grups: els lamanites, que van oblidar les seves creences i que són els avantpassats d'alguns dels indis americans, i els nefites, que van tenir un gran desenvolupament cultural i urbà, però que van ser destruïts pels primers cap al 400 dC. Abans d'aquesta destrucció, Jesús es va revelar als nefites, que van plasmar els seus ensenyaments en les planxes d'or que molts anys després rebria Joseph Smith de l'àngel Moroni.

La mort. La mort física és fruit de la caiguda d'Adam, suposa la separació temporal de l'esperit i del cos mortal. Això forma part del pla de Déu. Per l'expiació de Jesucrist, totes les persones ressuscitaran i es convertiran en éssers immortals.

Moral, comportaments i compromisos

Per preparar la segona vinguda de Jesucrist a la Terra, els mormons s'esforcen per establir el Regne de Déu sobre la Terra. Per a això, envien missioners arreu del món a predicar l'evangeli de Jesucrist restaurat i administren "ordenances" (cerimònies i ritus sagrats) de salvació com el baptisme tant als vius com als seus parents morts.

Per als mormons, que es basen en la moral bíblica del decàleg, és fonamental l'honradesa, la veracitat, la castedat i la benevolència amb tots els éssers humans.

La família és la unitat bàsica de l'Església. Els seus membres es regeixen per un codi moral estricte que, en relació amb la salut, prohibeix el consum de begudes alcohòliques, tabac, cafè i te.

La pràctica del matrimoni plural (la poligàmia) només va existir en els inicis de la història d'aquesta Església i de manera restringida. Es va suprimir oficialment el 1890.

Pràctiques i ritus

Cada diumenge se celebra la Reunió Sacramental, que consta fonamentalment de dues parts: una, dedicada a l'aprenentatge de l'Evangeli i l'altra, a la celebració del Sant Sopar, amb pa i aigua. Setmanalment, també es duen a terme diverses reunions paral·leles, en funció del sexe i de l'edat, en què es proporciona ensenyament religiós i s'organitzen diverses tasques socials i lúdiques, entre d'altres.

Altres pràctiques essencials són:

- El servei missional. Els joves serveixen voluntàriament com a missioners durant dos anys. Les joves també poden servir, durant un any i mig. Aquesta pràctica ha fomentat el creixement d'aquesta Església en el món.
- El baptisme. Es realitza per immersió i s'administra a partir dels vuit anys. El baptisme també s'efectua per a la salvació dels familiars que van morir sense haver pogut rebre'l. Aquesta tasca suposa un important treball d'investigació dels registres genealògics dels avantpassats (materialitzat en un arxiu de milions de noms a disposició de tothom).
- La investidura. És una altra de les ordenances sagrades i ha d'ajudar els membres de l'Església a respondre les preguntes existencials: d'on vinc?, a on vaig després de la mort?, quin és el propòsit d'aquesta vida? i a orientar-los a una vida virtuosa.
- Altres ordenances són: la benedicció dels nens, la confirmació, l'ordenació al sacerdoci, la benedicció del Sant Sopar (comunió), el matrimoni, la benedicció dels malalts i els ritus i cerimònies que s'efectuen en els temples.
- Els dons de l'Esperit Sant. Estan presents en la vida diària dels membres de l'Església, com apareixen descrits en les escriptures, en forma de: revelacions, profecies i també de sanitats.

La malaltia. El do de sanitats té a veure amb l'ordenança de la benedicció dels malalts: un sacerdot posa les mans sobre el cap del malalt i l'ungeix amb oli consagrat. Després, amb l'ajuda d'altres sacerdots que també posen les mans sobre el cap del malalt, segella la unció i el beneeix amb allò que l'Esperit Sant indiqui.

La mort. L'enterrament s'efectua mitjançant una cerimònia senzilla. Pot ser de cos present o no, depenent dels costums de cada país. I se sol fer en els centres de culte. Després de l'enterrament, es dedica la sepultura mitjançant una oració.

L'alimentació. Els mormons dejunen el primer diumenge de cada mes i donen els diners que estalvien als necessitats. El seu "codi de salut" aconsella l'abstenció de productes que generen addicció (cafè, alcohol, te, tabac i drogues en general). Queden exempts del dejuni els nens, les dones embarassades, els malalts i la gent gran.

Festes

- "Nit de Llar": cada dilluns a la tarda, pares i fills es reuneixen a casa per llegir les escriptures, parlar dels assumptes familiars i divertir-se.
- Els diumenges, totes les famílies van als centres de culte per assistir a la Reunió Sacramental i altres reunions dominicals.
- Els mormons no tenen festivitats especials, sinó que s'uneixen a tots els cristians del món per commemorar el naixement de Crist al Nadal i per recordar la seva mort i resurrecció a Setmana Santa.
- El 6 d'abril se celebra l'organització oficial de l'Església a l'estat de Nova York per Joseph Smith, el 1830.

A més a més, dues vegades l'any —a l'abril i a l'octubre— es duen a terme les conferències generals de l'Església, en què les autoritats generals dirigeixen els seus missatges a tots els membres de l'Església. L'Església retransmet aquests missatges arreu del món a través d'un canal de televisió per satèl·lit i per Internet.

Objectes

No s'utilitzen objectes religiosos ni per al culte ni per a les activitats religioses.

Organització de la comunitat i de l'atenció als malalts

El sacerdoci és l'autoritat delegada per Déu a l'home en la Terra per dirigir l'Església i administrar les seves ordenances. Tots els homes que s'han preparat i són dignes poden ser sacerdots a partir dels dotze anys. És un clergat voluntari no remunerat.

L'autoritat màxima de l'Església en tot el món és la Primera Presidència, composta per un president (que és profeta, vident i revelador) i dos consellers. Després ve el Quòrum dels Dotze Apòstols, i després d'ells, els quòrums dels Setanta.

La unitat estructural de l'Església són les estaques, que reproduïxen la jerarquia de l'Església a petita escala: tenen un president i dos consellers i un Summe Consell amb dotze membres. Cada estaca es divideix en barris i, de vegades, en branques, més petites que els barris. A Espanya hi ha deu estaques (any 2012).

Llibres

L'Església creu, després de la restauració efectuada per Joseph Smith, que la revelació continua i que el cànon de les escriptures sagrades està obert.

- La Bíblia.
- El *Llibre del Mormó*. Es considera un escrit sagrat d'estil i temes característics de l'Antic i del Nou Testament.
- Doctrina i Convenis.
- La Perla de Gran Preu.
- Declaracions de les Autoritats Generals de l'Església. Es consideren també inspirades per Déu.

El *Llibre del Mormó* és considerat un altre testament de Crist. Aquesta obra explica l'arribada a Amèrica, en primer

lloc, d'un grup de persones que havien participat en la construcció de la Torre de Babel (aproximadament l'any 2200 aC.) i, posteriorment, d'un grup de jueus encapçalats per Lehi (aproximadament l'any 600 aC.). També presenta la visita de Crist a Amèrica després de la seva resurrecció, l'elecció de dotze apòstols i l'establiment de la seva Església.

Textos

A l'Església no hi ha oracions fixes. Les oracions es dirigeixen sempre al Pare Celestial, donant-li gràcies per les seves benediccions, i demanant-li allò que cadascú necessiti. S'acaba sempre en el nom de Jesucrist.

L'Església té un himnari, en què hi ha himnes per a les diferents ocasions: himnes per a funerals, himnes sacramentals, etc.

Dos exemples d'himnes per a funerals són:

"Oh el meu Pare" (Himne 187, última estrofa)

"Quan deixi aquesta vida i rebutgi el mortal, Pare, Mare, vull veure-us a la cort celestial. Sí, després que jo acabi tot el que hagi de complir, permeteu-me anar al cel amb vosaltres a viure."

"Més a prop, Déu, de Tu" (Himne 50, última estrofa)

"La senda trobaré que al cel va, en ella, la teva bondat em sostindrà. I àngels hi haurà que em conduiran més a prop, Déu, de Tu, prop de Tu."

Autor

Associació UNESCO per al Diàleg Interreligiós.

Consultors

Sergio Flores, director nacional d'Assumptes Públics.

Elder Faustino López, membre del Departament d'Assumptes Públics i responsable del Sistema Educatiu de l'Església a Madrid.

Si vol facilitar-nos alguna informació addicional rellevant, pot dirigir-se a secretaria@audir.org

La responsabilitat de les opinions expressades en aquesta publicació correspon exclusivament als seus autors. La Fundació "la Caixa" no s'hi identifica necessàriament.

Testimonis cristians de Jehovà

*Seu mundial dels Testimonis de Jehovà, Nova York (EE.UU.)
Wikimedia Commons*

Denominació

Testimonis Cristians de Jehovà.

Origen i fundador

Comença amb el primer home fidel a Déu, Abel, passant pel poble escollit, Israel, del qual Déu, Jehovà, va dir: "Vosaltres sou els meus testimonis"¹. Entronca amb la congregació cristiana del primer segle i amb la figura de Jesucrist, de qui la Bíblia diu que és "el Testimoni principal" de Déu.

La seva història moderna s'inicia en la dècada de 1870 als Estats Units, amb la revifada del model cristià del primer segle, quan Charles Taze Russell, estudiós de la Bíblia preocupat per l'allunyament de molts fidels dels ensenyaments del fundador del cristianisme, Crist, va formar un grup d'estudi bíblic, i va iniciar la publicació el 1879 de la revista *La Atalaya**.

Des del principi, en obediència al mandat de Jesucrist d'"aneu i prediqueu"², i en imitació dels primers cristians, el seu criteri prioritari ha estat i és la difusió activa de les doctrines bíbliques, especialment "de casa a casa".

Doctrines i creences

Alguns dels principis sobre els quals es basa la doctrina dels testimonis de Jehovà i que els singularitzen entre les tradicions religioses d'arrel cristiana són:

- Déu és Jehovà*. El complex disseny de l'Univers testimonia de l'existència d'un creador que tot ho sap i reflecteix amor, justícia, saviesa i poder³.
- Els testimonis es consideren cristians ja que creuen en Crist, la seva naturalesa divina i la seva condició de Fill de Déu. El reconeixen com el seu únic cap i salvador.

Per als testimonis, Jesucrist és un ésser creat per Déu: exerceix un paper essencial en el propòsit de Déu, però subordi-

---

* *Glossari: les paraules que porten asterisc s'expliquen en el glossari ubicat al final de cada capítol.*

nat a ell. No és part d'una mateixa deïtat ni és Déu mateix. És el primogènit i unigènit Fill de Déu, que l'utilitza com a figura central del govern celestial o Regne que restaurarà la vida sobre la Terra.

- S'esforcen per donar *testimoni* de Déu, el que els converteix en els seus Testimonis⁴.

La vida. És un do de Déu, el que implica veure la vida amb agraïment i profund respecte al seu donador, perspectiva que també guia la manera d'entendre la vida aliena.

Déu va crear el cos humà a partir dels elements que es troben a la terra (o "pols del sòl") i li va insuflar un esperit o alè de vida. D'aquesta unió va resultar una "ànima vivent".

La Terra és el lloc on Déu es va proposar que la humanitat visqués eternament en pau i amb salut perfecta, no tan sols un lloc de pas cap a un altre destí.

La mort. No existeix en l'ésser humà una ànima immortal, ni llocs com l'infern o el purgatori on un "Déu" cruel i injust castiga de manera immisericorde. En morir, la persona "torna a la pols", deixa de ser.

L'ésser humà és ànima, no té una ànima. En morir, mor l'ànima que és⁵. La mort és conseqüència del pecat⁶. És la negació de la vida, no un estat intermedi. És un estat d'inconsciència⁷. No hi ha vida després de la mort, o un "més enllà", tampoc sofriment.

Amb el seu sacrifici humà, Jesús, "el darrer Adam", va establir la base per a l'eliminació de la mort⁸. Hi haurà una resurrecció⁹ amb un cos similar a l'anterior i amb la mateixa identitat que Déu reté en la seva memòria. La vida eterna en perfecció sobre la Terra serà restaurada¹⁰.

Moral, comportaments i compromisos

- L'estil de vida ha d'harmonitzar amb els principis morals de la Bíblia. D'aquí la importància de ser honrats, verços, respectuosos amb el proïsme, amb l'estat, el seu govern i la llei. L'amor, màxima expressió del cristianisme, implica no participar en cap conflicte armat, així

com donar a conèixer els ensenyaments bíblics als altres.

- Els testimonis defensen l'honorabilitat al matrimoni, la qual cosa exclou les relacions sexuals prematrimonials i l'adulteri. Sobre aquesta base, reconeixen la família com a nucli social fonamental i assumeixen l'educació dels seus fills amb sentit de responsabilitat davant Déu¹¹.
- Encara que per lleialtat al Regne de Déu són políticament neutrals, entenen que les autoritats tenen la difícil responsabilitat de governar. Han de ser obedients i complir amb les lleis establertes¹² sempre que no contradiguin les lleis divines.

Pràctiques i ritus

- No practiquen cap ritu. *L'acte* del baptisme instituit per Crist —pel qual una persona manifesta la seva conversió a aquesta fe— s'efectua segons el model dels primers cristians, per immersió en aigua. No ho consideren pròpiament un ritu, per estar desproveït d'aspectes formals místics i cerimoniosos. Es realitza per immersió horitzontal quan el candidat, per decisió pròpia, manifesta el seu desig de fer aquest pas, i té un coneixement ampli dels ensenyaments bíblics.
- El Sopar del Senyor: és la commemoració de la mort de Jesucrist. Aquest acte és purament simbòlic, en record del que Crist va fer i va expressar la nit anterior a la seva mort. Només prenen del pa i del vi aquells que creuen i entenen que han rebut la "crida" a una herència celestial com cohereus amb Crist del Regne dels cels.
- Els testimonis es reuneixen en el seu local de culte dues vegades a la setmana per a desenvolupar el següent programa d'instrucció bíblica:
  - L'Estudi Bíblic de Congregació. Un estudi temàtic de la Bíblia per preguntes i respostes, que es condueixen amb un manual d'estudi.
  - L'Escola del Ministeri Teocràtic. Curs en el qual intervenen els membres de la congregació local, desenvolupant un tema bíblic prèviament assignat, i la

presentació del qual s'analitza per un instructor que els ofereix consell i pautes amb l'objectiu de millorar les seves habilitats en l'oratorïa i la correcta comunicació del missatge bíblic.

- La Reunió de Servei. Exposició pràctica de suggeriments i mètodes útils per a la predicació porta a porta, que es considera el servei o ministeri per excel·lència que realitza el cristià.
- La Reunió Pública. Conferència per un orador en torn a un tema bíblic.
- L'estudi de *La Atalaya*. Anàlisi setmanal, per preguntes i respostes i abundants referències bíbliques, d'un article d'aquesta revista bíblica.

La malaltia. Malgrat el dolorós i traumàtic d'una malaltia mortal, el testimoni no veu la mort com un cop moral insuportable. Té davant seu una esperança que reafirma la seva fe en la proximitat d'un món millor¹³. L'esperança en la resurrecció, la vida eterna i el retrobament amb els éssers estimats, ajuda el malalt a controlar les manifestacions externes de dolor¹⁴ i a no sentir-se apenat en excés.

Els testimonis creuen que la transfusió de sang queda prohibida en passatges com: "Però no mengeu la carn amb la seva vida, és a dir, amb la seva sang" (Gènesi 9:3,4), "que en vessi la sang i la cobreixi amb terra" (Levític 17:13,14), o "que s'abstinguin de (...) relacions sexuals il·legítimes, de menjar animals ofegats i de menjar sang" (Fets 15:19, 21).

Encara que reconeixen que aquests versicles no es van redactar en termes mèdics, consideren que una prohibició d'aquesta naturalesa descarta la transfusió de sang sencera, concentrats d'hematies, leucòcits, plasma i plaquetes. No obstant això, creuen que no hi ha base bíblica que restringeixi l'ús de fraccions hemàtiques menors, com l'albúmina, factors de coagulació i immunoglobulines, de manera que cada testimoni decideix en consciència sobre la seva utilització.

El rebuig a l'ús de sang no implica que siguin contraris a la medicina. S'atenen a les alternatives mèdiques a la transfusió de sang al·logènica eficaces, que inclouen l'ús sistemàtic d'estratègies clíniques adequades per al tractament

de l'hemorràgia i l'anèmia. Combinen fàrmacs, equip i tècniques mèdiques i quirúrgiques per tal de reduir o evitar la pèrdua de sang i accelerar la seva regeneració per part del pacient.

La mort. El procediment a seguir després de la mort sol ser l'habitual, a través dels serveis funeraris ordinaris. L'enterrament o incineració —segons la preferència de la família o de la voluntat ja expressada del difunt— sol ser precedit d'un breu discurs en què es destaquen els aspectes més positius del mort, la seva esperança i el consol que l'esperança bíblica de la resurrecció ofereix als dolguts.

L'alimentació. Per als testimonis de Jehovà, és molt important que no hi hagi sang en cap dels aliments que consumeixen. Així mateix, s'abstenen del consum de tabac i drogues. Pel que fa a les begudes alcohòliques, es regeixen pel principi bíblic de la moderació, doncs la Bíblia no assenyala cap prohibició respecte al seu consum.

Festes

Només una: la commemoració anual de la mort de Crist, instituïda per Jesús el 14 de Nisán de l'any 33 dC. Se celebra cada any en el dia que, segons el calendari jueu, correspondria aquesta data en el nostre. Recorda el significat del sacrifici de Crist, la mort del qual obre per a la humanitat la perspectiva d'assolir la promesa de la vida eterna en una Terra renovada.

Objectes

No tenen. No veneren o retren culte a cap objecte.

Organització de la comunitat i l'atenció als malalts

S'inspira en el model de la congregació cristiana del segle I. Un consell rector té cura de les necessitats espirituals de la germandat mundial de testimonis, que estan organitzats en congregacions o comunitats locals. Aquestes comunitats estan assistides per un cos d'"ancians" (homes de dilatada experiència cristiana) que s'encarrega de l'ensenyament bí-

blic, i de “servents ministerials”, que col·laboren en tasques administratives. Hi ha unes cent deu mil congregacions a tot el món.

L’atenció als malalts és, prioritàriament, responsabilitat del nucli familiar. La congregació local recolza, en el possible, el malalt i la seva família. Així mateix, s’han organitzat grups de visites a testimonis hospitalitzats, per tal d’infondre’ls ànim i consol, alhora que suport espiritual.

A cada país hi ha un departament d’informació sobre hospitals que coordina la tasca dels comitès d’enllaç amb els hospitals. A Espanya hi ha 42 comitès. Aquests realitzen una tasca doble. D’una banda, orienten i assisteixen el malalt sobre metges i hospitals que practiquen cirurgia i teràpies sense sang. D’altra banda, informen les autoritats sanitàries estatals i/o comunitàries, els centres hospitalaris i els metges i cirurgians, sobre la postura dels testimonis respecte a la sang, i sobre les teràpies alternatives viables, contribuint així a la propagació d’avenços en la cirurgia sense sang.

Llibres

- La Bíblia.
- Revista *La Atalaya**.
- Revista *¡Despertad!*
- Manuals d’estudi bíblic centrats en els ensenyaments bíblics doctrinals, morals i profètics i que emfatitzen el que significa el model de vida cristiana portat a la pràctica.

El llibre sagrat dels testimonis de Jehovà és la Bíblia, de la qual han elaborat una traducció pròpia a partir dels textos manuscrits més antics disponibles. Els testimonis també dediquen bona part del seu temps a l’estudi d’altres llibres d’exegesi bíblica.

Textos

No tenen oracions escrites per a ser “recitades”. Entenen que l’oració té un marcat caràcter personal i és una expressió espontània de la fe, en la qual s’expressa agraïment a Déu,

així com peticions davant de situacions d'angoixa i inquietud, com en la malaltia. El model de pregària és el que Jesús va oferir en el Sermó de la Muntanya¹⁵. Una altra referència és:

Filipencs 4, 6-7

“No us inquieteu per res. En tota ocasió acudiu a la pregària i a la súplica i presenteu a Déu les vostres peticions acompanyades d'acció de gràcies. I la pau de Déu, que sobrepassa tot el que podem entendre, guardarà els vostres cors i els vostres pensaments en Jesucrist.”

La Bíblia és, en qualsevol cas, el llibre de referència del qual s'extreuen els passatges que poden aportar consol al malalt. Però no hi ha determinats textos estipulats per a aquesta fi, doncs cada persona és diferent i el seu caràcter davant la malaltia o la mort requereix un tractament diferenciat. L'important és ajudar-lo a mantenir la seva entesa moral i espiritual, la seva confiança en Déu i en les seves promeses; una confiança que es veu reforçada per la d'homes i dones fidels del passat, com David, que la va manifestar així:

Salm 139, 1-3

“Senyor, has penetrat els meus secrets i em coneixes, tu saps quan m'assec i quan m'aixeco;

descobreixes de lluny estant els meus propòsits, saps prou bé si camino o si reposo, et són coneguts tots els meus passos. Encara no tinc als llavis la paraula, que tu, Senyor, ja la veus pronunciada.”

Autor

Aníbal Matos, director de la Secció d'Informació Pública dels Testimonis Cristians de Jehovà.

*** Glossari**

Jehovà: transcripció habitual dels testimonis del *tetragramatò*: יהוה (yod he vau he, de dreta a esquerra), els quatre caràcters hebreus que conformen el nom propi de Déu.

La Atalaya: revista editada des del 1879 pels testimonis de Jehovà. És la publicació periòdica de major distribució

i tirada del món (42 milions d'exemplars i 194 idiomes). Es publica mensualment en dos formats: un, per al públic en general, i un altre, per a l'estudi en profunditat de la Bíblia especialment dirigit als membres de les congregacions.

Citacions

1. Isaïes 43,10.
2. Mateu 28,19-20.
3. Romans 1,20.
4. Salm 83,18; Isaïes 43,10.
5. Ezequiel 18,4.
6. Romans 6,23.
7. Gènesi 3,19; Eclesiastès 9,5, 10; Joan 11,11-14.
8. Romans 5,12, 18; 1 Corintis 15,26.
9. Joan 5,28-29; Fets 24,15.
10. Revelació 21,4.
11. Hebreus 13,4; Efesis 6,1-4.
12. Romans 13.
13. Revelació 21,4.
14. Tessalonicencs 4,13.
15. Mateu 5,1.

Si vol facilitar-nos alguna informació addicional rellevant, pot dirigir-se a secretaria@audir.org

La responsabilitat de les opinions expressades en aquesta publicació correspon exclusivament als seus autors. La Fundació "la Caixa" no s'hi identifica necessàriament.

Fe Bahá'í

Temple de Lotus, Nova Delhi (Índia)
Wikimedia Commons

Denominació

Fe Bahà'í.

Origen i fundador

Es remunta a 1844 quan, a Shiraz (Pèrsia), un jove conegut com el Bàb ("la Porta") anuncia que la seva missió és preparar el camí per a l'arribada d'"Aquell que ha estat promès per totes les religions".

El 1863, durant un exili a Bagdad, un home conegut com Bahà'u'llàh (títol que en persa significa "la Glòria de Déu") es presenta com aquest missatger de Déu i funda la Fe Bahà'í.

Un bahà'í és, doncs, un seguidor de Bahà'u'llàh (1817-1892), a qui considera com el més recent —però no necessàriament l'últim— de la cadena de missatgers que Déu ha enviat per educar la humanitat: Krishna, Abraham, Moisès, Buda, Zoroastre, Jesucrist, Muhàmmad, el Bàb i Bahà'úllah.

Doctrines i creences

- Els Bahà'í creuen que Déu —creador i sustentador de l'univers— se'l coneix a través de les seves manifestacions: els profetes. La revelació divina és un procés continu. Els principis i propòsits essencials de les grans religions del món (bàsicament, fomentar la pau) estan en completa harmonia i representen etapes successives de l'evolució espiritual de la humanitat.

Bahà'u'llàh va venir a reconciliar i reafirmar els ensenyaments dels profetes anteriors a ell, de manera que la humanitat assoleixi una nova i pacífica etapa de "maduresa" i superi els conflictes de l'etapa "adolescent" actual.

Déu vol la progressiva i inevitable unificació de la raça humana.

- Bahà'u'llàh també va proclamar l'harmonia essencial de la religió amb la ciència, imprescindible de cara a un progrés real i ordenat.

Va trucar a la recerca lliure de la veritat i al rebuig de tot prejudici i superstició. Va defensar la igualtat de gènere,

l'educació obligatòria i la resolució espiritual dels problemes econòmics.

Va advocar per la creació o elecció d'un idioma internacional auxiliar. Va imaginar i va esbossar unes institucions internacionals que havien d'establir la pau definitiva al món. Va ser contrari a la institució d'un sacerdoci o monaquisme.

- L'"ànima racional" és el focus de l'amor, la compassió, el valor, la fe, etc., allò que distingeix l'ésser humà. És eterna, el que implica que hi ha vida després de la mort física; no vida reencarnada sinó en altres mons espirituals.

La malaltia. No és un càstig (els propis profetes no van ser immunes a ella), el que no rebaixa l'obligatorietat, de cara a un mateix i als altres, de la cura i la higiene externa.

Com més saludable sigui el cos, majors seran els poders de l'esperit humà, del seu intel·lecte, memòria i capacitat de reflexió. L'ànima sobreviu intacta a les malalties corporals i mentals.

La mort. És la ruptura del llaç entre el cos i l'ànima. És el començament d'un viatge espiritual i misteriós de tornada a Déu, un renaixement espiritual, i, per això, ha de ser motiu d'alegria.

Les escriptures bahà'í comparen aquesta vida amb la vida al ventre de la mare¹: així com la matriu és un lloc decisiu per a les primeres etapes del desenvolupament corporal de la persona, el món físic és la matriu en la qual la seva ànima desenvolupa les qualitats que ha de necessitar després de la mort.

El cel i l'infern són estats d'acostament o allunyament de Déu. És el resultat dels esforços individuals per desenvolupar-se espiritualment.

Moral, comportaments i compromisos

El propòsit de la vida és conèixer i adorar Déu per mitjà dels seus missatgers o educadors, ser virtuós i promoure la unitat i el progrés humans.

L'ànima es desenvolupa en aquesta vida mitjançant la relació amb Déu, l'oració, el coneixement de les escriptures revelades, el servei i l'autodisciplina moral.

El desenvolupament individual de les qualitats espirituals — com la fe, el valor, l'amor, la compassió, la veracitat, l'honestat, la lleialtat, l'honradesa i la humilitat— aporta la felicitat i fa progressar la societat.

La capacitat de perfeccionament és il·limitada: cada persona progressa en funció de la seva aptitud i esforç. El desenvolupament espiritual també fa créixer la disposició de l'ànima cap a Déu i la prepara gradualment per a l'altra vida.

El treball de cada dia realitzat amb esperit de servei és considerat un acte d'adoració a Déu. També ho és l'educació dels nens i nenes.

Estan prohibits la murmuració, la calúmnia i el prejudici.

Pràctiques i ritus

Els bahà'í no tenen ritus formals, però creuen que l'ànima necessita alimentar-se a diari de pregària.

Expressen la seva devoció sobretot amb la lectura o entonació d'oracions i passatges de les escriptures sagrades.

L'oració diària sol realitzar-se orientant-se cap a la tomba de Bahà'úllah (en Bahji, Israel) i rentant-se prèviament la cara i les mans amb aigua.

La malaltia. Hi ha dues maneres, complementàries, de procurar curar-se: l'ús de medicaments i l'oració a Déu.

És preferible incidir sobre la dieta abans de consumir medicines o drogues, que de totes maneres es consideren necessàries i permeses.

S'aconsella anar a metges competents i seguir els tractaments prescrits, però abandonar-los tan aviat com sigui possible. Es valora l'efecte curatiu que un metge infongui bon ànim i esperança al malalt.

La feina de curar els malalts és un assumpte que no concierneix únicament al malalt i al qui cura, sinó a tots.

Tots han d'ajudar, per compassió i per desig de servir, per mitjà de les seves oracions. "Suplicar i pregar en bé dels altres, segur que és efectiu", diu 'Abdu'l-Bahà. Els amics del pacient tenen una responsabilitat especial, doncs la seva influència, ja sigui bona o dolenta, és la més directa i poderosa.

La mort. L'esperit ja no està connectat al cos, però ha de ser tractat amb el màxim honor i respecte, ja que ha estat el temple d'aquell esperit.

Pel que fa a l'enterrament i la inhumació, les parts que en l'actualitat es consideren obligatòries per als creients d'Occident són:

- Que el cos ha d'inhumar-se i no incinerar-se, així com tampoc embalsamar-se.
- Que l'oració "per als morts" (també anomenada "dels difunts" o "de l'enterrament") ha de ser recitada abans de l'enterrament per a un creient de 15 anys d'edat o més.
- Que el cos no ha de traslladar-se a més d'una hora de viatge des del lloc de la mort, sense especificar la manera de transport.

No obstant això, hi haurà molts creients que, per devoció, també voldran complir altres requisits sempre que no siguin contraris a les lleis civils del lloc on es produeix la mort:

- Rentar acuradament el cadàver.
- Embolicar-lo en un sudari de tela blanca, preferible seda o cotó.
- Colocar al difunt, si és major de 15 anys, un anell sepulcral amb la inscripció "Vaig provenir de Déu, i a Ell torno, després de tot excepte d'Ell, aferrant-me al Seu Nom, el Misericordiós, el Compassiu".
- Usar un taüt de material el més durador possible: cristall, pedra, fusta dura i de qualitat, etc.
- Ser enterrat a terra, en fosa individual i amb el rostre i els peus en direcció cap a la tomba de Bahà'úllah (a Bahji, Israel).

No hi ha impediments respecte a la cessió del cos per a la investigació científica, però amb la clàusula que, quan el cos ja no sigui d'utilitat, no s'incineri ni s'enterrí a més d'una hora del lloc. No hi ha objeccions a la donació d'òrgans. En ambdós casos, l'individu decideix.

Els mons espirituals als quals van a parar les ànimes dels difunts romanen ocults als altres. És normal que qui els ploren se sentin angoixats, però Bahà'u'llàh desaprova els extrems a l'hora d'exterioritzar el dol. Aconsella fixar l'atenció en els regnes espirituals, en la immortalitat de l'ànima i en el propi destí, per comprendre que és un destí feliç.²

També ajuda saber que es pot seguir fent alguna cosa útil pels éssers estimats morts: oferir oracions, demanar a les ànimes santes dels mons espirituals que intercedeixin per ells, així com fer bones obres en el seu nom³.

L'alimentació. L'últim mes del calendari bahà'í es dedica al dejuni: durant 19 dies (del 2 al 20 de març), els bahà'í d'entre 15 i 70 anys no mengen ni beuen des de la sortida fins a la posta del sol i es reserven temps per pregar i meditar. Hi ha exempcions en cas de malaltia, embaràs, lactància, viatges prolongats i treball físic ardu.

Els hàbits insans, antihigiènics, degradants o impurs estan prohibits. Per exemple, el consum d'alcohol o drogues (excepte sota prescripció mèdica).

Festes

El calendari consisteix en 19 mesos de 19 dies, més 4 o 5 dies que s'intercalen entre el penúltim i últim mes per què coincideixi amb el calendari solar. Hi ha nou dies sagrats i de descans:

- 21 de març: Naw-Rúz (Any Nou).
- 21 i 29 d'abril i 2 de maig: Ridván, tres dies festius que commemoren la proclamació de la missió de Bahà'u'llàh.
- 23 de maig: Declaració del Bàb.
- 29 de maig: Ascensió de Bahà'u'llàh.

- 9 de juliol: Martiri del Bàb.
- 20 d'octubre: Naixement del Bàb.
- 12 de novembre: Naixement de Bahà'u'llàh.

A més a més, els primers dies de cada mes se celebren les "Festes de Dinou Dies".

Objectes

Els llibres d'oracions i que contenen els textos sagrats.

Organització de la comunitat i de l'atenció als malalts

La comunitat baha'í d'Espanya i de qualsevol altre país s'organitza mitjançant un sistema de consells locals formats per nou persones. Aquests consells es coneixen com Assemblees Espirituals Locals. També hi ha una Assemblea Espiritual Nacional. Les persones que componen aquests òrgans es trien anualment, mitjançant una votació secreta i sense candidatures.

Cada cinc anys, es tria els membres del consell mundial: la Casa Universal de Justícia.

Solen ser els voluntaris de cada Assemblea Espiritual Local els que s'encarreguen d'atendre els malalts i organitzar els ritus funeraris.

La secretaria de l'Assemblea Espiritual Nacional s'encarregarà de facilitar el contacte amb una Assemblea Espiritual Local o amb un creient que pugui atendre el malalt.

Llibres

- La voluminosa obra escrita de Bahà'u'llàh, considerada revelada: Kalimát-i-Maknúnih ("Les paraules ocultes"), Kitáb-i-Aqdas ("El llibre més sagrat"), Kitab-i-Iqán ("El llibre de la certesa"), La Crida del Senyor de les Hosts, Passatges dels Escrits i el conjunt de les seves "Taulles" o documents dirigits als seus seguidors.
- Els escrits d'Abdu'l-Bahà, fill major de Bahà'u'llàh.

- Llibres d'oracions i meditacions.

Textos

Per al malalt

“Lloat siguis Tu, oh Senyor el meu Déu! T'imploro pel Teu Nom Més Gran, pel qual vas commoure Els Teus servents i vas construir les Teves ciutats, i pels Teus molt excel·lents títols i pels Teus molt augustos atributs, que ajudis El teu poble a tornar cap a les Teves múltiples generositats i a dirigir els seus rostres cap al Tabernacle de La Teva saviesa. Cura les malalties que han atacat les ànimes per tot arreu i els han impedit dirigir la seva mirada cap al Paradís que es troba a recer del Teu Nom protector, que Tu vas ordenar que fos el Rei de tots els noms per a tots els que estan al cel i tots els que estan a la terra. Potent ets Tu per fer com Et sembli. A les Teves mans està l'imperi de tots els noms. No hi ha més Déu que Tu, el Poderós, el Savi.

No soc més que una pobre criatura, oh Senyor meu; m'he aferrat a la vora de les Teves riqueses. Estic molt malalt; m'he aferrat a la corda de la Teva curació. Allibera'm dels mals que m'han circumdat; renta'm enterament amb les aigües de la Teva gràcia i la Teva misericòrdia, i abillar-me amb la vestidura del saludable, mitjançant el Teu perdó i la Teva munificència. Fixa, doncs, els meus ulls en Tu i allibera'm de tota afecció a qualsevol altra cosa que no siguis Tu. Ajuda'm a fer el que Tu desitges i a realitzar el que és del Teu grat.

Tu ets veritablement el Senyor d'aquesta vida i de la que ha de venir. Tu ets en veritat Qui sempre perdona, el Més Misericordiós”. (Bahà'u'llàh)

“El teu nom és la meva curació, oh Déu meu, i el record de Tu és el meu remei. La proximitat a Tu és la meva esperança i l'amor per Tu és el meu company. La Teva misericòrdia cap a mi és la meva curació i el meu auxili, tant en aquest món com en el que ha de

venir. Tu veritablement ets el Totgenerós, l'Omniscient, el Sapientíssim." (Bahà'u'llàh)

Per als familiars i amics

"L'ànima de l'ésser humà és exaltada sobre totes les malalties de cos i ment, i és independent d'elles. Que una persona malalta mostri signes de debilitat, es deu als obstacles que s'interposen entre la seva ànima i el seu cos, perquè l'ànima mateixa no és afectada per cap dolença del cos. Considera la llum del llum. Encara que un objecte exterior interfereixi el seu resplendor, la llum en si continuarà brillant sense disminuir el seu poder. De la mateixa manera, qualsevol mal que afecti el cos de l'home és un obstacle que impedeix la manifestació del poder i força inherents a l'ànima. Quan aquesta abandoni el cos, tanmateix, evidenciarà tal ascendent i revelarà tal influència com cap força a la terra pot igualar. Cada ànima pura, refinada i santificada serà dotada de tremenda força i s'alegrarà amb immensa joia." (Bahà'u'llàh).

"L'ànima, després de la seva separació del cos, continuarà progressant fins que arribi a la presència de Déu, en un estat i condició que ni la revolució de les edats i segles, ni els canvis o atzars d'aquest món poden alterar. Ella perdurarà tant com el Regne de Déu, La seva sobirania, el Seu domini i força perdurin. Manifestarà els signes de Déu i Els Seus atributs i revelarà la Seva amorosa bondat i generositat. El moviment de la meua ploma s'atura quan intenta descriure apropiadament la grandesa i glòria de tan exaltada posició." (Bahà'u'llàh)

"Has de saber tu, en veritat, que si l'ànima de l'home ha caminat pels camins de Déu, sens dubte tornarà i es reunirà amb la glòria del Benamat." (Bahà'u'llàh)

"Oh Déu! Refresca i alegra el meu esperit. Purifica el meu cor. Il·lumina els meus poders. Deixo tots els meus assumptes en Les Teves mans. Tu ets la meua Guia i el meu Refugi. Ja no estaré trist ni afligit; seré un ésser feliç i alegre. Oh Déu! Ja no estaré ple d'ansietat, ni deixaré que les afliccions m'atormentin, ni per-

sistiré en les coses desagradables de la vida. Oh Déu! Tu ets més amic meu que jo ho soc de mi mateix. A Tu em consagro, oh Senyor.” (‘Abdu’l-Bahà)

“Oh Senyor, el meu Déu i el meu Refugi en l’aflicció! El meu Escut i el meu Empar en les meves desgràcies! El meu Asil i Protecció en temps de necessitat, i en la solitud, el meu Company! En la meva angoixa, el meu Consol i en el meu Desemparament, un Amic afectuós! El que elimina el dolor de les meves tristesses i el que perdona els meus pecats! Cap a Tu em torno completament, implorant-te ferventment amb tot el meu cor, la meva ment i la meva llengua, que em protegeixis de tot allò que és contrari a La teva voluntat en aquest cicle de La teva divina unitat, i que em purifiquis de tota corrupció que m’impedeixi cercar, net i immaculat, l’ombra de l’arbre de La teva gràcia.

Oh Senyor, tingueu pietat del feble, sana el malalt i apaga la set que crema. Alegra el pit on crema vacil·lant el foc del Teu amor i aviva’l amb la flama del Teu esperit i amor celestial. Adorna els tabernacles de la unitat divina amb la vestidura de la santedat i posa sobre el meu cap la corona del Teu favor. Il·lumina el meu rostre amb la resplendor de l’astre de La teva generositat i ajuda’m bondadosament a servir davant el Teu sagrat llindar. Fes que el meu cor vessi d’amor per les Teves criatures i permet que pugui convertir-me en el signe de La teva misericòrdia, en el símbol de La teva gràcia, en el que promou la concòrdia entre Els teus amats, consagrat a Tu, commemorant-te i oblidant-me de mi mateix, però sempre atent al que és Teu.

Oh Déu, el meu Déu! No allunyis de mi els seus vents del Teu perdó i de La teva gràcia i no em privis dels manantials de La teva ajuda i el Teu favor.

A l’ombra de les teves ales protectores permet-me aixoplugar-me i fixa en mi la mirada del Teu ull que tot ho protegeix.

Deslliga la meva llengua perquè lloï El teu nom enmig del Teu poble, perquè la meva veu pugui elevar-se en

grans assemblees i emani dels meus llavis el torrent de La teva lloança.

Tu ets veritablement el Benèvol, el Glorificat, el Poderós, l'Omnipotent." ('Abdu'l-Bahà)

Per a confortar en la malaltia

"El Més Gran Nom ('Allàh-u-Abhà', que significa 'Déu és el Més Gloriós') ha d'estar a flor de llavis en el primer despertar de l'alborada. S'ha d'utilitzar constantment en invocacions diàries, en dificultats, davant la persecució, i ha de ser l'última paraula dita quan el cap descansa sobre el coixí a la nit. És el nom del consol, de la protecció, la felicitat, la il·luminació, l'amor i la unitat. Espero que puguis informar-te del misteri ocult i del símbol recòndit de la pedra del Més Gran Nom (...) L'ús del Més Gran Nom i la dependència d'ell fa que l'ànima es despulli de les closques de la mortalitat i emergeixi lliure, renascuda, una nova criatura ..." ('Abdu'l-Bahà)

Per a després de la mort i el dol

"(...) No t'angoixis, ni llangueixis, ni sospiris, ni et queixis, ni ploris; doncs l'agitació i el dol afecten profundament la seva ànima en el domini diví. Aquell estimat fill teu es dirigeix a tu des del món ocult: 'Oh mare bondadosa, no et lamentis, (...) i no t'afligeixis; jo no soc dels que s'han perdut, ni he estat aniquilat, ni destruït. M'he despulat de la forma mortal i he hissat la meva ensenya en aquest món espiritual. A continuació d'aquesta separació hi ha la companyia imperible. Tu em trobaràs al cel del Senyor, immers en un oceà de llum.'" ('Abdu'l-Bahà)

"L'honor amb el qual la Mà de Misericòrdia investirà l'ànima és tal que cap llengua pot revelar-ho adequadament, ni cap altre ens terrenal ho pot descriure.

Beneïda és l'ànima que en l'hora de la seva separació del cos està purificada de les vanes imaginacions dels pobles del món. Tal ànima viu i es mou d'acord amb la Voluntat del seu Creador, i entra al Més Elevat Paradís. Les Donzelles del Cel, habitants de les Més Sublims

Mansions, la circundaran, i els Profetes de Déu i els seus escollits buscaran la seva companyia. Aquesta ànima conversarà amb ells lliurement, i els relatarà el que ha hagut de suportar en el Camí de Déu, el Senyor de tots els mons. Si a algun home se li digués el que ha estat ordenat per a tal ànima en els mons de Déu, el Senyor del Tron en l'Alt i d'aquí a la terra, tot el seu ésser s'encendria instantàniament en el seu gran anhel per aconseguir aquella exaltadíssima, aquella santificada i resplendent posició ... La naturalesa de l'ànima després de la mort mai no podrà ser descrita, no és convenient ni permissible revelar tot el seu caràcter als ulls dels homes." (Bahà'u'llàh)

"Oh Déu meu! Oh Déu meu! Veritablement, El teu servent, humil davant la majestat de La teva divina preeminència, submís davant la porta de La teva unitat, ha cregut en Tu i en Els teus versos, ha testificat La teva paraula, ha estat encès amb el foc del Teu amor, ha estat submergit en les profunditats de l'oceà del teu coneixement, ha estat atret per Les teves brises, ha confiat en Tu, ha tornat el seu rostre cap a Tu, T'ha ofert les seves súpliques i li han estat assegurats El teu perdó i La teva clemència. Ha abandonat aquesta vida mortal i ha volat cap al regne de la immortalitat, anhelant el favor de trobar-se amb tu."

"Oh Senyor! Glorifica la seva posició, acull-lo al pavelló de La teva suprema misericòrdia, fes-lo entrar al Teu gloriós paradís i perpetua la seva existència al Teu exaltat roserar, perquè pugui submergir-se al mar de llum del món dels misteris. Veritablement Tu ets el Generós, el Poderós, el Perdonador i el donador." ('Abdu'l-Bahà)

"Oh Tu Senyor perdonador! Encara que algunes ànimes hagin acabat els dies de la seva vida en la ignorància, estiguessin apartades i fossin egoistes, però, l'oceà del teu perdó és, en veritat, capaç de redimir i alliberar els pecadors amb una sola de les seves onades. Tu redimeixes a qualsevol que desitges, i prives a qualsevol que no vols redimir. Si ens tractessis amb justícia, tots seríem pecadors i mereixeríem

ser privats; i si volguessis dispensar misericòrdia, tot pecador seria purificat i tot estrany es transformaria en amic. Per això, perdona, indulta i vessa la teva misericòrdia sobre tots. Tu ets el Perdonador, el Conferidor de llum i el Compassiu!” (‘Abdu’l-Bahà)

L’“oració dels difunts”

Prèvia a l’enterrament, obligatòria per a tot Bahà’í major de 15 anys que mor:

[Si el difunt és dona, digui’s: “Aquesta és La teva serventa i la filla de La teva serventa, etc.”]

“Oh Déu meu! Aquest és El teu servent i el fill del Teu servent, que ha cregut en Tu i en Els teus signes, i ha tornat la cara cap a Tu, completament després de tot excepte de Tu. Tu ets, veritablement, el més misericordiós de tots aquells que mostren misericòrdia. Procedeix amb ell, oh Tu que perdones els pecats dels homes i ocultes les seves faltes, com correspon al cel de La teva munificència i l’oceà de la teva gràcia. Concedeix-li que sigui admès en els recintes de La teva transcendent misericòrdia, que ja existia abans de la fundació del cel i de la terra. No hi ha Déu sinó Tu, Qui sempre perdona, el Més Generós.

Allàh-u-Abhà (*una vegada*).

Tots, en veritat, adorem Déu (*dinou vegades*).

Allàh-u-Abhà (*una vegada*).

Tots, en veritat, ens postrem davant Déu (*dinou vegades*).

Allàh-u-Abhà (*una vegada*).

Tots, en veritat, estem consagrats a Déu (*dinou vegades*).

Allàh-u-Abhà (*una vegada*).

Tots, en veritat, lloem Déu (*dinou vegades*).

Allàh-u-Abhà (*una vegada*).

Tots, en veritat, donem gràcies a Déu (*dinou vegades*). Allàh-u-Abhà (*una vegada*).

Tots, en veritat, som pacients en Déu (*dinou vegades*)”. (Bahà’u’llàh)

Música

Els bahà'í consideren que la música cantada o interpretada amb instruments és aliment espiritual per a l'ànima i el cor i que, en alguns casos, pot ajudar a millorar sobretot l'estat anímic del pacient.

A Internet es poden trobar exemples buscant a Google "bahai melody" i a Youtube "*vídeos música bahai en español*".

La "taula de Maryam", de Bahà'u'llàh, cantada en farsi:

<http://www.youtube.com/watch?v=I33rFvckE6U>

Autor

Antonio Camps. Membre de la Comunitat Bahà'í d'Espanya. Metge del Servei Sanitari de Castilla-La Mancha. Especialista en tanatologia.

Citacions

1. Abdul'í Bahà: "Contestació a unes preguntes", capítol 47.
2. Carta escrita en nom de Shoghi Effendi a un creient (13/1/1932).
3. Abdul'í Bahà: "Contestació a unes preguntes", capítol 66.

Si vol facilitar-nos alguna informació addicional rellevant, pot dirigir-se a secretaria@audir.org

La responsabilitat de les opinions expressades en aquesta publicació correspon exclusivament als seus autors. La Fundació "la Caixa" no s'hi identifica necessàriament.

Hinduisme o Sanatana Dharma

*Temple Sri Mariamman (Singapur)
Ang Mokio en Wikimedia Commons*

Denominació

Hinduisme o Sanatana Dharma (“ordre etern”).

Origen i fundador

No hi ha un origen definit. S'explica l'origen a través de mites. Els *Vedes*, els seus primers escrits, es remunten a mitjans del segon mil·lenni abans de Crist. Són revelacions transmeses per savis d'aquell període. Són una saviesa revelada eterna, inalterable, font inqüestionable. És un univers religiós que incorpora moltes tradicions religioses, amb una clara tendència a integrar noves creences.

Doctrines i creences

Hi ha una divinitat única i inexpressable (Brahman) que s'identifica amb l'*Atman* (l'ànima), present en tots els éssers vius. El Brahman es manifesta de manera especial en els milers de déus i, més significativament, en les seves formes o aspectes més importants o *trimurti* (també anomenada “trinitat hindú”): Brahma —déu creador—, Vishnu —déu conservador— i Shiva —déu transformador.

Per a l'hindú, l'univers té tres dimensions: el pla del cel o dels déus, el de la terra o dels humans i món de les tenebres (o infern). El cel té set nivells, al cim dels quals està el món de Brahma (*Brahma-loka*). L'infern té també set nivells, habitats per serps i dimonis.

L'hinduisme no creu en la condemnaió eterna i afirma la possibilitat de la salvació final de tots els éssers (deïtats, humans, animals, vegetals, minerals). El cel (*svarga*) tampoc és etern: segueix estant dins del món material i aquells que hi arriben no estan totalment alliberats, poden caure novament a nivells inferiors.

L'alliberament (*moksa*) es troba a un altre nivell. Algunes persones fins i tot poden viure a la terra i estar “alliberades” (*jivan mukta*).

L'infern (*naraka*) és el lloc on penen les ànimes dels dolents. És un abisme profund i tenebrós del que no hi ha possibilitat de tornar fins que s'hagi purificat l'energia karmàtica negativa.

La mort és un fenomen natural d'una vida. És el traspàs cíclic d'un estat vital a un altre. Es viuen diverses vides, però es pateix en totes elles. Mentre se segueix lligat al cicle de mort i reencarnació (*samsara**), les persones romanen sota la dualitat de plaer i patiment. Només és possible alliberar-se d'aquest cicle, reconeixent la naturalesa divina i immortal de cada ésser (*atman-brahman*), alliberant-se de la ignorància (*avidya*).

Per al creixement espiritual i alliberament, hi ha diferents camins:

- el camí de l'acció desinteressada (*karma marga*),
- el camí del discerniment i del coneixement (*jñana marga*),
- el camí de la devoció i l'amor diví (*bhakti marga*)
- i el camí del control de la ment i la meditació (*yoga marga*)

En qualsevol cas, es tracta de pagar el deute del *karma**, acumulada en les reencarnacions anteriors i en la vida present, mitjançant la realització de la perfecció espiritual.

Escurçar la vida artificialment és considerat com generador de mal *karma** perquè interromp el ritme del cicle ordenat del *samsara**. Fins al punt de suposar que la persona no aniria al cel ni a l'infern, sinó que vagaria inconscient com un mal esperit fins que completés el seu temps de vida previst.

Alguns hindús consideren la medicina occidental com enturbadora de la ment i contaminant del cos. Per la qual cosa, es poden resistir a tractaments agressius, així com preferir prendre medicació alternativa —ayurvèdica o homeopàtica— i evitar medicaments que puguin contenir productes animals. L'ayurveda és un sistema mèdic-filosòfic de la Índia (alguns ho consideren la medicina tradicional de la Índia), d'origen i fonaments vèdics.

---

* *Glossari: les paraules que porten asterisc s'expliquen en el glossari ubicat al final de cada capítol.*

Moral, comportaments i compromisos

La veritable finalitat és l'alliberament final. L'ésser humà ha de viure ordenadament, comptant amb els mitjans materi—als necessaris (*artha*) i els plaers psicofísics imprescindibles— (*kama*), però sempre d'acord amb les normes morals (*dharma*).

Exigències morals universals: el control de la ment i dels sentits, la continència, el perdó, el no robar, el coneixement de les escriptures sagrades, la saviesa espiritual, la veracitat (*satya*), la no-ira i el no danyar els éssers vivents (*ahimsa*).

Els deures s'adapten, d'una banda, a la divisió social i religiosa en quatre classes socials (*varna*) i milers de castes i subcastes (*jati*), i, d'altra banda, als diferents estadis de la vida humana (*asrama*): el d'estudiant religiós, el de cap de família, el d'eremita i el de monjo. El seu compliment permet assegurar el benestar en aquesta vida i una bona condició en el més enllà.

Pràctiques i ritus

Algunes escriptures parlen de cinc deures o ofrenes diàries: als rishis o savis a través de la recitació dels Vedes, als déus, als avantpassats, d'hospitalitat cap a tots els éssers humans i d'ajuda a tota la creació.

La pràctica i rituals hindús són molt variats amb una gran varietat de culte: externs, com anar al temple, o interns, com recitar el seu mantra o meditar.

Els hindús devots resen tres vegades al dia com a mínim: a l'alba, al migdia i a l'ocàs. L'oració es fa orientant-se cap al nord o l'est, recitant un *mantra**. Alguns es renten abans de pregar, especialment les mans i amb aigua corrent.

La malaltia. Els hindús prefereixen morir a casa i, per això, els familiars procuren portar al moribund a casa seva. Si no és possible, pot requerir adaptar l'espai i el temps per a les visites.

Quan la mort és imminent, tradicionalment la persona és col·locada amb el cap orientat a l'est, la família pot sol·licitar que s'encengui un llum a prop del seu cap i se li demana que es centri en el seu *mantra**.

La mort. Just abans o després de morir, el cos és deixat al rebedor o al terra de l'hospital (si és possible) orientat cap al sud, en senyal de tornada a la falda de la mare Terra.

Després de morir, el llum segueix encès i es crema encens. Les imatges religioses són girades cap a la paret i, de vegades, es cobreixen els miralls.

Els familiars són convidats a acomiadar-se i a cantar i els íntims poden regalar flors i mirar el cadàver amb reverència, però sense tocar-lo. La família pot portar diners i robes perquè, pel contacte amb el pacient, puguin ser distribuïdes entre els pobres en nom seu.

Un cop mort, no s'ha de tocar el cos ni els objectes religiosos que pugui portar, ni tallar ungles ni cabells, ni rentar (ja que serà rentat ritualment). Si cal tocar-lo, s'ha de consultar abans amb la família i usar guants.

Se li tanquen els ulls, es redrecen els membres i s'embolica el cos amb una simple llençol.

És imprescindible el rentat ritual del cadàver en un espai net. Es fa amb aigua beneïda i, si és possible, del Ganges. Els funerals acostumen a celebrar-se en 24 hores. Solen ser molt simples i fer-se només en presència de la família.

No és apropiat vestir de negre. El més freqüent és la incineració, però també es poden inhumar els cossos.

Les cerimònies religioses liderades per bramans (sacerdots) només es realitzen després de la mort.

L'embalsamament no està ben vist i el trasplantament d'òrgans és discutit perquè algunes escoles consideren que pot interferir en el karma o en l'evolució d'aquesta ànima, encara que alguns ensenyaments hindús inspiren la donació, especialment a través de la idea del do desinteressat.

Sobre el cos del difunt, es pot fer una marca ritual d'una o tres línies, amb cendres sagrades segons la pràctica devocional del difunt. El cos es revesteix amb una túnica o sudari i és col·locat en un taüt molt senzill i portat al centre de cremació.

Sovint, abans que el cos sigui incinerat, la família propera col·loca flors sobre el cos, arròs a la boca i monedes a les mans.

Durant un any, el fill primogènit del difunt realitzarà cada mes un ritual funerari (*shraddha**) en la seva memòria, per ajudar l'ànima a alliberar-se.

Es pot visitar la casa dels familiars. Els amics vénen amb aliments. Al lloc on la persona va morir, s'encén un llum per il·luminar el camí de l'ànima i se li deixa una mica d'aigua. Per a les reunions de dol, hi ha oracions i himnes religiosos cantats (*bhajans*).

L'alimentació. Respon habitualment a un menú vegetarià. Els lactis són acceptables si no hi ha greix animal.

Festes

Algunes de les més importants són:

- *Krshna Janmashtami* (juliol-agost): commemora el naixement de Krishna, avatar de Vishnú.
- *Navaratri* (setembre-octubre): nou nits en les quals es tributa culte a la deessa.
- *Divali* (octubre-novembre): festival de les llums. És la festa més rellevant de l'any.

Objectes

Els homes poden portar un fil o corda sagrada (*yajñopavita*) sobre l'espatlla o lligat al canell que no s'ha de treure. Simbolitza que la persona ha rebut el coneixement espiritual.

Alguns hindús poden desitjar tenir imatges religioses, espelmes, estàtues petites de les deïtats familiars, una campana o aliments prop del seu llit.

Organització de la comunitat i de l'atenció als malalts

No té jerarquia ni autoritat centralitzada. La seva estructura institucional és multipolar i respon a criteris més espirituals que institucionals, al voltant de gurus o mestres.

Les escoles filosòfiques i espirituals són molt àmplies i diverses. Van del teisme al no teisme (*advaita*). Molts grups s'organitzen entorn del culte a un déu particular, com els vaisnaves a Vishnu o els shivaïstes a Shiva.

El moviment Hare Krishna és considerat un subconjunt de l'hinduisme en la seva expressió del vaisnavisme bengalí.

Llibres

- Textos "revelats": els Vedes (*Rig, Yajur, Sama y Atharva*); els *Brahmanes*, els *Kalpasutres*, els *Aranyakas* i els *Upanishads*.
- Textos "tradicionals" (smṛti): *Vedāngas, Smṛtiasūtras, Dharma-sāstras, Itihāsas, Mahābhārata, Rāmāyana,*
- *Purānas i Tantras*. L'autoritat d'aquests textos depèn de la seva no contradicció amb la revelació. Destaca el *Sṛīmad Bhāgavad Gītā*, sumari, relativament breu i clar, dels ensenyaments espirituals hindús.

Textos

Els textos més freqüentment utilitzats per a l'acompanyament de la malaltia són: *Kātha Upanishad, Puruṣa Sūktam, Bhāgavad Gītā, Bhāgavad Purāna, Shiva Purāna, Vishnu Purāna, Rāmāyana* i *Mahābhārata*.

Si la família segueix algun mestre o tradició particular pot ser que tingui preferència pels textos o escrits del seu mestre.

Bṛihadaranyaka Upanishad, 1, 3, 28

"Condueix-nos de la ignorància a la Veritat
Condueix-nos de la foscor a la Llum
Condueix-nos de la mort a la Immortalitat Om, Pau,
Pau, Pau."

Gayatri, Rig Veda 3.62.10

“Meditem la glòria del Creador, que ha creat l’univers; que és digne de lloança; que és l’encarnació del coneixement i la llum; que treu tot pecat i ignorància.

Pugui Ell il·luminar el nostre intel·lecte.”

Taittiriya Upanishad, 50

“Om. Aclamem l’aromàtica Realitat de tres ulls que ho nodreix tot i incrementa la dolça plenitud de vida. Com el cogombre és alliberat de la seva tija, que nosaltres si-guem alliberats també de la mort per a la immortalitat.”

Rig Veda, 6, 11

“On la brillantor etern resplendeix, el regne en què la llum divina està, col·loca’m, Purificador, en aquest immortal, imperible món. Fes-me immortal en aquest regne en què el moviment és d’acord al desig, a la tercera regió, el tercer cel dels cels, on els mons són resplendents.”

Katha Upanishad, 2, 1, 10

“El que està aquí, està allà. El que està allà, està aquí igual. Qui hi veu diferències, va de mort en mort.”

Isha Upanishad, 17

“Que per la força de la Vida m’identifiqui jo ara amb l’esperit de llum immortal, en aquest mateix moment en què el cos mortal serà reduït a cendres. Om. Recorda, oh, ment, el que has fet. Recorda, recorda tot el que has fet.”

Bhagavad Guita, 2, 19-25

“El que la considera capaç de ser morta, el que la considera ferida de mort, cap dels dos posseeix el coneixement veritable: no mata, no és matada. No neix, ni mor; no ha estat ni tornarà a ser. És innata, necessària, eterna, primordial, no la mata quan es mata el cos. L’ésser espiritual que la reconeix com indestructible, necessària, innata, oh, fill de Prtha, com i qui el faria matar o mataria? De la mateixa manera que un ésser humà ha rebutjat uns vestits usats i pren de nous,

l'ànima encarnada, rebutjant el seu cos usat, viatja a d'altres que són nous. Les armes afilades ja no la fereixen, el foc no la crema, l'aigua no la mulla, no més que el vent la pot arribar a assecar. No pot ser tallada, ni cremada, ni mullada, ni dessecada; necessària, omnipresent, estable, indestructible, és eterna. Se la considera més enllà de les aparences, dels conceptes i de les alteracions. Per aquesta raó, tu que saps això, no sabries tenir compassió d'ella."

Rig Veda, 10. 14. 2,8

"Yama va ser el primer a trobar-nos la nostra llar, un lloc que mai pugui ser arrabassat, on els nostres antics pares han anat; tots els nascuts van allà per aquest camí, caminant sols. Reuneix-te amb els teus pares, reuneix-te amb Yama, reuneix-te amb la realització dels desitjos en el més elevat cel; alliberant-te d'imperfecions, troba de nou casa teva, i sigues unit a un cos lluminós."

Brihadaranyaka Upanishad, 4, 3. 11-14

"De la mateixa manera en què un cuc, un cop ha arribat a l'extrem d'un bri d'herba, es contreu per a un nou avanç, així aquest atman, sacsejant el cos, despullant-se del no-ésser, es contreu per a un nou avanç. [...] 'Sense goig' és el nom d'aquests mons embolicats per profundes tenebres. Allà van, quan moren, els éssers humans ignorants, sense intel·ligència. Si conegués l'atman i es digués a si mateix: 'Jo ho soc' Per què, i mogut per quin desitg la persona s'affligiria pel cos? Qui ha trobat, qui ha conquistat l'atman, entestat a les tenebroses complexitats del cos, aquell és el creador, l'autor de tot. El món li pertany, és el mateix món. Mentre som aquí baix podem aprendre aquestes coses. Si no, no queda més que ignorància i immensa misèria. Els que les saben, es fan immortals. Els altres estan lliurats només al sofriment."

Lleis de Manu, 4, 238-239

"No infringint cap dolor a cap criatura, una persona hauria d'acumular, poc a poc, mèrit espiritual per adquirir un company en el proper món... Ja que en el

pròxim món, ni el pare, ni la mare, ni la dona, ni els fills, ni els familiars seran els seus companys; només el mèrit espiritual roman amb ell.”

Rig Veda, 9, 113, 7-11

“Porta’m, oh Purificador!, a aquest món immortal i indefectible, on la llum celeste mora i l’esplendor perfecte brilla sempre. Fes-me immortal allà, al món on regna Yama, el rei; on, de debò, es troba el santuari dels cels i on l’aigua viva i fresca corre. Fes-me immortal allà, al món on, a voluntat, ens és donat moure’ns; s’escau esfera del cel dels cels, on de llum desborden les seves regions. Fes-me immortal allà, al món del viu anhel i l’esperança ardent, regió del sol esplèndid on aliment i sacietat trobem. Fes-me immortal, allà, al món on felicitat i goig sobreabunden, on plaer i delícia van units, on es compleixen tots els desitjos.”

Mundaka Upanishad, 3, 2, 8

“De la mateixa manera que els rius, discorrent, es dissolen en l’oceà i perden la seva individualitat, així el savi, alliberat de la individualitat, se submergeix en el diví Esperit universal, el més alt del més alt.”

Música

- És molt inspirador escoltar ragues clàssiques interpretades per grans mestres com Ravi Shankar, Hari Prasad Chaurasia, Shiv Kumar Sarna i L. Subramaniam, Ustad Vilayat Khan.
- En el camp vocal, poden ser útils els *bhajans* (cants devocionals) amb poemes de Kabir, Mira Bai, Tukaram, etc., interpretats per mestres clàssics com: PT. Jasraj, Hari Om Saran, Bhimsem Joshi, Dr Balamurali Krishna, Lakshmi Shankar, Lata Mangeshkar, Subbulak-shni, etc.
- Es poden usar mantres com “Om Namah Shivaya”, “Om Namo Narayanaya”, “Gayatri mantra”, “Aditya Hridayam”, “Maha Mrityunyaya mantra”, “Hanuman Chalisa”.

- També himnes de lloança, com les diferents oracions del matí (*suprabhatams*), dedicats a les diferents divinitats.

Hi ha també música amb recopilacions de textos sagrats com el *Bhagavad Gita*, *Adi Sankara stotrams*, *Sri Laita Sahasranam*, etc., amb bones versions gravades per Swami Brahmananda de la Chinmaya Mission i també pels monjos de la Ramakrishna Missions. És recomanable el CD de cants vèdics del *Ramanaashramam*.

Consultors

Bhakti Das, president del Centre de ioga Vedanta Sivananda de la Divine Life Society.

Gundicha Das, president del Consell d'ISKCON (International Society for Krishna Consciousness) a Espanya.

* Glossari

Atman: essència o realitat individual immortal d'ésser humà que no està separada del principi còsmic de Brahman o Realitat Última. A Occident sol identificar-se amb l'ànima.

Brahman: principi de la Realitat Última, omnipresent i etern. És concebut com el si mateix o *atman* de totes les formes de vida. Segons certes escoles, la finalitat de la vida és la identificació de l'*atman* amb *Brahman*.

Samsara: doctrina de la transmigració de l'ànima individual. Es considera que no té inici. L'alliberament del *samsara* és, però, possible i desitjada i es produeix per la realització espiritual (*moksa*), per l'acció ritual o desinteressada (*karma*), pel coneixement veritable (*jñāna*), per l'amor o devoció intensa a Déu (*bhakti*) o per la pràctica del ioga.

Shraddha: els rituals destinats a ajudar les ànimes dels difunts a alliberar-se de lligams que poden mantenir-los subjectes a aquest món. Es fan entre el 10è (casta brahmans) i el 31è dia (altres castes) després de la cremació del cos i s'han de repetir molt sovint. S'ofereix aigua i s'aboquen boletes d'arròs fora de la casa on vivia el difunt. En algunes

comunitats s'han substituït o complementat aquests rituals donant de menjar als pobres o oferint donacions als orfes.

Karma: llei segons la qual tots els actes produeixen resultats futurs positius o negatius.

Mantra: síl·laba o síl·labes la repetició regular de la qual, mitjançant un so determinat, purifica la ment, alliberant-la de les preocupacions mundanes i portant-la al coneixement de la divinitat. És una fórmula invocatòria que conté el nucli de l'ensenyament del guru o mestre espiritual.

Moksa: alliberament final del cicle de les reencarnacions o samsara*.

Si vol facilitar-nos alguna informació addicional rellevant, pot dirigir-se a secretaria@audir.org

La responsabilitat de les opinions expressades en aquesta publicació correspon exclusivament als seus autors. La Fundació "la Caixa" no s'hi identifica necessàriament.

Sikhisme

Temple d'Or, Amritsar (India)
Bunti 90 en Wikimedia Commons

Denominació

Sikhisme.

Origen i fundador

La religió sikh va ser fundada a l'Índia per Guru Nanak (1469 - 1539) i difosa a través dels ensenyaments d'altres nou gurus* successius.

En 1708, el desè guru, Gobind Singh, va posar fi al magisteri personal elevant l'escriptura sagrada que recollia els ensenyaments de tots els gurus al rang de *Guru Granth Sahib*, des de llavors considerat l'"etern Mestre vivent".

Sikh significa "estudiant" o "el que aprèn".

Doctrines i creences

- Els sikh adoren un Déu únic, sense forma ni representació, que és l'origen i l'essència dels éssers humans. Creuen que la llum divina s'encarna en els ensenyaments del *Guru Granth Sahib*, al qual no consideren un simple "llibre", sinó un guru viu i etern, digne d'un profund respecte i devoció.
- El sikhisme va néixer i es va desenvolupar com a reacció contra les injustícies socials originades pel sistema de castes de la tradició hindú i contra qualsevol discriminació per raó de classe, gènere, religió, etc.
- El 1699, el desè guru, Guru Gobind Singh, va instituir la Khalsa (orde de sikhs iniciats) diferenciant definitivament el sikhisme de l'islam i de l'hinduisme, religions dominants a la regió del Panjab on va sorgir.

Els membres de la *Khalsa* es comprometen a meditar freqüentment, a incorporar els ensenyaments dels gurus en tots els aspectes de la vida quotidiana i a portar una sèrie d'"articles de fe" distintius.

---

* Glossari: les paraules que porten asterisc s'expliquen en el glossari ubicat al final de cada capítol.

- Els sikhs creuen en la reencarnació* de l'*atman* (l'ànima immortal). Aquesta neix i mor successivament fins que arriba l'alliberament final. El sikh tracta de viure d'acord als ensenyaments dels gurus per poder trencar aquest cicle i tornar a Déu, que és l'Ànima Suprema.

Aquest món i aquesta vida estan dominats per la il·lusió, la mentida i l'autoengany, que oculten la llum divina. Però la vida terrenal ofereix l'oportunitat de viure de forma virtuosa per assolir un nivell espiritual més elevat i finalment, l'alliberament. La mort corporal definitiva —quan l'ànima no es torna a reencarnar— suposa l'anhelat retorn a la Divinitat i és, per tant, un moment de joia.

Moral, comportaments i compromisos

La persona que viu de forma devota i virtuosa, d'acord amb els ensenyaments dels gurus, pot arribar a l'alliberament. Però cinc vicis principals enfosqueixen la ment humana i l'impedeixen assolir-lo: la luxúria, la còlera, la cobdícia, l'opulència i l'orgull. Per combatre'ls, s'insisteix en la disciplina, l'ascesi, la castedat, la puresa, la neteja... Està prohibit mentir, calumniar, cometre adulteri, beure alcohol, fumar, etc.

El sikh ha d'aprendre a escoltar en el seu interior quina és la voluntat divina i a caminar en ella, de pensament, paraula i obra.

El Guru Nanak va ensenyar els tres pilars que han de regir la conducta cotidiana:

- *Naam Japo*: meditar, recitar i cantar constantment el nom de Déu;
- *Kerat Karo*: guanyar-se honradament el suport;
- *Vand Chhako*: compartir els guanys amb els altres.

Tenir cura de la salut física és una obligació religiosa, ja que el cos és el vehicle que permet complir les obligacions tant sagrades com profanes.

Segons algunes interpretacions del *Guru Granth Sahib*, per atenuar un mal, un sikh mai ha de prendre substàncies al·lucinògenes (cànnabis, opi, alcohol, etc.).

Com el sikhisme és originari de la Índia, pot ser que alguns sikhs volguin combinar els tractaments prescrits amb la medicina tradicional índia.

Pràctiques i ritus

- La cerimònia de l'amritsankar, el ritual d'iniciació per a homes i dones com a membres de la *Khalsa* i durant el qual es pren un nèctar sagrat anomenat amrit. Implica un elevat grau de compromís religiós, visualitzat a través dels cinc "articles de fe" (o les cinc "k"):
  - *Kesh*: cabell i pèl sense tallar;
  - *Kara*: braçalet d'acer;
  - *Kanga*: pinta de fusta;
  - *Kachera*: roba interior de cotó;
  - *Kirpan*: objecte en forma de gumia (daga), però que és un símbol de compassió.
- El langar, pràctica habitual en tot lloc de culte sikh (*Gurdwara*). Consisteix en un dinar comunitari consagrat i servit gratuïtament a qualsevol visitant, sense discriminació de cap tipus. Transmet el missatge fundacional igualitari del Guru Nanak i expressa l'ideal de servei desinteressat (*Sewa*).
- La meditació (*Simran*) és un altre ideal sikh. Els sikhs iniciats s'aixequen molt d'hora, cap a les quatre, i llegeixen cinc himnes compostos pels gurus i continguts en el *Guru Granth Sahib*. Llegeixen un altre a la tarda, en caure el sol, i l'últim abans d'anar-se'n a dormir.

La malaltia. Alguns sikhs poden demanar l'assistència d'un *Granthi* (l'encarregat de la *Gurdwara* de llegir i tenir cura del *Guru Granth Sahib*) per acompanyar el moribund i resar determinades oracions.

Els familiars i amics del moribund llegeixen la *Sukhmani Sahib* (oració de la pau) i repeteixen constantment *Wahe-Guru* (que significa "Saviesa Indescriptible"), a manera de mantra o invocació, per ajudar el seu ésser estimat a centrar-se en el diví.

La mort. S'han d'evitar els plors i lamentacions i seguir repetint *Wahe-Guru*.

Els familiars solen preferir emportar-se el difunt a casa fins al funeral. Els preparatius del mateix i dels rituals tradicionals solen córrer al seu càrrec.

La cremació és el procediment preferit i més habitual a l'Índia. El que està desaconsellat és tot tipus de culte als cossos morts, com la col·locació de làpides. El dia anterior o el mateix dia, el cos es renta i es vesteix amb roba neta i amb les cinc "k" en el cas dels sikhs iniciats.

El dia de la cremació, es duen a terme els *Antam Sanskar* ("ritus finals") en presència del cos i en la *Gurdwara* o a casa del difunt. La comunitat canta per consolar els familiars. Al crematori, la cerimònia sol tenir lloc en privat. Se segueix cantant i es parla de les qualitats de la persona morta. El fill gran o un parent proper inicien la cremació encenent el foc. Les cendres són enterrades o submergides en aigua corrent (idealment del riu *Satlush*, el més llarg dels cinc que flueixen pel Panjab).

El *Sehaz Paath* consisteix en una lectura completa del Guru Granth Sahib durant deu dies després de la cremació. Es pot fer a casa, on la família ofereix menjar (el *langar*) en nom del difunt als convidats, familiars i amics i també als necessitats. Després es dona per finalitzat el dol.

L'alimentació. Molts sikhs són vegetarians. Hi ha una gran varietat d'aliments i de pastissos que es cuinen de manera ritual i que porten als malalts com a mostra de compassió.

Festes

- Els *Gurpurbs* són les deu celebracions relacionades amb la vida dels gurus. Destaquen els naixements del *Guru Nanak* (entre octubre i novembre) i del *Guru Gobind Singh* (entre desembre i gener).
- *Baisakhi* (abril), que commemora la institució de la
- *Khalsa* i coincideix amb l'Any Nou indi.

Objectes

- Les ja mencionades cinc "k".
- La *Khanda*, una mena d'escut d'armes tradicionals índi-

es, recordatori de les que es van usar en temps dels gurus, i avui convertides en símbols espirituals i no violents.

- Imatges del Guru Nanak o d'altres gurus.
- Fotografies del Temple d'Or a Amritsar (Panjab, Índia), centre espiritual dels sikhs de tot el món i on es guarda el *Guru Granth Sahib* original.
- El mateix *Guru Granth Sahib*. Si un malalt porta un exemplar a la seva habitació, cal demanar permís abans de tocar-lo i sempre manipular-lo amb molt de respecte.

Organització de la comunitat i de l'atenció als malalts

La comunitat sikh espanyola no té un òrgan central que l'aglutini. S'organitza al voltant de les gurdwares locals. Aquestes són, a més d'un lloc de culte, un punt de trobada social on es desenvolupa una activitat humanitària dirigida a la pròpia comunitat i a l'exterior.

En tot temple, hi ha una "Santa Companyia" (*Sat Sangat*), formada per aquells membres de la comunitat al servei permanent del *Guru Grant Sahib* (cada comunitat té el seu) i a l'atenció i al suport permanents de la comunitat.

Llibres

- *El Guru Granth Sahib*.
- El *Dasam Granth*, compost pel desè guru i considerat la segona referència escrita sagrada.

Textos

Per al malalt

***Mool Mantar* (primer himne del Guru Grant Sahib)**

"Un sol Creador Universal, Veritat és El seu Nom.
Creativa La seva personalitat.
Sense Por, sense Venjança. Immortal, Sense Principi,
Sense Fi, Auto Existent.

Per la Gràcia del Veritable Guru.
Canta i medita en això, Ell era Veritat en el principi, Ell
ha estat Veritat a través de totes les èpoques.
Ell és Veritat ara, i Oh!, diu Nanak, Ell sempre serà
veritat.”

Ashtapadi I (pàg. 262 de la versió original / pàgs. 334-335 de la versió en castellà del Guru Grant Sahib)¹

“Medita en ell i obtingues la Pau, els teus patiments i
afliccions desapareixeran.

Medita en Ell, Qui compenetra i omple l’Univers
sencer, i El Nom del qual és recitat per milions de
criatures. Els *Vedes*, els *Puranes* i els llibres Semítics
de paraula pura són en realitat la creació del *Naam*, el
Nom del Senyor. Aquell a qui el Senyor beneeix amb
una Partícula del Seu Nom en el seu cor, a través de
La seva Lloança, no té límit ni compte.

Diu *Nanak*, salveu-me juntament amb aquells que
enyoren només la Visió de La teva Darshan.

El Nom Nèctar del Senyor, el Dador de la Pau en
la ment, és enaltit a la Consciència dels *Gurmukhs*.
Meditant en el Senyor, l’ego s’esvaeix. Meditant en
el Senyor, se’n va el dolor de *Yama*. Meditant en el
Senyor, la por a la mort desapareix.

Meditant en el Senyor, els teus enemics són destruïts.
Meditant en el Senyor, res pertorba la teva Pau.
Meditant en el Senyor, romans despert nit i dia.

Meditant en el Senyor, un s’allibera de les seves pors.
Meditant en el Senyor, se’n van els sofriments i les
afliccions.

Medita en el Senyor, a la *Saad Sangat*, la Societat dels
Sants, ja que si estimes el Senyor, seràs el mestre de
tots els tresors.

*Meditant en el Senyor, un es torna home miraculós, el
mestre dels Nou Tresors.*

*Meditant en el Senyor, un assoleix la Saviesa,
l’Acontentament, la Intel·ligència i l’Essència de totes
les coses.*

Meditant en el Senyor, es dona la Veritable Contemplació, Austeritat i Lloança.

Meditant en el Senyor, un fa a un costat l'amor per l'altre.

Meditant en el Senyor, un es banya a la Santedat. Meditant en el Senyor, un és honrat en la Cort del Senyor.

Meditant en el Senyor, un fa el que és bo. Pensant en Ell, un es banya a la Font de Santedat i totes les accions que s'emprenen donen els més preciosos fruits. Només aquells que reben La seva Benedicció mediten en ell."

Mejl Guru Aryan o "Cinquè Canal Diví" (pàg. 962 / pàg. 752 del Guru Grant Sahib)

"Déu és l'Únic Metge Veritable, ja que els metges del món no han trobat cura per l'Ànima en pena. El Nèctar del Guru és l'única Medicina Veritable.

Diu Nanak, aquell que l'enalteix en la ment, s'allibera de tot pesar."

Gauri Sukjmani o "La Joia de Pau", en Mejl Guru Aryan o "Cinquè Canal Diví" (pàg. 268 / pàg. 341 del Guru Grant Sahib)

"Tu ets el Mestre, Et dono gràcies per aquesta vida i aquest cos, que són Els teus Regals. Ets el Pare i la Mare; som Els teus fills i la nostra alegria depèn de La teva Gràcia.

Oh Emmotllador del nostre destí, el més Alt Cim, només Tu coneixes les formes en què Et manifestes i els mitjans de què Et serveixes.

Diu Nanak, em postro davant de Tu per sempre i per sempre."

Fragment de Bhagat Kabir Ji (1440-1518), poeta, músic, filòsof, místic i sant de la Índia, la poesia del qual va ser incorporada al Guru Grant Sahib.

"Oh Déu Totpoderós! Hi ha algú que pugui salvar-me del dolor d'aquest ego que lluita contra mi, dia i nit, i no em deixa pensar calmadament? Els meus desitjos em produeixen encara més pena. No sé com passar la meva vida en aquest món! Quan no havia nascut

encara, romania en l'èxtasi de la llum de Déu en l'úter de la mare.

Recordo el temps quan era Estimat pel meu veritable Estimat Déu. Però des que vaig arribar a aquest món, les cinc tendències malignes m'han amortallat.

Dia rere dia, soc sufocat i arrossegat per elles fins al límit d'aquest cos. El preu que està pagant aquest sofrent, és que elles volen que perdi aquesta inapreciable vida al cos humà i la meva oportunitat daurada de conèixer Déu, i en fallar, sigui precisament com la resta del món. És una llàstima que hagi pagat el preu: em vaig vendre a aquestes cinc tendències perverses i elles m'han saquejat. Ara veig que el món sencer és fals com un miratge i comprenc que tant el desig com la il·lusió m'han congelat en aquesta existència."

Per als familiars i amics

***Guru Grant Sahib* (pàg. 262 / pàgs. 333-334)**

"El *Guru* és la Mare, el Pare, el Déu de déus, el Mestre. El *Guru* és l'Espòs, el Dissipador de la ignorància, el Parent, el Germà.

El *Guru* és el Benefactor, qui ens beneeix amb el *Naam*, el nom del Senyor i ens dona la capacitat de contenir la ment per *La seva Mantra*.

El *Guru* és la Pau Encarnada, la Veritat i la Saviesa, la Pedra Filosofal que, en tocar-la, tot esdevé en or i molt més.

El *Guru* és el Lloc de pelegrinatge, el Tanc de Néctar, rentant-se en Ell, un es torna infinitament savi.

El *Guru* es el Creador, el Destructor de errors, el Purificador de los que los cometen.

El *Guru* és el Creador, el Destructor d'errors, el Purificador dels que els cometen.

El *Guru* era al principi i preval a través de les èpoques i enfocant-se en la seva *Mantra*, un és salvat. El Senyor ens beneeix amb la Companyia del *Guru* perquè no saltres, els que estem enfonsats encara en la dualitat, puguem ser salvats també.

El *Guru* Diví és el Veritable *Guru*, el Suprem Déu nostre Senyor, el Senyor Transcendent, *Nanak* es postra en humil Reverència al Senyor, el *Guru* Diví."

Gauri Guareri, en Mejl Guru Aryan o "Cinquè Canal Diví"
(pàg. 217 del *Guru Grant Sahib*)

"Per moltes vides vas ser un cuc insignificant; per moltes vides, un elefant, un peix i un cérvol; vas ser també ocell i serp; per moltes vides més vas ser junyit com bou i després com cavall.

Després de molt temps has arribat a la glòria de l'encarnació en el cos humà; aprofita, perquè ara és el moment en què pots realitzar en Consciència al Senyor. Època rera època, un va ser roca i muntanya; època rere època un ha estat adornat amb fulles i tantes vegades un ha pres forma en la matriu. Un ha vagat per milions d'espècies de vida."

Guru Grant Sahib (pàg. 1.363 / pàg. 1.256)

"Quan els dies d'un s'acaben, qui ens pot salvar? Què tant els metges poden seguir intentant, teràpia rera teràpia? Oh ximple mortal, recorda, el Senyor és l'Únic que et serà útil al final, doncs sense el *Naam*, el cos es torna cendra i tot es va al rebuig.

Beu la Medicina de l'Incomparable i Inapreciable *Naam*, el nom del Senyor, meditant i participant junts, els Sants beuen i comparteixen amb els altres. Només serà beneït amb Ell, qui té el Destí per rebre-ho, oh Senyor, ofereixo la meva vida en sacrifici als que gaudeixen de l'Amor del Senyor.

Els metges es reuneixen en assemblea, però la medicina és efectiva quan el Mateix Senyor és al mig, les seves bones accions i *Karmes* es tornen aparents i així, oh Senyor, els dolors, la malaltia i els errors desapareixen del seu cos.

Un Déu Creador Universal, per la Gràcia del Veritable *Guru*."

Guru Grant Sahib (pàg. 263 / pàg. 336)

"Oh Senyor meu, que alleugereixes el dolor i el sofriment dels pobres; Tu, que inundas el cor de tots els éssers i prens sota La teva Protecció els desemparats, brinda'm La teva Misericòrdia, Senyor, Aneu Pietat de mi!"

Kirtan Sohila

L'última de les cinc recitacions diàries esmentades anteriorment i que es realitza al vespre:

“Déu U Creador Universal. Per la Gràcia del Veritable Guru: En aquesta casa on les lloances del creador són cantades i considerades. En aquesta casa, canti les cançons de l’elogi; mediti i recordi al creador el Senyor. Canti les cançons de l’elogi del meu Senyor intrèpid. Soc un sacrifici a aquesta cançó de l’elogi que causa la pau eterna.”

Per a després de la mort i el dol

Gauri Kabir yi, Ti-Padas i Chau-Tucas (pàg. 327 / pàg. 422 Guru Grant Sahib)

“Jo no veig la mort més; només veig el meu Senyor, el Déu. Estic lliure d’afliccions, i visc en una Pau Permanent. Els meus enemics s’han tornat els meus amics, i els malfactors s’han tornat per a mi piadosos al cor. I ara trobo Pau i Èxtasi per tot arreu. Tant com conec el meu Senyor, tant així conec el que és la Pau. Milions d’afliccions que van infestar el meu cos es van convertir en Èxtasi, mateix que ve del tràngol de l’Equilibri. Aquell que coneix el seu Ésser, veu el Senyor prevalent en tot; a ell cap aflicció ni maldat li toca.

La meva ment ha retornat a la seva puresa original, però ho vaig saber tan sols quan vaig morir per a mi mateix. Diu

Kabir, aquesta, en realitat, és la forma de submergir-se en l’Èxtasi, que un deixi de tenir por i deixi de provocar-li a d’altres.”

Música

El *Guru Granth Sahib* està organitzat en 31 ragues o ritmes tradicionals, cadascuna de les quals té la seva pròpia forma de cantar-se.

Kirtan Sohila, himne que els sikhs reciten abans d’anar-se’n a dormir.

Cants dels poemes del mateix Kabir. Exemple d'interpretació a càrrec de Shubha Mudgal:

<https://www.youtube.com/watch?v=yJWCwmXOzmE>

Autor

Associació UNESCO per al Diàleg Interreligiós.

Consultors

Hardev Singh, representant de la comunitat sikh espanyola.

Kartar Singh, portaveu del Consell Religios Sikh de Catalunya i director de l'Escola Internacional Kundalini Yoga Golden Temple.

* Glossari

Guru: figura típicament índia. El "Mestre espiritual", aquell que il·lumina amb la llum divina. Etimològicament, prové de gu ("foscor") i ru ("trencar").

Reencarnació: paraula derivada del grec que significa "pas de l'ànima d'un cos a un altre". És una doctrina d'origen indi (600 aC), pròpia de les religions amb una concepció cíclica del temps. S'utilitzen com a sinònims, però no són exactament el mateix, la transmigració de l'ànima (*metempsicosi*) o el renaixement (*palingenèsia*), que poden referir-se a un nou naixement o un nou estat d'ànim en un altre lloc, no necessàriament en un altre cos.

Citacions

1. Les referències dels textos aquí presentats corresponen a la traducció del *Guru Granth Sahib* al castellà, a càrrec de la Singh Sahib Babaji Singh Khalsa: <http://www.sikhs.nl/downloads%20spanish.htm>. També hi ha una traducció del *Guru Granth Sahib* a càrrec de la Ustad Bhai Sahib Haribhajan Singh Ji Khalsa: <https://es.scribd.com/doc/17442636/2SIRI-GURU-GRANTH-SAHIB-EN-ESPANOL>

Si vol facilitar-nos alguna informació addicional rellevant, pot dirigir-se a secretaria@audir.org

La responsabilitat de les opinions expressades en aquesta publicació correspon exclusivament als seus autors. La Fundació "la Caixa" no s'hi identifica necessàriament.

Tradicions xineses: confuciana i taoista

Pavelló Kuixing, Shanghai (la Xina)
Kanegen en Wikimedia Commons

Denominació

Tradicions xineses: confuciana i taoista.

Origen i fundador

El confucianisme es va desenvolupar a la Xina a partir dels escrits del savi i filòsof Confuci (551-479 aC). Va ser adoptat com la filosofia de l'estat i el codi ètic del poble durant el segle I aC. Molts xinesos valoren i practiquen les virtuts confucianes, però rarament s'identifiquen com a fidels d'aquesta tradició.

El taoisme es remunta a les religions prehistòriques xineses. Com filosofia troba els seus orígens entre els anys 2900 i 2800 aC, quan Fu Xi —personatge llegendari considerat com el primer sobirà de la Xina— va crear el símbol del Pa Kua¹, compost per vuit trigramas i que és la base filosòfica del taoisme. Al segle VI aC Lao Tse va escriure el Tao Te King. La religió es va desenvolupar formalment durant el segle II dC.

Doctrines i creences

Confucianisme

- Creu en les forces del *yin* (foscor, feminitat) i del *yang* (llum, masculinitat). Ensenya que la tensió entre ambdós desemboca en un procés de canvi sense fi, que és l'ordre natural. La finalitat dels practicants és fluir amb aquest procés i harmonitzar globalment el seu comportament i el de la societat amb aquest ordre natural.
- Subratlla la importància de les relacions interpersonals i de l'empatia amb l'altre, especialment en els moments i períodes de sofriment.
- Per a la majoria dels confucians la major virtut és el *ren*, o la benevolència envers els altres.
- Cal realitzar l'harmonia última, personal i social, en la vida. Per a això, s'han de cultivar bé les cinc relacions: de governant a súbdit, de pare a fill, de marit a dona, d'ancià a jove, d'amic a amic.

- Confuci no va creure en l'existència d'una altra vida després de la mort.

Taoisme

- Té una jerarquia de deïtats, que inclou déus, humans immortals i ancestres. Hi ha deïtats per a cada ocasió i element de la natura. Les deïtats supremes que presideixen el panteó són *San Ch'ing* ("Les tres pures").
- La creença més important és el concepte de Tao, que no pot ser descrit en paraules. És l'últim, l'inexpressable, la força indefinible de la creació que dona vida a tots els éssers i harmonia a l'ordre natural.
- La gent ha de traspasar un riu fosc després de la mort i les llums en l'aigua ajuden al difunt a creuar el riu. A la vida després de la mort, hi ha persones que no troben el necessari per viure i es nodreixen de l'energia i de la por dels vivents. Cal aplacar aquests fantasmes.
- La mort és una porta a la immortalitat i un alliberament del cos. El cos viu està ple de déus, esperits i monstres. Una sèrie de rituals serveixen per conjurar aquests éssers i aconseguir que protegeixin el cos.
- Té més interès en la immortalitat que a la vida més enllà de la mort.

La ruptura de l'harmonia de les relacions humanes (confucianisme) o dels éssers humans amb la natura (taoisme) es manifesta en la malaltia, ja que, en la medicina xinesa, la salut és un estat d'harmonia física i espiritual amb la natura.

Confucianisme i taoisme ensenyen que el cos està compost de cinc òrgans sòlids o *ts'ang* (fetge, cor, melsa, pulmons i ronyons) i cinc òrgans buits o *fu* (la vesícula, l'estómac, l'intestí gros, l'intestí prim i la bufeta). Aquests òrgans tenen una relació complexa que ajuda a mantenir l'harmonia corporal.

Moral, comportaments i compromisos

El confucianisme és, bàsicament, un comportament ètic que dona peu a molt diverses pràctiques segons els fidels,

totes elles dirigides a preservar l'harmonia. Així, per exemple, un pare deu al fill educació, cura i guia moral, mentre el fill deu al pare obediència, respecte i cura en la vellesa.

El taoisme posa l'accent en la doctrina de la no-acció (*wuwei*), la finalitat és un estat de perfecta harmonia amb el Tao anomenat *p'u* ("simplicitat"). Això comporta també una recta conducta moral basada en el bon cor, la meditació intensa, una dieta estricta i un rigorós autocontrol. Una vida simple i el cultiu de la pau interior garanteixen longevitat i salut. Els difunts poden transformar-se en éssers sobrenaturals si cultiven la seva personalitat moral durant la seva vida.

Pràctiques i ritus

- La pràctica taoista només s'aprèn a través d'un mestre. Algunes pràctiques són comuns:
  - La recitació del Tao Te King, que expulsa els esperits malèfics, dona bona sort, perllonga la vida i cura la malaltia.
  - La meditació, que facilita l'espai mental per conèixer el Tao directament.
  - El control de la respiració, la forma més fàcil d'observar el fluir de l'energia a l'univers.

La malaltia. La millor preparació per a la mort és complir el teu deure (l'harmonia i la simplicitat) per poder accedir a la immortalitat.

En la tradició xinesa, parlar de problemes o esdeveniments negatius en veu alta pot atreure la mala sort. Per això, convé que els temes relacionats amb la malaltia es tractin amb gran sensibilitat.

Durant l'estada a l'hospital es poden realitzar pràctiques religioses per millorar la salut: lectura de textos sagrats o altres rituals amb aigua, plantes, espècies d'arbre, espases, segells, talismans i miralls.

Els pacients —fortament influïts per la medicina tradicional xinesa— poden desitjar tractaments complementaris amb acupuntura, herbes medicinals —com el ginseng— o moxi-bustió. La resistència a l'extracció de sang és cultural, no religiosa.

La mort. Els ritus mortuoris varien segons l'edat del difunt, la causa de la mort i l'estatus familiar i social.

En la cultura tradicional xinesa el funeral té cinc etapes, que els sacerdots taoistes o confucians —si n'hi ha— poden ser cridats a conduir:

1. Abans de morir, el moribund ha de veure a cada un dels seus familiars (per a això, pot ser adequat oferir-li una habitació privada àmplia).
2. La mort s'anuncia a la comunitat.
3. El cos es banya amb aigua fresca, per a fer més confortable el viatge al pròxim món.
4. Els familiars encenen una llum d'oli als peus del cos, per il·luminar el camí al cel, a la immortalitat.
5. L'enterrament es realitza quan el difunt ha estat tres dies a casa seva, sempre que sigui possible.

Confuci descriu² regles estrictes per als rituals *postmortem*, l'objectiu dels quals és assegurar la pau de l'ànima del difunt i separar el viu del mort per protegir els vius i ajudar els difunts a reunir-se amb els seus ancestres. Han de ser preparats pels fills o els joves de la família en coherència amb el principi de pietat filial.

Els ritus funeraris taoistes tenen quatre components principals:

1. El cant d'escriptures³ i letanies. Aquestes alliberen el difunt del seu sofriment.
2. Els rituals d'aigua i terra. Es construeix un altar i es realitzen complexos rituals per perdonar la culpa del difunt i permetre'l ascendir als cels o tenir una bona reencarnació. Duren entre 7 i 49 dies.
3. L'encesa i disposició de llums. En un altar, als peus del cadàver o en rius o llacs i fins l'enterrament. Il·luminen l'ànima del difunt i l'ajuden a sortir del regne de la mort.
4. L'alimentació de fantasmes afamats. Mitjançant rituals que inclouen oració, cant i ofrenes d'aliments.

A més a més, a la llar familiar es cobreixen les estatuetes de deïtats amb paper vermell (per evitar exposar-les al difunt) i

tots els miralls són ocultats (es creu que si algú veu el reflex d'un fèretre en un mirall, aviat tindrà un mort a la família).

Abans de ser col·locat en el fèretre, el cadàver es neteja amb una tovallola humida amb pols de talc i es vesteix amb les seves millors robes (les altres són cremades). El rostre es cobreix amb una tela groga i la resta del cos amb una blava brillant.

Durant la vetlla, el cadàver es col·loca a la casa o en un pati. Si és a la casa, el cap s'orienta cap a l'interior de la llar, més o menys a dos pams de terra i sobre tamborets. Es col·loquen corones de flors, regals (sovint un sobre blanc amb diners) i la imatge del difunt. Al costat d'un altar amb una espelma blanca encesa i encens fumejant, també es col·loca menjar. Els amics i coneguts cremen encens i fan una reverència davant el difunt. S'ofereixen oracions per ell i durant la nit un monjo o un devot recita escriptures taoistes. Els familiars distribueixen un mocador o un tros de fil vermell als assistents (per protegir-los contra els mals esperits).

Si és possible, els familiars i amics acompanyen el fèretre en processó, amb una barreta d'encens encès i llaços blancs. Portar el cadàver a coll comporta les benediccions del difunt. Quan el fèretre és descarregat en el cementiri, els presents han de girar-se. Els familiars han de llançar un palmell de terra a la tomba i el fill gran ha de posar en un encenser una mica de terra de la tomba.

Encara que la incineració és poc habitual, en situacions de diàspora solen produir-se barreges de diferents religions en els ritus funeraris dels difunts d'aquestes tradicions. Seria oportú preguntar a cada família sobre el particular.

El dol dura entre 49 i 100 dies i cada familiar vesteix una peça de tela de color a la màniga. Si el difunt era un nen o una dona no es requereix dol.

Es creu que l'ànima dels difunts torna a casa una setmana després de la seva mort. Els familiars han de romandre a les seves habitacions durant aquest dia.

L'alimentació. Els costums alimentaris responen a elements culturals més que religiosos.

Els pacients poden desitjar equilibrar la seva alimentació amb menjars considerats “calents” com carn vermella, espècies i menjar fregit (*yin*) i “freds” com la majoria de fruites i vegetals i el menjar bullit o al vapor (*yang*).

Festes

- Dia de Confuci. Celebra el naixement del mestre amb rituals, en temples o salons, que segueixen una estricta seqüència de 37 passos.
- Els taoistes celebren les Tres Deïdades Pures oferint dolços, intercanviant regals i amb una festa. El tercer dia hi ha una dansa del drac/lleó, que celebra la immortalitat i unió amb els esperits. Al llarg de l'any també celebren el naixement de deïtats i els solsticis.
- Naixement de Lao Tse, el quinzè dia del segon mes lunar.
- Els uns i els altres celebren l'Any Nou Xinès (*Chun Jíe* o “Festa de la primavera”), durant dues setmanes a l'inici de l'any lunar xinès (entre finals de gener i principis de febrer). Es realitzen rituals que poden incloure el culte al cel i a la terra, als déus familiars i la veneració dels ancestres. Una festa familiar reafirma la unió entre els parents.

Objectes

- Amulets: per protegir la salut i preservar de mals esperits. Habitualment tenen un conjur pintat amb un ídol o caràcters xinesos. Es poden portar als cabells o a la roba, posar en una porta, paret o dins d'una bossa vermella.
- Jade: Es pensa que té una correlació positiva amb la salut i es pot portar com amulet. Alguns creuen que si es trenca, dona mala sort.

Organització de la comunitat i de l'atenció als malalts

Al confucianisme ha una extrema diversitat, però sense divisions formals significatives. A Espanya no es coneix cap organització oficiosa ni oficialment reconeguda.

El taoisme no té una organització central o jerarquia. Alguns divideixen el taoisme en tres tipus d'organitzacions:

- Il·lustrades: compostes per èlits educades i centrades en l'estudi dels mestres i els textos clàssics.
- Comunitàries: interclassistes i amb sacerdots i rituals regulars.
- D'autocultiu: centrades en la recerca del benestar personal, la pau mental i la immortalitat espiritual.

A Espanya hi ha alguns centres taoistes, principalment a Madrid i Barcelona.

Llibres

Confucianisme

- Els Cinc Clàssics: *Shu Ching* ("Clàssic de la història"), *Shih Ching* ("Clàssic de les odes"), *I Ching* ("Clàssic dels canvis"), *Ch'un Chiu* ("Primavera i tardor anuals") i *Li Chi* ("Clàssic dels ritus").
- Els Quatre Llibres, dels quals el primer volum és el *Lun Yu* (les "Analectes" de Confuci), el text més reverenciat i que conté els principals ensenyaments del mestre. Els altres tres volums són *Chung Yung* ("Doctrina Mitja"), *Ta Hsueh* ("Gran Aprenentatge") i *Meng Tzu* (Menci).

Taoisme

- El text més important és el *Tao Te King* ("El Camí i el seu poder"). Alguns l'atribueixen a Lao Tse (s. VI). La majoria dels taoistes el consideren una guia essencial per a viure èticament i espiritualment en plenitud.

- Hi ha altres textos taoistes importants segons els diferents grups. Es tracta de revelacions d'éssers perfectes, sants i avatars que viuen en regnes superiors i revelen el funcionament secret del cosmos.

Textos

Confucianisme

Analectes, 7.34

Quan el mestre va estar veritablement malalt, Tzu-lu va demanar que el deixessin fer el ritu d'expiació. El mestre va dir, "existeix tal cosa?" Tzu-lu va respondre dient, "Sí, existeix. En un dels Cants fúnebres diu, Realitzem ritus d'expiació per tu, invocant els esperits superiors de l'espai i els esperits terrenals de baix". El mestre va respondre, "La meua expiació va començar fa molt de temps!"

Llibre del Ritual, 21.2.1

Ts'ai-wu va dir, "He sentit els noms kuei i shen, però no sé què signifiquen." El Mestre va dir, "L'esperit [intel·ligent] és de la naturalesa de shen, i mostra això en la mesura més plena; l'ànima animal és de la naturalesa de kuei, i mostra això en la mesura més plena. És la unió de kuei i shen la que forma la més alta exposició de doctrina. Tots els vivents han de morir, i morint, tornen al fonament; això es diu kuei. Els ossos i la carn es descomponen a sota i, ocults lluny, es transformen en la terra dels camps. Però l'esperit prové i és desplegat dalt en una condició de gloriosa lluminositat. Els vapors i olors que produeixen un sentiment de tristesa, [i brollen de la descomposició de la seva substància], són les essències subtils de totes les coses, i també una manifestació de la naturalesa de shen."

I Ching: "Gran Comentari", 1.4.2

La unió de la llavor i el poder produeix totes les coses; la sortida de l'ànima provoca canvi. Per això, arribem a conèixer les condicions dels esperits que surten i tornen.

Analectes, 11.11

Tzu-lu va preguntar com podria servir els fantasmes i els esperits. El Mestre va dir: "Fins que no hagin après a servir els éssers humans, com pots servir els fantasmes?". Tzu-lu, llavors, es va atrevir a fer una pregunta sobre els morts. El Mestre va dir: "Fins que sàpigues alguna cosa sobre els vius, com vols saber sobre els morts?".

Taoisme

Chuang Tzu, 23

Néixer no és un principi; morir no és un final. Hi ha existència sense límits; hi ha continuïtat sense un punt inicial. L'existència sense límits és l'espai. La continuïtat sense un punt inicial és el temps. Hi ha naixement, hi ha mort, hi ha sortida, hi ha entrada. Allò a través del que un entra i surt sense veure la seva forma, això és la Porta de Déu.

Chuang Tzu, 6

Mira la vida com un tumor inflat, una inflamació excel·lent, i la mort com el drenatge d'una úlcera o el supurar d'un furóncol.

Chuang Tzu, 2

Com sé que l'amor de la vida no és un error?

Com sé que qui tem la mort no és com un home que va deixar la seva llar quan era jove i va oblidar tornar? La senyora Li era la filla del guarda de frontera d'Ai. Quan ella va ser per primera vegada capturada i portada a l'estat de Chin, va plorar fins que el pit del seu vestit va quedar amarat de llàgrimes. Però més tard, quan va anar a viure al palau reial i va compartir amb el rei el seu luxós sofà i sumptuós menjar, va lamentar haver plorat. Com sé que els morts no es penedeixen de la seva inicial ànsia de viure? Aquests que somien en una alegre festa amb beguda, al matí següent poden gemegar i plorar. Aquells que somien en gemegar i plorar, poden, al dia següent, explotar d'alegria i anar de caça. Mentre somien no saben que estan somiant. En

el seu somni, poden fins i tot intentar interpretar el seu somni. Només quan han despertat comencen a saber que va ser un somni. Tard o d'hora ve el gran despertar, i llavors sabrà que tot ha estat un gran somni.

Hi havia una vegada Chuang Tzu que somiava que era una papallona, una papallona voleiant al voltant, passant-ho bé. No sabia que era Chuang Tzu. Tot d'una va despertar amb una sortida i va ser Chuang Tzu de nou. Però no sabia si va ser Chuang Tzu qui havia somiat que era una papallona, o si era una papallona somiant que era Chuang Tzu. Entre Chuang Tzu i la papallona ha d'haver alguna diferència. Això és el que s'anomena la transformació de les coses.

El mantra de la deïtat *Zi Qi Zhen Jun*

Seguir l'ordre de la profunditat de l'univers. Conservar l'essència i reflectir la llum de l'estrella polar Circular el *txi* del *yin* i del *yang*.

Presentar i escandir sempre, tancar l'esperit. Agafar el carro de jade per pujar al cel.

Portar la campana d'or per volar a l'óssa major.

Les estrelles dels quatre punts cardinals segueixen les fórmules del cel.

La terra sempre respecta la potència de l'univers.

Consultors

Tian Cheng Yang, mestre taoista del Centre d'Investigació de la Cultura Taoista de la Xina en el Temple de Baiyunguan (Pequín, República Popular Xinesa), seu de l'Associació Taoista de la Xina (Zhongguo Daojiao Xiehui) i fundador del Temple de la Puresa i el Silenci a Barcelona.

Arthur Mateu, vicepresident de l'Associació de Taoisme d'Espanya.

Citacions

1. Origen del *Zhou Yi* o "Llibre de les Mutacions" i predecessor del *I Ching*.
2. "Llibre de Ritus".

3. Les més usades durant els funerals són el “Llibre de Salvació”, el “Llibre de l’Emperador Jade” i el “Llibre dels Tres Oficials”.

Si vol facilitar-nos alguna informació addicional rellevant, pot dirigir-se a secretaria@audir.org

La responsabilitat de les opinions expressades en aquesta publicació correspon exclusivament als seus autors. La Fundació “la Caixa” no s’hi identifica necessàriament.

Ateisme

*Bust Bertrand Russell, Londres (Regne Unit)
Joan Carles Marset*

Denominació

Ateisme.

Origen i fundador

El pensament ateu no té un fundador i no es basa en una revelació o en els ensenyaments d'un mestre, sinó que es construeix de forma personal, a partir de la pròpia experiència i reflexió.

Els primers autors ateus coneguts a Occident són alguns filòsofs grecs, com Protàgores o Epicur. Si bé destaquen més per les seves crítiques a la religió i als excessos dels sacerdots que per una visió realment atea del món.

L'ateisme en sentit estricte es remuntaria al segle XVIII. Sovint se cita com el primer ateu a Jean Meslier, sacerdot catòlic que a la seva mort va deixar escrita una "Memòria contra la religió", on manifesta la seva convicció que Déu no existeix.

Fonaments

L'ateisme és la posició filosòfica d'aquells que rebutgen l'existència de Déu, d'un esperit o de qualsevol altra entitat sobrenatural de caràcter transcendent en el qual es trobin l'origen i el sentit de l'existència. L'ésser humà és una manifestació conscient de la matèria, capaç de conèixer i reflexionar sobre la realitat, i d'actuar-hi de manera responsable per tractar de millorar la seva destinació, individual i col·lectiva.

El resultat és que, per a un ateu, si Déu no existeix, llavors la majoria de les afirmacions de les religions manquen de sentit: no hi ha ningú que escolti les oracions, no existeix el paradís ni la resurrecció, és inútil esperar recompenses o càstigs en el més enllà. La mort és el final de la vida, i amb ella l'existència de l'individu acaba completament. Les persones atees estan convençudes que després de la vida no hi ha res més, i consideren que només roman el seu llegat, els seus éssers estimats, les seves obres i potser la seva memòria.

El que l'ésser humà vulgui fer ha de fer-ho en aquest món.

Només pot confiar en el seu propi esforç i en el dels seus semblants. El futur està a les seves mans i és la seva responsabilitat construir un món més just on tothom pugui viure en pau i llibertat.

Moral, comportaments i compromisos

Per a l'ateu no hi ha una moral absoluta que vingui dictada per un ésser superior. La moral és un conjunt de normes acceptades per una societat per fer possible la convivència entre tots els seus integrants. Per això, és sempre canviant i s'adapta a les circumstàncies històriques i als coneixements del món que tenim en cada moment.

Les normes morals han d'encaminar-se a eliminar el patiment i a garantir el major benestar possible per a tots els éssers humans. Cal, per tant, establir un marc de convivència i de respecte independent de les creences i conviccions particulars que es puguin compartir per tots els ciutadans. El marc definit per la Declaració Universal dels Drets Humans és un bon punt de partida per intentar trobar aquest conjunt de valors comuns.

Pràctiques i ritus

El pensament ateu es construeix de manera individual i, per tant, no és homogeni ni compta amb un conjunt de pràctiques i ritus establerts. Els ateus acostumen a seguir els principals ritus de pas propis de les societats en què viuen: celebren el naixement, el pas a la pubertat i a la convivència adulta i realitzen cerimònies per acomiadar les persones estimades o que han exercit un paper social rellevant.

La mort. Els ateus comparteixen el desig que a la seva mort, en qualsevol acte que es realitzi en la seva memòria, es respectin les seves conviccions i la seva cosmovisió atea del món.

La voluntat del moribund ha d'estar sempre per sobre dels desitjos, fins i tot benintencionats, de terceres persones, encara que es tracti dels familiars més directes. Per això, els ateus solen considerar que els serveis religiosos a residències, hospitals o altres centres públics d'atenció s'han

de limitar a aquelles persones que ho hagin sol·licitat conscientment i voluntàriament.

El funeral. Per respectar al màxim la voluntat del mort convé fer una declaració d'últimes voluntats on un expliciti el tipus de cerimònia que desitja per a si mateix.

El funeral sol consistir en un acte de comiat, amb flors i objectes significatius que han format part de la vida del difunt, i en què els seus éssers propers o, si escau, alguna autoritat realitzen breus parlaments recordatoris. Aquests s'alternen amb glosses sobre la vida i les virtuts del difunt i amb lectures de textos i poesies a través dels quals els seus éssers estimats manifesten els seus records, afecte i dolor.

L'acte pot acompanyar-se amb música pausada i serena per realçar l'emotivitat i aconseguir que els familiars i amics guardin un bon record de la cerimònia. És desitjable que la música i les lectures responguin a les preferències i els desitjos del difunt.

L'enterrament o la incineració. Els ateus no tenen una preferència clara per ser enterrats o incinerats. Així i tot, cal pensar que molts acceptin ser incinerats, ja que per a ells, el cos mort es transforma en matèria inerta, de la qual la fi última i inexorable és la descomposició. És una forma de tornar a la terra allò que procedeix de la terra. La condició seria sempre mantenir un tracte respectuós cap a les restes del difunt.

Festes

- 12 de febrer, Dia del naixement de Charles Darwin el 1809.
- 20-21 de març, equinocci de primavera.
- 20-21 de juny, solstici d'estiu.
- 22-23 de setembre, equinocci de tardor.
- 10 de desembre, Dia de la Firma de la Declaració Universal dels Drets Humans el 1948.
- 21-22 de desembre, solstici d'hivern.

Organització de la comunitat i de l'atenció als malalts

L'ateisme es construeix de manera individual i no homogènia. No hi ha seguidors o membres d'una concepció atea particular, sinó ciutadans que viuen en societat i comparteixen unes idees elementals sobre la naturalesa de la realitat i de l'existència humana.

Dit això, hi ha diferents organitzacions que agrupen persones atees i que poden oferir orientació sobre l'atenció a malalts i morts ateus. L'organització estatal de referència és la Unió d'Ateus i Lliurepensadors.

Textos

ANTONIO MACHADO, Proverbis i cantars

Tot passa i tot queda,
però el nostre és passar,
passar fent camins,
camins sobre la mar.

Caminant, són les teves
empremtes el camí i res més;
caminant, no hi ha camí,
es fa camí al caminar.

En caminar es fa camí,
i en tornar la vista enrere
es veu la senda que mai
s'ha de tornar a trepitjar.

Caminant no hi ha camí
sinó deixants en la mar.

CZESLAW MILOSZ, El regal

Quin dia feliç.
La boira es va dissipar d'hora.
Em vaig posar a treballar al jardí.
Colibrís quietos sobre el lligabosc.

Res sobre la terra que jo volgués tenir,
Ningú sobre la terra que jo pogués envejar.
Havia oblidat tot el que vaig patir,
No tenia ja vergonya de l'home que vaig ser.
No em feia mal el cos.
En redreçar-me, vaig veure el mar blau i les veles.

LUCIANNEU SÈNECA, Cartes a Lucili

En un lloc del camí deixaràs un company; en un altre, l'enterraràs; una mica més lluny t'esglaiarà la por; a través d'aquests entrebancs has de recórrer aquest camí borrascós i aspre. Perquè cada dia morim; cada dia se'ns treu una part de la vida, i tot i que creixem, la vida decreix. Perdem la infància, després la mocedad, després la joventut. Fins el dia d'ahir tot temps passat va finir; i aquest mateix dia d'avui ens el repartim amb la mort. I així com l'última gota no deixa en sec la clesidra sinó que és part d'un procés amb totes les gotes que van rajar abans, així aquella hora darrera en què deixem d'existir no produeix ella sola la mort, encara que ella sola la consumeixi. La mort és un somni tranquil i sense perill. Amb ella s'acaba la felicitat però també amb ella la calamitat s'allunya. Viu el que sigui suficient; i realitzat, espera la mort.

Selecció poètica¹

- GARCÍA LORCA, FEDERICO. "Si moro". *Acomiadament*.
- KAVAFIS, KONSTANTINOS. "Quan emprenguis el teu viatge a Ítaca". *Ítaca*.
- MARC AURELI. "No menyspreïs la mort..." No menyspreïs la mort.
- PARRA, NICANOR. "Fins després". *Ha arribat l'hora de retirar-se*.
- PESSOA, FERNANDO. "Quan creixi l'herba..." *Poemes incomplets*.
- WHITMAN, WALT. "Vira i lleva l'àncora!". *Fulles d'herba. Adéu a la meva fantasia. Salpa per no tornar més, nau de l'esperit*.

- YEATS, W. B. "Sé que em trobaré amb el meu destí".
Un pilot irlandès albira la seva mort.

Selecció musical

- BACH, JOHANN SEBASTIAN. Suite per a orquestra n.º 3 en Re Major, BWV 1068. II Ària.
- BARBER, SAMUEL. Adagio per a cordes, Opus 11.
- GIORDANO, UMBERTO. Fedora. *Intermezzo.*
- JOHN, ELTON. *Your song.*
- LENNON, JOHN. *Imagine.*
- MASCAGNI PIETRO. *Cavalleria Rusticana. Intermezzo.*
- MERTENS, WIM. *Close cover.*
- PUCCINI, GIACOMO. Gianni Schicchi. *O mio babbino caro.*
- RAVEL, MAURICE. *Pavana para una infanta difunta.*

Autor

- **Joan Carles Maset**, vocal de la Junta d'Ateus de Catalunya y membre del consell executiu de la Unió d'Ateus i Lliure-pensadors.

Citacions

1. Extret de: RUBIO, Andrés: *El árbol rojo. Versos para ceremonias laicas* (Demipage, 2010).

La responsabilitat de les opinions expressades en aquesta publicació correspon exclusivament als seus autors. La Fundació "la Caixa" no s'hi identifica necessàriament.

Annex

La mort i el dol en la religiositat gitana

La majoria dels gitanos espanyols són cristians, principalment evangèlics pentecostals i membres de l'Església de Filadèlfia. Aquesta església sorgeix a França cap a 1950 de la mà d'un pastor no gitano, Clément Li Cossec, que predicava entre els temporers gitanos, molts d'ells espanyols que al seu retorn van difondre el seu missatge. L'Església té un elevat ritme d'activitats i celebracions. El culte és pràcticament diari i combina la predicació, la pregària i la lloança. La música i el cant ocupen un lloc destacat. També realitza una tasca social (que inclou projectes per prevenir i combatre la drogoaddicció) i educativa.

A més a més, no cal oblidar el gran grup de gitanos catòlics, situats sobretot al sud d'Espanya, i els ortodoxos, arribats amb els últims cicles migratoris.

Però, més enllà de la tradició religiosa des de la qual es visqui, cal parlar d'una manera gitana de viure la religió. Des de molt petits, els gitanos s'acostumen a convida amb la mort com un fet natural: inevitable des del punt de vista humà i renovador per al creient. La vida és un camí cap al moment transcendental de la mort, que és l'entrada a l'existència en plenitud i a la trobada amb el Déu creador.

La malaltia i la mort es viuen en clau comunitària. Els familiars acompanyen els seus malalts en tot moment i lloc. En primer lloc, per verificar el seu estat. Un diagnòstic és una abstracció: si un no ho veu, pot no ser veritat. I en una cultura que es basa en la vivència de les coses, i en un grup humà que ha fet del tancar-se en si mateix una estratègia de supervivència, per creure sense veure cal haver-se guanyat prèviament la confiança. Els gitanos només es fien plenament del diagnòstic d'un agent sanitari que ja coneixen o bé que és gitano.

Quan la malaltia porta indefectiblement a la mort, la presència dels familiars es farà encara més intensa. No hi ha plors, sinó esperança fins al final. Ara bé, en produir-se el traspàs, el dolor s'expressa de forma oberta i màxima, arribant, fins i tot, a plorar a crits, a estripar-se la roba o a tirar-se a terra.

Entre molts dels gitanos *kalderāsh* (aquí més coneguts com "romanesos") perviu el costum de netejar el cos del difunt amb aigua salada i de vestir-lo amb roba nova. En qualsevol cas, i sota cap concepte, els familiars permetran que es practiqui l'autòpsia al cadàver ni que se li extreguin òrgans. Preguntar-ho resulta ofensiu fins i tot avui dia.

El període de dol sol durar tres dies, durant el qual el cos del difunt s'està purificant. S'intentarà no conservar res d'aquell període, des d'un certificat de defunció o un recordatori fins a la roba portada aquells dies. La família vesteix de negre, amb mocadors al coll o al cap, no segueix cap tipus d'higiene personal i no fa cap tipus d'activitat plaent. També s'aturen les activitats socials o laborals. La família es dedica a ajudar el difunt a deixar aquest món a través de l'oració i del propi dolor.

El moment de la separació física definitiva es viu de forma diferent segons la cultura. Els gitanos *kalē* accentuen el dolor amb abraçades col·lectives, crits punyents, esquinçant-se la roba o rebolcant-se a terra. Els *kalderāsh* ho viuen de forma més esperançadora, pensant en el retrobament. Ni uns ni altres fan servir cap dels efectes personals del difunt, que els *kalē* regalen i els *kalderāsh* tiren.

La forma de sepultura també varia. Els *kalē*, més occidentalitzats, dipositen el cos en una tomba ostentosa, amb vistes a perdurar. Els *kalderāsh* l'enterren en un camp verge, no dedicat al cultiu, preferiblement prop d'un riu. Els *kalderāsh* nòmades abandonen el lloc de l'òbit i els que no ho són, abandonen o venen la casa.

Després de la inhumació el dol continua entre un mes i un any. Durant aquest temps es continua sense fer res que provoqui o evoqui plaer. Els *kalderāsh* fan un memorial diari del difunt menjant els plats que li agradaven, deixant un espai buit a la taula i tirant a terra la beguda i el menjar sobrants. Finalment, passat el dol, la roba utilitzada es tira (*kalē*) o crema (*kalderāsh*). Les visites a la tomba serveixen per adornar-la amb flors (*kalē*) o espelmes i aliments (*kalderāsh*).

De fet, els "morts" mai són anomenats així, sinó "difunts". Un cop purificats durant els tres dies preceptius, passen automàticament al Paradís. Des d'allà, són el principal pro-

tector enfront dels vius, en la seva condició de pont entre la família i la divinitat. També són font de puresa gitana (*la marimē*) i energia espiritual (la *dji*). En emetre un jurament apel·lant el més sagrat, els gitanos sempre juren pels seus difunts. Això atorga validesa a la promesa, perquè, de no fer-ho, el propi difunt perseguirà a la família amb tot tipus de desgràcies. I una ofensa a la memòria dels difunts és la màxima ofensa possible cap a tota la família, que farà tot el necessari perquè l'ofensor retiri la seva ofensa.

Autor

Sergi Rodríguez, consultor en temes gitanos de la Conferència Episcopal Espanyola.

La responsabilitat de les opinions expressades en aquesta publicació correspon exclusivament als seus autors. La Fundació "la Caixa" no s'hi identifica necessàriament.

Els papers utilitzats en aquesta publicació són: Folding Incada Silk 300 g per a la coberta, i Universal Pigment òfset edició 90 g per a l'interior; tots dos amb certificació FSC® (Forest Stewardship Council®). Provenen de boscos generats de manera sostenible i existeix certificació total pel que fa a la seva cadena de producció.

Si algú està interessat en sol·licitar
algun exemplar, pot dirigir-se a:
recursosreligiosos@fundaciolacaixa.es

Servei d'Informació

Fundació "la Caixa"

900 22 30 40

De dilluns a divendres, de 9 a 17 h

www.fundaciolacaixa.org

Fundació "la Caixa"

ASSOCIACIÓ UNESCO PER AL
DIALOG INTERRELIGIÓS
ASOCIACIÓN UNESCO PARA EL DIALOGO INTERRELIGIOSO
ASSOCIATION UNESCO POUR LE DIALOGUE INTERRELIGIEUX
ASSOCIAZIONE UNESCO PER IL DIALOGO INTERRELIGIOSO